

KRR.430.007.2021
Nr ewid. 167/2021/P/21/047/KRR

Informacja o wynikach kontroli

BAZA DYDAKTYCZNA
SZKÓŁ ROLNICZYCH W POLSCE

DEPARTAMENT ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI

MISJA

Najwyższej Izby Kontroli jest niezależna, profesjonalna kontrola zadań publicznych w interesie obywateli i państwa

Informacja o wynikach kontroli Baza dydaktyczna szkół rolniczych w Polsce

p.o. Dyrektor Departamentu Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

Marek Adamiak

Zatwierdzam:

Prezes Najwyższej Izby Kontroli

Marian Banaś

Warszawa, dnia 13.01.2022

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
02-056 Warszawa
T/F +48 22 444 50 00

www.nik.gov.pl

SPIS TREŚCI

WYKAZ STOSOWANYCH SKRÓTÓW, SKRÓTOWCÓW I POJĘĆ.....	4
1. WPROWADZENIE.....	6
2. OCENA OGÓLNA	8
3. SYNTEZA WYNIKÓW KONTROLI.....	9
4. WNIOSKI.....	12
5. WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI	13
5.1. Zapewnienie przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi jako organ prowadzący i nadzorujący odpowiednich warunków i infrastruktury do kształcenia i przygotowania w zawodach rolniczych w szkołach rolniczych.....	13
5.2. Zapewnienie przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi jako organ prowadzący rzetelnego nadzoru pedagogicznego, finansowego i administracyjnego nad szkołami rolniczymi.....	22
5.3. Zapewnienie przez szkoły odpowiedniej do potrzeb kadry i prawidłowej organizacji procesu kształcenia i przygotowania w zawodach rolniczych.....	25
5.4. Zapewnienie przez szkoły odpowiedniej infrastruktury do kształcenia i przygotowania w zawodach rolniczych.....	30
6. ZAŁĄCZNIKI.....	39
6.1. Metodyka kontroli i informacje dodatkowe.....	39
6.2. Przebieg i sposób badania kwestionariuszowego.....	50
6.3. Analiza stanu prawnego i uwarunkowań organizacyjno-ekonomicznych.....	56
6.4. Wykaz aktów prawnych dotyczących kontrolowanej działalności.....	72
6.5. Zestawienie i tabele	75
6.6. Wykaz podmiotów, którym przekazano informację o wynikach kontroli.....	80
6.7. Stanowisko Ministra do informacji o wynikach kontroli	81
6.8. Opinia Prezesa NIK do stanowiska Ministra	84

Zdjęcie na okładce:

© tiero- stock.adobe.com, © master1305- stock.adobe.com,
© Destina- stock.adobe.com, © JeanLuc- stock.adobe.com,

Wykaz stosowanych skrótów, skrótowców i pojęć

Aktywna szkoła rolnicza	Szkoła, w której po przeprowadzonym naborze kształcili się uczniowie w zawodach rolniczych.
Agrotronika	Zastosowanie systemów automatycznego sterowania pracą maszyn i urządzeń w rolnictwie.
BHP	Bezpieczeństwo i higiena pracy.
Baza dydaktyczna szkół rolniczych	Baza własna szkół rolniczych do kształcenia praktycznego oparta o samodzielne pracownie zawodowe, pracownie zlokalizowane w warsztatach i na terenie rolnego gospodarstwa dydaktycznego, funkcjonujące jako pracownie przedmiotowe, wyposażone w pomoce dydaktyczne oraz pojazdy, urządzenia i maszyny rolnicze.
CKR	Centrum Kształcenia Rolniczego.
CKZ	Centrum Kształcenia Zawodowego.
COVID-19	Choroba zakaźna układu oddechowego wywołwana przez koronawirus SARS-CoV-2. W związku z zagrożeniem rozprzestrzeniania tej choroby wprowadzono szczególne rozwiązania minimalizujące zagrożenie dla zdrowia publicznego, uzupełniające podstawowe regulacje zawarte w przepisach o zapobieganiu i zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi. W obszarze oświaty polegały one w szczególności na zmianie organizacji pracy jednostek systemu oświaty i wprowadzeniu m.in. nauki zdalnej lub hybrydowej.
Enoturystyka	Turystyka winiarska – szlakiem winnic.
Epidemia COVID-19	Stan zagrożenia epidemicznego w związku z zakażeniami koronawirusem SARS-CoV-2 wprowadzono od dnia 14 marca 2020 r. (§ 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego – Dz. U. poz. 433, ze zm.). Stan epidemii wprowadzono natomiast od dnia 20 marca 2020 r. rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (§ 1 ww. rozporządzenia – Dz. U. poz. 491, ze zm.). W marcu 2020 r. COVID-19 został uznany przez Światową Organizację Zdrowia za pandemię.
Pandemia COVID-19	
jst	Jednostka samorządu terytorialnego.
MEiN	Ministerstwo Edukacji i Nauki.
Minister RiRW	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi; minister właściwy do spraw rolnictwa, minister właściwy do spraw rozwoju wsi, minister właściwy do spraw rynków rolnych.
MRiRW	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
Nieaktywna szkoła rolnicza	Szkoła, do której pomimo ogłoszonego naboru nie zgłosili się uczniowie do nauki w zawodach rolniczych – szkoła z „zerowym” stanem uczniów.
NIK	Najwyższa Izba Kontroli.
Podstawa programowa kształcenia w zawodach rolniczych	Warunki realizacji kształcenia w 27 zawodach rolniczych przyporządkowanych do siedmiu branż zostały szczegółowo określone w stosownych załącznikach do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego.

Prawo oświatowe	Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe.
Program nauczania zawodu	Opis sposobu realizacji celów kształcenia oraz treści nauczania ustalonych w podstawie programowej kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego. Pojęcie programu nauczania zawodu zostało określone w art. 3 pkt 13c lit. a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.
Resortowa szkoła rolnicza	Szkoła, której organem prowadzącym jest Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
RODO	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE.
Rozporządzenie w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach	Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego.
RSPO	Rejestr Szkół i Placówek Oświatowych – moduł Systemu Informacji Oświatowej.
SANEPID	Stacja sanitarno-epidemiologiczna Państwowej Inspekcji Sanitarnej.
SIO	System Informacji Oświatowej.
Strategia kształcenia rolniczego	Strategia kształcenia rolniczego w szkołach prowadzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi do 2022 r., opracowana w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi, w kwietniu 2017 r.
System TREZOR	Informatyczny System Obsługi Budżetu Państwa.
Szkoła rolnicza	Szkołą rolniczą zgodnie z definicją zawartą w art. 4 pkt 7 Prawa oświatowego jest szkoła ponadpodstawowa kształcąca wyłącznie w zawodach dla rolnictwa, dla których, zgodnie z klasyfikacją zawodów szkolnictwa branżowego (o której to klasyfikacji jest mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 46 ust. 1 Prawa oświatowego) ministrem właściwym jest minister właściwy do spraw rolnictwa, minister właściwy do spraw rozwoju wsi lub minister właściwy do spraw rynków rolnych.
ufp	Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.
Zawody rolnicze	27 zawodów szkolnictwa branżowego przyporządkowanych do siedmiu branż, dla których jako właściwy został wskazany Minister RiRW.
Zestawienie	Zestawienie referencyjne opracowane przez MEiN według stanu bazy Systemu Informacji Oświatowej na dzień 14 czerwca 2021 r.
Zooterapia	Terapia z udziałem zwierząt.
ZSCKR	Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego.

1. WPROWADZENIE

Pytanie definiujące cel główny kontroli

Czy posiadana baza dydaktyczna szkół rolniczych pozwala na praktyczne przygotowanie do zawodu?

Pytania definiujące cele szczegółowe kontroli

1. Czy Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi zapewnił odpowiednie warunki i infrastrukturę do kształcenia i przygotowania w zawodach rolniczych w szkołach rolniczych, dla których jest organem prowadzącym i nadzorującym?
2. Czy Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi zapewnił rzetelny nadzór administracyjny, finansowy i pedagogiczny nad szkołami rolniczymi, dla których jest organem prowadzącym?
3. Czy szkoły zapewniły odpowiednią do potrzeb kadre i prawidłową organizację procesu kształcenia i przygotowania w zawodach rolniczych?
4. Czy szkoły dysponowały odpowiednią infrastrukturą do kształcenia i przygotowania w zawodach rolniczych?

Szkoły rolnicze są instytucją publiczną, których misją jest kształcenie młodzieży, skierowane głównie na potrzeby lokalnego otoczenia. Swoją elastycznością reagowania odpowiadają na potrzeby lokalnego rynku pracy, wychodzą naprzeciw oczekiwaniom środowiska, administracji i edukacji. Przygotowują także do wejścia na europejski rynek pracy wykwalifikowaną kadre, odznaczającą się nie tylko wysokim poziomem wiedzy merytorycznej i zawodowej. Pożądanymi (kluczowymi) elementami prawidłowego procesu dydaktycznego w szkołach rolniczych są:

- odpowiednio wykształcona, specjalistyczna kadra nauczycielska do teoretycznej i praktycznej nauki zawodów rolniczych;
- odpowiednia dydaktyczna baza szkolna, dzięki której kształtowane są umiejętności praktyczne, i która oparta jest o pracownie zawodowe, warsztaty i rolne gospodarstwa dydaktyczne¹.

Najwyższa Izba Kontroli kontrolowała zagadnienia związane z kształceniem w szkołach zawodowych, w tym rolniczych. I tak w kontroli P/10/112 „Funkcjonowanie szkół rolniczych prowadzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi” Najwyższa Izba Kontroli oceniła pozytywnie funkcjonowanie szkół rolniczych prowadzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w latach 2008–2010. Minister RiRW prawidłowo wywiązywał się z realizacji zadań dotyczących przejmowania od jednostek samorządu terytorialnego zespołów szkół rolniczych, tworzenia nowych szkół oraz placówki doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych, a także z zadań organu nadzoru pedagogicznego. Warunki lokalowe skontrolowanych zespołów szkół nie zawsze sprzyjały realizacji zadań statutowych, a istotne zastrzeżenia wzbudzał stan bezpieczeństwa oraz wyposażenia w środki naukowe i dydaktyczne. Szkołom zapewniono wysoko kwalifikowaną kadre nauczycielską, prawidłowo realizującą zadania dydaktyczno-wychowawcze, jednak niewystarczająco zmotywowaną do wdrażania nowoczesnych metod nauczania czy skutecznego monitorowania edukacyjnych i zawodowych losów absolwentów. W kontroli P/15/029 „System szkolnictwa zawodowego”, którą objęto lata 2012–2015, wykazano m.in., że system ten nie był w pełni skuteczny. Główną przyczyną tego stanu było niedopasowanie oferty szkół zawodowych do potrzeb rynku pracy, które wynikało z niepełnego rozpoznania tych potrzeb i niezadowalających warunków do nauki zawodu. W rezultacie, sytuacja ta utrzymywała model szkolnictwa zawodowego, w którym o uruchomieniu nowego kierunku kształcenia nie decydowały potrzeby uczniów i rynku pracy, a głównie posiadane zasoby infrastrukturalne i kadrowe.

Wyniki tych kontroli wskazują, że baza dydaktyczna szkół rolniczych wymaga przygotowania odpowiednio wyposażonych pracowni dydaktycznych, utrzymania i odnawiania parku maszynowego, gospodarstwa doświadczalnego, zatrudniania specjalistycznej kadry.

Senacka Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi na posiedzeniu w dniu 30 lipca 2019 r. rozpatrywała „Informację Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na temat koncepcji rozwoju rolniczych szkół zawodowych w oparciu

¹ Zgodnie ze „Strategią kształcenia rolniczego”.

Jednostki kontrolowane

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi,

trzy zespoły szkół rolniczych prowadzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi,

pięć zespołów szkół prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego.

Jednostki objęte badaniem kwestionariuszowym

Szkoły rolnicze (bez szkół policealnych) zarejestrowane w Bazie Systemu Informacji Oświatowej (według stanu na 14 czerwca 2021 r.).

Okres objęty kontrolą

Od 1 stycznia 2018 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych, z uwzględnieniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, mających istotny wpływ na działalność objętą kontrolą.

o potrzeby młodych rolników”. Minister RiRW poinformował, że jednostki samorządu terytorialnego dostrzegając konieczność unowocześniania bazy dydaktycznej i materialnej, wobec swoich niedostatecznych możliwości finansowych decydują się na przekazywanie prowadzonych przez siebie szkół rolniczych Ministrowi RiRW. Założeniem Ministra RiRW jest rozszerzenie sieci resortowych szkół rolniczych tak, aby w każdym województwie funkcjonowały co najmniej trzy–cztery szkoły przez niego nadzorowane.

Kontrola została przeprowadzona z inicjatywy własnej NIK zgodnie z sugestią Senackiej Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

2. OCENA OGÓLNA

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, baza dydaktyczna szkół rolniczych prowadzonych zarówno przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, jak i przez jednostki samorządu terytorialnego, mimo niepełnego wyposażenia pozwalała na przygotowanie do zawodów rolniczych. NIK stwierdziła braki w wyposażeniu bazy dydaktycznej w sześciu z ośmiu skontrolowanych szkół, co potwierdziły również badania kwestionariuszowe. Niepełne wyposażenie pracowni i warsztatów w wymagane pomoce dydaktyczne mogło stanowić utrudnienie w realizacji programów nauczania, a także oddziaływać na jakość kształcenia i przygotowanie zawodowe absolwentów. Braki w powyższym zakresie rekompensowano współorganizowaniem praktycznej nauki zawodu z podmiotami branży rolniczej oraz ze szkołami wyższymi.

Z opracowanej w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi „Strategii kształcenia rolniczego” nie zrealizowano jednego z zadań określonych na lata 2017–2018 pn. „Zatrudnienie w Wydziale Nadzoru Pedagogicznego Departamentu Spraw Społecznych i Oświaty Rolniczej, dodatkowo przynajmniej trzech osób – specjalistów do sprawowania nadzoru zawodowego nad szkołami”. W rezultacie wizytacja w szkołach odbywała się raz na siedem-osiem lat wobec pięcioletniego cyklu nauczania w technikum oraz trzyletniego – w branżowej szkole I stopnia. W okresie objętym kontrolą nie prowadzono także monitoringu i weryfikacji pozostałych zadań oraz nie sporządzano rocznych sprawozdań z realizacji jej wdrażania.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi zapewnił odpowiednie warunki i infrastrukturę do kształcenia i przygotowania w zawodach rolniczych, w trzech spośród pięciu objętych kontrolą i analizą szkół, dla których był organem prowadzącym i nadzorującym. Minister sprawował rzetelnie nadzór finansowy nad resortowymi szkołami rolniczymi, nadzór pedagogiczny w zakresie ewaluacji problemowych i ich monitorowania oraz nadzór administracyjny w zakresie kontroli organizacji pracy szkół i ewidencjonowania ich majątku trwałego. W ramach nadzoru administracyjnego nie analizował jednak protokołów z kontroli w zakresie zapewnienia warunków działania resortowych szkół rolniczych, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki przeprowadzonych przez dyrektorów szkół.

Dyrektorzy skontrolowanych szkół rolniczych prowadzonych zarówno przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, jak i przez jednostki samorządu terytorialnego zapewnili odpowiednią do potrzeb kadre pedagogiczną i prawidłową organizację procesu kształcenia w zawodach rolniczych. Z badania kwestionariuszowego wynika odpowiednia do potrzeb kadra pedagogiczna. Dyrektorzy zapewnili także bezpieczne i higieniczne warunki pobytu uczniów w szkołach rolniczych. Stwierdzone pojedyncze przypadki nieprawidłowości w powyższym zakresie nie miały istotnego wpływu na ocenę kontrolowanego obszaru.

Z analizy badania kwestionariuszowego wynikało, że co 10-ta baza dydaktyczna nie spełniała wymogów podstawy programowej kształcenia w zawodach rolniczych w zakresie ich wyposażenia, a 1/3 dyrektorów szkół uczestniczących w badaniu wskazała na niewystarczającą liczbę pracowni do kształcenia praktycznego. Ponad 40% respondentów wskazało też na braki odpowiedniego wyposażenia pracowni i warsztatów. Blisko $\frac{3}{4}$ szkół objętych badaniem kwestionariuszowym zapewniło realizację programu zawodowego oraz dostęp do nowoczesnej bazy dydaktycznej we współpracy z jednostkami zewnętrznymi.

3. SYNTEZA WYNIKÓW KONTROLI

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, jako organ prowadzący szkoły rolnicze, zapewnił odpowiednie warunki i infrastrukturę do kształcenia i przygotowania w zawodach rolniczych w trzech spośród pięciu objętych analizą oraz kontrolą szkół. Prawidłowo organizował postępowania kwalifikacyjne nauczycieli na wyższy stopień awansu zawodowego oraz wspierał ich w podnoszeniu kwalifikacji zawodowych zapewniając na ten cel dodatkowe środki finansowe. Monitorował losy absolwentów oraz wspierał działania innowacyjne resortowych szkół rolniczych, konkursy i olimpiady tematyczne organizowane na rzecz młodzieży, a także aktywną rywalizację naukową uczniów resortowych szkół rolniczych. Prawidłowo realizował zadania dotyczące przejmowania szkół rolniczych od jednostek samorządu terytorialnego w celu utworzenia krajowej sieci tych szkół. Prawidłowe było zarządzanie środkami budżetowymi na funkcjonowanie resortowych szkół rolniczych. [str. 13–22, 32–34, 79]

Warunki i infrastruktura w resortowych szkołach rolniczych

W resortowych szkołach rolniczych nie kształcono uczniów w dziewięciu z 27 zawodów rolniczych, m.in.: technik-rolnik, technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki, technik hodowli koni oraz technik żywienia i usług gastronomicznych. 41 spośród 136 szkół, tj. 30,1% było nieaktywnych, tj. pomimo ogłoszonego naboru nie zgłosili się do nich uczniowie do nauki w zawodach rolniczych – szkoły z „zerowym” stanem uczniów. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi nie zaktualizował w Rejestrze Szkół i Placówek Oświatowych danych dotyczących zawodów rolniczych dla ośmiu szkół, dla których był organem prowadzącym. [str. 13–14]

Nieaktywne zawody i resortowe szkoły rolnicze

W Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi opracowano dokumenty o charakterze strategicznym dotyczące funkcjonowania szkół rolniczych, także w kontekście funkcjonowania polskiego rolnictwa w ramach Wspólnej Polityki Rolnej. Nierzetelna była realizacja „Strategii kształcenia rolniczego”. Stwierdzono, że nie zrealizowano zadania określonego na lata 2017–2018 pn. „Zatrudnienie w Wydziale Nadzoru Pedagogicznego Departamentu Spraw Społecznych i Oświaty Rolniczej, dodatkowo przynajmniej trzech osób – specjalistów do sprawowania nadzoru zawodowego nad szkołami”. W okresie objętym kontrolą Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi nie prowadził również monitoringu i weryfikacji pozostałych zadań określonych w „Strategii kształcenia rolniczego” oraz nie sporządzał rocznych sprawozdań z realizacji jej wdrażania. [str. 15–16]

Realizacja „Strategii kształcenia rolniczego”

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi rzetelnie sprawował nadzór w zakresie spraw finansowych nad resortowymi szkołami rolniczymi. Rzetelnie również sprawował nadzór pedagogiczny w zakresie ewaluacji problemowych i monitorowania tych szkół. Prawidłowy także był nadzór administracyjny w zakresie kontroli organizacji pracy resortowych szkół rolniczych oraz ewidencjonowania ich majątku trwałego. Właściwe było też ich wsparcie w czasie epidemii COVID-19.

Nadzór finansowy, pedagogiczny i administracyjny nad resortowymi szkołami rolniczymi

Niewystarczający był nadzór pedagogiczny w zakresie planowanych kontroli resortowych szkół rolniczych. W badanym okresie odsetek skontrolowanych szkół zmniejszył się z 21,2% w 2018 r. do 5,6% w 2020 r. i 1,7% w 2021 r. Spowodowane to było małą liczbą pracowników Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi uprawnionych do przeprowadzania takich kontroli.

Nadzór administracyjny w zakresie zapewnienia warunków działania resortowych szkół rolniczych, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki, był niewystarczający. W okresie objętym kontrolą, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi nie analizował protokołów z kontroli w powyższym zakresie przeprowadzonych przez dyrektorów szkół i przekazanych Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Nie realizował zatem zadania określonego w art. 10 ust. 1 pkt 1 i 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe, zgodnie z którym zadaniem organu prowadzącego szkołę jest w szczególności zapewnienie warunków działania szkoły, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki, a także wykonywanie remontów obiektów szkolnych oraz zadań inwestycyjnych w tym zakresie. [str. 22–24]

Kadra pedagogiczna i organizacja procesu kształcenia w zawodach rolniczych

W skontrolowanych zespołach szkół zapewniono odpowiednią do potrzeb kadre pedagogiczną. W badaniu kwestionariuszowym także potwierdzono odpowiednią do potrzeb kadre pedagogiczną w zakresie liczby nauczycieli praktycznej oraz teoretycznej nauki zawodu (odpowiednio 57,6% i 68,0% respondentów). Zatrudnieni nauczyciele posiadali wymagane wykształcenie oraz uprawnienia do prowadzenia zajęć z przedmiotów zawodowych. Nauczyciele przedmiotów zawodowych podnosili wiedzę ogólną i zawodową poprzez uczestniczenie w różnych formach doskonalenia zawodowego. Wymiar zajęć dydaktycznych z przedmiotów zawodowych przewidziany w szkolnych planach nauczania był zgodny z ramowym planem nauczania oraz podstawą programową nauczania poszczególnych zawodów. Zostały też spełnione wymagania dotyczące liczebności oddziałów i podziału na grupy, także na zajęciach praktycznych. Zapewniono również warunki do właściwej i sprawnej realizacji zajęć praktycznych. Stwierdzone pojedyncze przypadki nieprawidłowości w przedstawionym wyżej zakresie nie miały istotnego wpływu na ocenę kontrolowanego obszaru. [str. 25–30, 79]

Warunki pobytu w szkołach rolniczych oraz wydatki na doposażenie ich bazy dydaktycznej

Dyrektorzy skontrolowanych zespołów szkół zapewnili bezpieczne i higieniczne warunki pobytu oraz nauki w obiektach szkoły. Liczba pomieszczeń dydaktycznych była wystarczająca i zapewniała prawidłowe kształcenie w zawodach rolniczych. Właściwie identyfikowano potrzeby w zakresie wyposażenia i sprzętu niezbędnego do realizacji podstawy programowej oraz przyjętych programów nauczania zawodów rolniczych. Prawidłowe były wydatki na doposażenie bazy dydaktycznej skontrolowanych zespołów szkół. Istotnym źródłem jej wzbogacenia były środki finansowe z UE. Baza dydaktyczna była dostępna dla uczniów (z ograniczeniami wynikającymi z epidemii COVID-19), była sprawna technicznie oraz umożliwiała realizację przyjętych w szkołach programów nauczania oraz podstaw programowych w poszczególnych zawodach rolniczych, określonych w rozporządzeniu w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach. [str. 29–32, 35–38]

Wyposażenie bazy dydaktycznej szkół rolniczych

W sześciu spośród ośmiu skontrolowanych zespołów szkół, tj. w dwóch prowadzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi i w czterech prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego nie zapewniono w pełni wymaganego wyposażenia pracowni i warsztatów określonego w rozporządzeniu w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach.

Dotyczyło to m.in. takich zawodów jak: technik-rolnik, technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki, technik agrobiznesu, technik hodowli koni oraz technik żywienia i usług gastronomicznych. Trzy skontrolowane zespoły szkół prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego zapewniły realizację programu zawodowego oraz dostęp do nowoczesnej bazy dydaktycznej w systemie dualnym, tj. poprzez współorganizowanie praktycznej nauki zawodu z podmiotami branży rolniczej oraz ze szkołami wyższymi na podstawie umów zawartych w trybie określonym w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu. [str. 28–29, 32 –34, 78]

Na niewystarczającą liczbę pracowni do kształcenia praktycznego w szkole wskazało 54 respondentów, tj. 1/3 respondentów objętych badaniem kwestionariuszowym. Według badania, co 10 baza dydaktyczna szkoły nie spełniała obowiązującej podstawy programowej kształcenia w zawodach rolniczych. Ponad 40% z objętych badaniem kwestionariuszowym respondentów wskazało na braki związane z niewystarczającą liczbą maszyn, urządzeń i pojazdów do kształcenia praktycznego oraz wskazało na braki odpowiedniego wyposażenia pracowni i warsztatów. Blisko $\frac{3}{4}$ szkół objętych badaniem kwestionariuszowym zapewniło realizację programu zawodowego oraz dostęp do nowoczesnej bazy dydaktycznej w dualnym systemie praktycznej nauki zawodu. [str. 32, 34–35, 50–55]

Baza dydaktyczna szkół rolniczych – badanie kwestionariuszowe

4. WNIOSKI

Minister Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

W związku z wynikami kontroli dotyczącymi bazy dydaktycznej szkół rolniczych, uwzględniając znaczenie praktycznej nauki zawodu rolniczego dla zapewnienia wykwalifikowanych kadr dla rolnictwa, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o wzmocnienie nadzoru pedagogicznego nad resortowymi szkołami rolniczymi w zakresie planowanych kontroli szkół, szczególnie w perspektywie kolejnych przejęć szkół rolniczych od jednostek samorządu terytorialnego².

² Wnioski skierowane do kierowników kontrolowanych jednostek w wystąpieniach pokontrolnych przedstawiono w rozdziale 6.1. Informacji.

5. WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

5.1. Zapewnienie przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi jako organ prowadzący i nadzorujący odpowiednich warunków i infrastruktury do kształcenia i przygotowania w zawodach rolniczych w szkołach rolniczych

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, jako organ prowadzący i nadzorujący szkoły rolnicze, zapewnił odpowiednie warunki i infrastrukturę do kształcenia i przygotowania w zawodach rolniczych.

Według „Zestawienia”, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi był organem prowadzącym 136 szkół rolniczych. Zgodnie z art. 7 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej³ w Rejestrze Szkół i Placówek Oświatowych (RSPO) są gromadzone dane o zawodzie – w przypadku szkoły ponadpodstawowej prowadzącej kształcenie zawodowe, a zgodnie z art. 36 powyższej ustawy – podmiot zobowiązany do przekazywania danych do RSPO przekazuje do RSPO aktualne dane w terminie siedmiu dni od dnia zmiany. „Zestawienie” nie ujmowało pięciu techników i trzech szkół branżowych I stopnia (przejętych od jednostek samorządu terytorialnego już nawet w 2017 r.), których organem prowadzącym był Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Spowodowane to było niezaktualizowaniem przez Ministra RiRW w RSPO zawodów, w których kształciły powyższe szkoły, skutkiem tego traciły właściwość szkoły rolniczej. Tymi szkołami były:

Nieaktualne dane w RSPO o zawodach rolniczych w resortowych szkołach rolniczych

Lp.	Typ szkoły	Podmiot główny	Rok przejścia od jst
1.	technikum	ZSCKR w Bielicach	2021
2.	technikum	ZSCKR w Bielsku-Białej	2018
3.	technikum	ZSCKR w Marszewie	2018
4.	technikum	ZSCKR w Oleszycach	2021
5.	technikum	ZSCKR w Żarnowcu	2017
6.	branżowa I stopnia	ZSCKR w Rudnej	2018
7.	branżowa I stopnia	ZSCKR w Samostrzelu	2021
8.	branżowa I stopnia	ZSCKR w Swarzędzie	2017

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi był zatem organem prowadzącym 144 szkoły rolnicze (59 techników, 21 szkół policealnych, sześć szkół branżowych II stopnia, 58 szkół branżowych I stopnia).

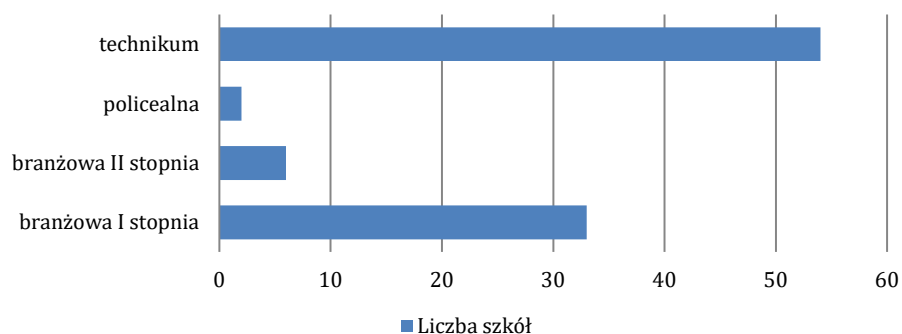
Według „Zestawienia” aktywnych było 95 spośród 136 szkół rolniczych prowadzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, a nieaktywnych 41, tj. 30,1% szkół rolniczych (19 szkół policealnych i 22 szkoły branżowe I stopnia).

Aktywne i nieaktywne resortowe szkoły rolnicze

³ Dz. U. z 2021 r. poz. 584, ze zm.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

Infografika nr 1
Typ aktywnej resortowej szkoły rolniczej

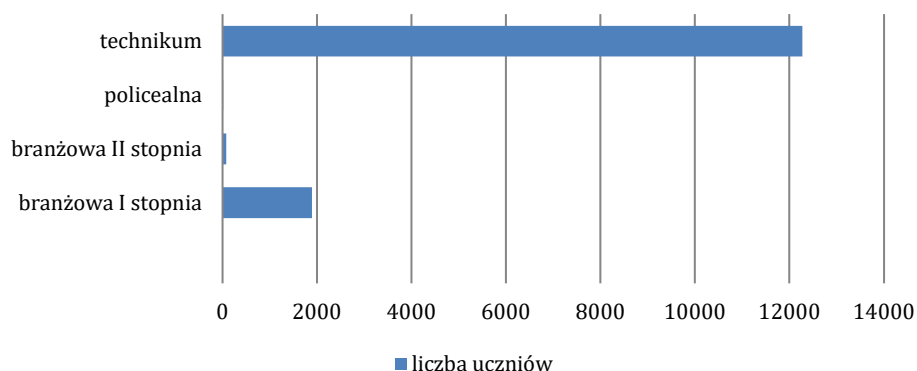

Źródło: opracowanie własne NIK.

W aktywnych resortowych szkołach rolniczych uczyło się łącznie 14 262 uczniów (w 54 technikach – 12 271 uczniów, w dwóch szkołach policealnych – 19 uczniów, w sześciu szkołach branżowych II stopnia – 79 uczniów oraz w 33 szkołach branżowych I stopnia – 1893 uczniów). W resortowych technikach rolniczych uczyło się aż 68,5% spośród uczniów kształcących się w technikach rolniczych w Polsce. W resortowych szkołach rolniczych nie kształcono w dziewięciu zawodach, tj. w zawodzie: jeździec, piekarz, pszczelarz, rybak śródlądowy, przetwórcza mięsa, przetwórcza ryb, technik przetwórstwa mleczarskiego, technik pszczelarz oraz technik rybactwa śródlądowego.

Stwierdzono istotne zwiększenie liczby uczniów kształcących się w zawodach takich jak: technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki – liczba uczniów w 2018 r. wyniosła 2430, a w 2020 r. 3455; technik weterynarii w 2018 r. – 1347, a w 2020 r. 2205; technik rolnik w 2018 r. liczba uczniów wyniosła 1417 i 1600 w 2020 r.

Infografika nr 2
Uczniowie w aktywnej resortowej szkole rolniczej

Źródło: opracowanie własne NIK.

W Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi opracowano dokumenty o charakterze strategicznym dotyczące funkcjonowania szkół rolniczych, także w kontekście funkcjonowania polskiego rolnictwa w ramach Wspólnej Polityki Rolnej.

W kwietniu 2016 r. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi zaktualizował „Program działań Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi na lata 2015–2019” zatwierdzony w grudniu 2015 r., w którym jeden z sześciu obszarów dotyczył edukacji i wiedzy na obszarach wiejskich. Podstawowym celem w tym obszarze był cel 06 „Stworzenie warunków dla rozwoju edukacji na obszarach wiejskich oraz ciągłego upowszechniania wiedzy wśród jej mieszkańców. Uwzględniając specyfikę szkoły, nauczyciele realizowali zadanie pn. „Adaptacja programów nauczania do wymagań nowoczesnego rolnictwa oraz rynku pracy”.

W kwietniu 2017 r. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi zatwierdził dokument pn. „Strategia kształcenia rolniczego w szkołach prowadzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi do 2022 r.” Dokument ten, w założeniach odniósł się do rządowej *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030)*, wskazującej kierunki rozwoju Polski w perspektywie średniookresowej. Głównym celem „Strategii kształcenia” było usystematyzowanie zarządzania rozwojem kształcenia rolniczego prowadzonego przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, zmierzające w kierunku jego dostosowania do zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej obszarów wiejskich i rolnictwa. W „Strategii kształcenia” określono pięć celów strategicznych:

1. Efektywne zarządzanie oświatą rolniczą na szczeblu ministerstwa i szkoły rolniczej.
2. Płynne i racjonalne dostosowanie oferty kształcenia w szkołach rolniczych do potrzeb gospodarstw rolnych i lokalnego rynku pracy.
3. Unowocześnienie procesu kształcenia i podniesienie jakości procesu nauczania w szkołach rolniczych.
4. Rozwój kształcenia ustawicznego.
5. Promocja i upowszechnianie oferty szkół rolniczych.

Dla pięciu celów strategicznych określono 14 celów operacyjnych oraz 47 zadań o charakterze ciągłym, cyklicznym, bądź jednorazowym, których realizacja miała zapewnić osiągnięcie celów strategicznych. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi odpowiedzialny był za wykonanie pięciu zadań.

Stwierdzono, że nie zrealizowano zadania określonego na lata 2017–2018 pn. *Zatrudnienie w Wydziale Nadzoru Pedagogicznego Departamentu Spraw Społecznych i Oświaty Rolniczej, dodatkowo przynajmniej trzech osób – specjalistów do sprawowania nadzoru zawodowego nad szkołami*. Przyczyną niezatrudnienia dodatkowych specjalistów do sprawowania nadzoru zawodowego nad szkołami było nałożenie na Ministra RiRW nowych zadań wynikających z ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji⁴ i podjęcie decyzji o zwiększeniu kadr do realizacji tych zadań. Skutkowało to ograniczeniem możliwości wizytacyjnych szkół w ramach nadzoru pedagogicznego.

Dokumenty strategiczne

Program działań
Ministerstwa Rolnictwa
i Rozwoju Wsi na lata
2015–2019

Strategia kształcenia
rolniczego w szkołach
resortu rolnictwa

Nierzetelna realizacja
„Strategii kształcenia
rolniczego”

⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 226.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

Stwierdzono też, że w okresie objętym kontrolą Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi nie prowadził monitoringu i weryfikacji pozostałych zadań określonych w „Strategii kształcenia rolniczego” oraz nie sporządzał rocznych sprawozdań z realizacji jej wdrażania.

Brak monitorowania i weryfikacji realizacji zadań „Strategii kształcenia rolniczego” spowodowany był niewystarczającą liczbą zatrudnionych osób w stosunku do zadań nałożonych do realizacji przez Departament Spraw Społecznych i Oświaty Rolniczej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Dodatkowa umiejętność zawodowa w branży ogrodniczej oraz branży rolno-hodowlanej

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi na podstawie art. 46 ust. 2 Prawa oświatowego wystąpił do Ministra Edukacji i Nauki o wpisanie dodatkowej umiejętności zawodowej pn. „Prowadzenie przedsiębiorstwa rolnego zgodnie z zasadami nowoczesnego zarządzania” do rozporządzenia w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach. Wniosek został uwzględniony i rozporządzeniem z dnia 28 maja 2021 r. Minister Edukacji i Nauki zmienił rozporządzenie w sprawie podstaw programowych kształcenia⁵ – dodając w załączniku nr 33 „Dodatkowe umiejętności zawodowe w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego” w branży ogrodniczej dla trzech zawodów oraz w branży rolno-hodowlanej dla ośmiu zawodów dodatkową umiejętność zawodową w brzmieniu „Prowadzenie przedsiębiorstwa rolnego zgodnie z zasadami nowoczesnego zarządzania”.

Sieć szkół resortu rolnictwa

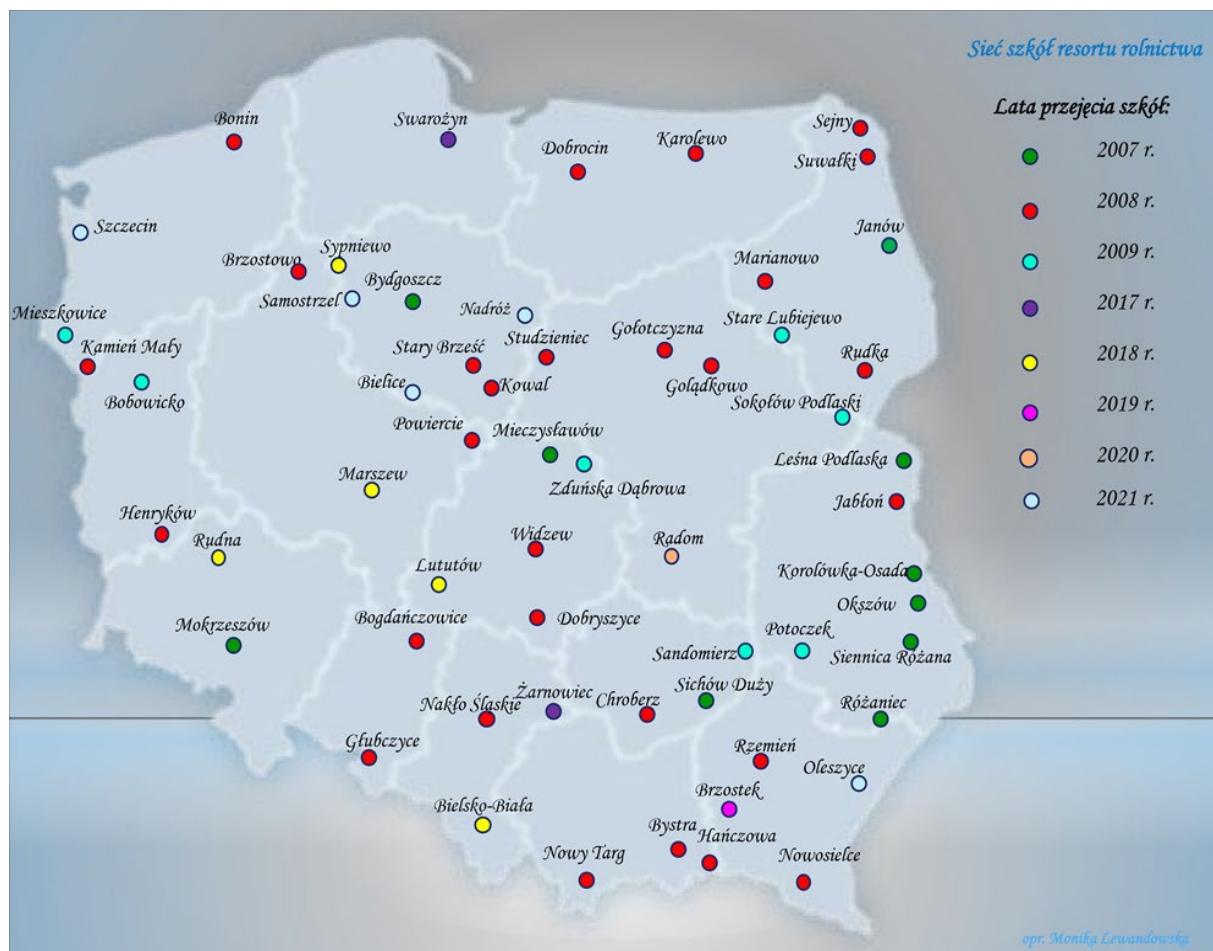
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi prawidłowo realizował zadania dotyczące przejmowania szkół rolniczych od jednostek samorządu terytorialnego w celu utworzenia krajowej sieci tych szkół. Przejęcie kolejnych szkół przez MRiRW miało na celu zapewnienie ciągłości kształcenia zawodowego, które ze względu na charakter i specyfikę było bardzo kosztowne i często przekraczało możliwości finansowe jednostek samorządu terytorialnego. Do przejęcia przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi kwalifikowały się szkoły, które prowadziły kształcenie w zawodach, dla których właściwym jest minister do spraw rolnictwa i rozwoju wsi. Zgodnie z Prawem oświatowym, przekazywanie szkoły rolniczej następowało w drodze porozumienia pomiędzy Ministrem RiRW a jednostką samorządu terytorialnego. W latach 2018–2021 przejęto od jednostek samorządu terytorialnego 12 szkół. Sieć szkół resortu rolnictwa (na dzień 1 stycznia 2021 r.) liczyła 59 zespołów szkół rolniczych.

⁵ Dz. U. z 2021 r. poz. 1087 – wejście w życie z dniem 1 września 2021 r.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

Infografika nr 3

Sieć szkół resortu rolnictwa

Źródło: opracowanie MRiRW.

Sieć szkół resortu rolnictwa zajmowała powierzchnię 2381,1021 ha nieruchomości gruntowych, w tym 1838,2233 ha użytków rolnych. W powyższych zespołach szkół rolniczych były też: 83 budynki szkoły, 72 warsztaty szkolne, 92 budynki gospodarcze, 46 budynków do produkcji rolniczej. Sieć szkół resortu rolnictwa dysponowała też: 659 salami lekcyjnymi, 348 pracownikami szkolnymi oraz 531 pracownikami praktycznej nauki zawodu. Nastąpiło zwiększenie wartości rzeczowego majątku trwałego (grunty, budynki szkolne, maszyny i urządzenia wykorzystywane do nauki zawodu, rozpoczęte inwestycje) resortowych szkół rolniczych z 316 248 tys. zł w 2018 r. do 373 683 tys. zł w 2020 r.

W 2019/2020 roku szkolnym 53 resortowe zespoły szkół rolniczych (w tym 53 technika, cztery szkoły policealne, 47 szkół branżowych I stopnia – bez 38 placówek kształcenia ustawicznego, praktycznego i doskonalenia zawodowego) kształciły w 19 zawodach, w 705 oddziałach, 13 967 uczniów.

W wyniku badań przeprowadzonych w MRiRW stwierdzono, że bazy dydaktyczne ZSCKR w Kowalu oraz w Nowym Targu były systematycznie uzupełniane w sprzęt do nauki zawodu. Wyposażenie pracowni i sal kształcenia w zawodach: technik weterynarii, technik mechanizacji rolnictwa

Prawidłowo wyposażona baza dydaktyczna resortowych szkół rolniczych

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

i agrotatroniki oraz technik rolnik było zgodne z wymaganiami określonymi w załączniku nr 24 rozporządzenia w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach.

Działania innowacyjne resortowych szkół rolniczych

W 40 resortowych szkołach rolniczych realizowano działania innowacyjne. Informacje o tym, czy zespoły szkół podległe MRiRW prowadzą działalność innowacyjną, pozyskiwano za pośrednictwem arkusza organizacji szkoły. Celem wdrażanych przez szkoły innowacji było uatrakcyjnienie ich oferty edukacyjnej, wzmocnienie skuteczności rekrutacji uczniów, a także pozyskanie nowych umiejętności zawodowych. Działania innowacyjne polegały m.in. na organizowaniu dodatkowych przedmiotów, np. uprawa i wykorzystanie roślin zielarskich i przyprawowych, enoturystyka, zooterapia, menager produktu rolnego, organizowaniu zajęć wyjazdowych w ramach dobrych praktyk czy tworzeniu pracowni dydaktycznych.

Aktywna rywalizacja naukowa uczniów resortowych szkół rolniczych

Uczniowie resortowych szkół rolniczych aktywnie uczestniczyli w naukowych olimpiadach branżowych, konkursach i turniejach. W latach 2018–2020 w wydarzeniach tych wzięło udział łącznie 17 347 uczniów, z tego 410 osób zajęło pierwsze miejsce, 332 osoby drugie, a 267 trzecie. Wyróżnionych zostało 148 uczniów, a Indeksy szkół wyższych zdobyło 25 laureatów olimpiad. Celem ww. wydarzeń było m.in. rozwijanie wśród młodzieży zainteresowań rolnictwem, popularyzacja i pogłębianie wiedzy rolniczej, umożliwienie trwałego łączenia wiedzy teoretycznej z umiejętnościami praktycznymi jako podstawowej zasady nauczania.

Prawidłowe zarządzanie środkami budżetowymi na funkcjonowanie resortowych szkół rolniczych

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi przekazywało resortowym szkołom rolniczym środki finansowe na podstawie zgłoszonych przez nie zapotrzebowań poprzez system TREZOR, co zapewniło terminową spłatę zobowiązań szkół oraz prawidłową realizację zadań statutowych.

Środki finansowe na wydatki inwestycyjne dzielone były w ramach limitu środków przyznanych dla szkół rolniczych w budżecie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w uzgodnieniu z Departamentem Nieruchomości. Przy podziale ww. środków brane były pod uwagę zgłaszane potrzeby szkół, m.in. kontynuacja rozpoczętych inwestycji w celu ich zakończenia, najpilniejsze inwestycje mające wpływ na bezpieczeństwo w szkołach i rozwój bazy dydaktycznej.

Środki finansowe na wydatki bieżące resortowych szkół rolniczych ustalone były na stałym poziomie, a ich ewentualny wzrost w kolejnych latach budżetowych wynikał z:

- ustawowego podwyższenia wynagrodzeń nauczycieli oraz administracji i obsługi;
- wejścia w życie reformy edukacyjnej w wyniku której w roku szkolnym 2019/2020 do szkół trafili uczniowie z gimnazjów oraz szkół podstawowych, a także utworzono szkoły branżowe II stopnia;
- uzyskania przez nauczycieli wyższego stopnia awansu zawodowego i następującym z tego tytułu wzrostem wynagrodzeń;
- pozyskania dodatkowych środków niezbędnych do funkcjonowania przejętych od jednostek samorządu terytorialnego do prowadzenia przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi kolejnych szkół rolniczych.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

Wydatki na funkcjonowanie resortowych szkół rolniczych z budżetu państwa corocznie wzrastały i wyniosły: w 2018 r. 248 653,3 tys. zł, w 2019 r. 277 920,6 tys. zł, w 2020 r. 362 827,4 tys. zł. Ponadto, z budżetu środków europejskich na funkcjonowanie szkół rolniczych wydatkowano odpowiednio: w 2018 r. 17 132 tys. zł, w 2019 r. 22 800 tys. zł, w 2020 r. 12 764,5 tys. zł.

Wzrost i prawidłowe wydatki na resortowe szkoły rolnicze

W ramach ww. wydatków, w latach 2018–2020 wydatki bieżące i wydatki majątkowe (inwestycje, remonty, zakupy na wyposażenie bazy dydaktycznej) resortowych szkół rolniczych corocznie wzrastały i wyniosły w 2018 r. 214 199,8 tys. zł, w 2019 r. 239 869,1 tys. zł, w 2020 r. 312 785,4 tys. zł. Było to spowodowane:

- przejmowaniem do prowadzenia kolejnych szkół rolniczych,
- pozyskaniem dodatkowych środków na wydatki inwestycyjne,
- realizacją programów międzynarodowych oraz krajowych.

Nie stwierdzono zobowiązań wymagalnych oraz przypadków zaciągania zobowiązań w kwotach przewyższających kwoty wydatków określone w planach finansowych resortowych szkół rolniczych.

W latach 2018–2020 resortowe szkoły rolnicze korzystały ze środków programów międzynarodowych:

- ERASMUS+;
- Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój;
- Regionalne Programy Operacyjne (w poszczególnych województwach);
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko;
- Program Współpracy Transgranicznej;
- Program Edukacja w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG – dofinansowanie otrzymane od Islandii, Lichtensteinu i Norwegii);
- Polsko-Ukraińska Rada Wymiany Młodzieży;
- Ogólnopolska Sieć Edukacyjna

a także ze środków programów krajowych:

- Priorytet 3 „Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa” dotyczący wspierania w latach 2016–2020 organów prowadzących szkoły oraz biblioteki pedagogiczne w zakresie rozwijania zainteresowań uczniów przez promocję i wspieranie czytelnictwa dzieci i młodzieży, w tym zakup nowości wydawniczych;
- Rządowy program rozwijania szkolnej infrastruktury oraz kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych na lata 2020–2024 – „Aktywna tablica”;
- Rządowy program pomocy uczniom niepełnosprawnym w formie dofinansowania zakupu podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych w latach 2020–2022;
- Programy Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- Rządowy program wspomaganie w latach 2015–2018 organów prowadzących szkoły w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach – Bezpieczna+”.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

W ramach zrealizowanych programów i projektów sfinansowano zadania z zakresu termomodernizacji i poprawy efektywności energetycznej budynków, zagospodarowania terenów szkolnych, a także rekonstrukcji i pielęgnacji zieleni. Ponadto zmodernizowano i rozbudowano bazę dydaktyczną. Dzięki dodatkowym środkom kadra pedagogiczna resortowych szkół rolniczych podnosiła swoje kwalifikacje zawodowe. Uczniowie odbyli staże i praktyki zagraniczne, a także uczestniczyli w kursach i szkoleniach zawodowych dzięki którym zdobyli kwalifikacje zawodowe. Nastąpiła zmiana w sposobie kształcenia uczniów poprzez włączenie i powszechne wykorzystanie w procesie kształcenia technologii cyfrowych z użyciem sieci Internet. Wprowadzono również działania mające na celu wyrównywanie szans edukacyjnych młodzieży z małych miejscowości, jak również uczniów niepełnosprawnych. Dodatkowo w ramach realizacji programów doposażono biblioteki w nowości wydawnicze oraz sale lekcyjne w sprzęt komputerowy i multimedialny.

Wzrost liczby nauczycieli i awansów zawodowych w resortowych szkołach rolniczych

Wzrosła liczba nauczycieli w resortowych szkołach rolniczych z 2067 osób we wrześniu 2018 r., poprzez 2305 osób we wrześniu 2019 r. do 2550 osób we wrześniu 2020 r.

Stwierdzono również wzrost awansów zawodowych nauczycieli:

- bez stopnia awansu w 2018 r. liczba wyniosła 44, a w 2020 r. 86;
- stażystów w 2018 r. liczba wyniosła 58, a w 2020 r. 89;
- kontraktowych w 2018 r. liczba wyniosła 250, a w 2020 r. 315;
- mianowanych w 2018 r. liczba wyniosła 548, a w 2020 r. 604;
- dyplomowanych w 2018 r. liczba wyniosła 1167, a w 2020 r. 1456.

Uzyskiwanie stopnia awansu zawodowego przez nauczycieli odbywało się zgodnie z przepisami ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela⁶ oraz rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 lipca 2018 r. w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli⁷. Zgodnie z ww. przepisami nauczyciel kontraktowy i nauczyciel mianowany po odbyciu stażu składał wnioski o postępowanie – odpowiednio egzaminacyjne lub kwalifikacyjne – do organu prowadzącego lub organu sprawującego nadzór pedagogiczny. Nauczyciele zatrudnieni w szkołach resortowych ubiegający się o wyższe stopnie awansu zawodowego składali wnioski o wszczęcie postępowań do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

W latach objętych kontrolą do egzaminów oraz rozmów kwalifikacyjnych na wyższe stopnie awansu zawodowego przystąpiło łącznie 290 nauczycieli resortowych szkół rolniczych. Wszyscy nauczyciele przystępujący do postępowań uzyskali wyższe stopnie awansu: 106 nauczycieli uzyskało stopień nauczyciela mianowanego i 184 stopień nauczyciela dyplomowanego.

Wzrost wydatków na wynagrodzenia nauczycieli w resortowych szkołach rolniczych

Nastąpił coroczny wzrost wydatków na wynagrodzenia dla nauczycieli resortowych szkół rolniczych. W 2018 r. wyniosły 115 019,4 tys. zł, w 2019 r. 132 665,8 tys. zł, w 2020 r. 169 223,6 tys. zł. Nieznacznie wzrosło również przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (w przeliczeniu na jednego pełnozatrudnionego) i wyniosło w 2018 r. 4530 zł, w 2019 r. 4947 zł, w 2020 r. 5 763 zł.

⁶ Dz. U. z 2021 r. poz. 1762.

⁷ Dz. U. z 2020 r. poz. 2200.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

Wzrost wydatków na wynagrodzenia w poszczególnych latach objętych kontrolą przede wszystkim był związany z:

- uzyskaniem przez nauczycieli wyższego stopnia awansu zawodowego i następującym z tego tytułu wzrostem wynagrodzeń;
- określeniem minimalnego poziomu dodatku za wychowawstwo nauczycieli, w ustawie z dnia 13 czerwca 2019 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2019 poz. 1287, ze zm.);
- ustawowym podwyższeniem wynagrodzeń nauczycieli oraz administracji i obsługi;
- przejściem do prowadzenia przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi kolejnych szkół rolniczych;
- wejściem w życie reformy edukacyjnej, w wyniku której, w roku szkolnym 2019/2020 do szkół trafili uczniowie skumulowanego rocznika, tj. po gimnazjach oraz po szkołach podstawowych.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi określił *Plan dofinansowania form doskonalenia zawodowego nauczycieli w szkołach rolniczych* w następującej wysokości: w 2018 r. 851,8 tys. zł, w 2019 r. 786,0 tys. zł, w 2020 r. 1227,9 tys. zł. Resortowe szkoły rolnicze wykorzystywały ww. środki zgodnie z potrzebami zgłaszanymi w planach dofinansowania form doskonalenia zawodowego nauczycieli m.in.: na studia, kursy szkolenia, konferencje, jak również szkolenia branżowe w celu podniesienia kompetencji i nabycia nowych umiejętności przez nauczycieli. W 2018 r. na ten cel szkoły wydatkowały 682,1 tys. zł (80,1% planu), w 2019 r. 660,6 tys. zł (84,0% planu), w 2020 r. 796,4 tys. zł (64,9% planu). Łączna liczba nauczycieli korzystających z dofinansowania na doskonalenie zawodowe w latach 2018–2020 wyniosła 8397 osób.

W „Strategii kształcenia” zawarto również zadanie, polegające na monitorowaniu rynku pracy pod względem zapotrzebowania na zawody oraz dopasowania szkolnictwa zawodowego do potrzeb nowoczesnej gospodarki. Zadanie to w cyklu corocznym zostało określone dla dyrektorów resortowych szkół rolniczych. Minister RiRW nie miał kompetencji do samodzielnego badania rynku pracy w zakresie zapotrzebowania kadr rolniczych. Minister RiRW korzystał z ogólnie dostępnych raportów i opracowań Ministerstwa Rozwoju, Pracy i Technologii oraz Głównego Urzędu Statystycznego, które szacowały sytuację na polskim rynku pracy, a w zakresie szkolnictwa rolniczego korzystał z *Prognoz zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego* – ogłaszanych przez Ministerstwo Edukacji i Nauki w drodze obwieszczenia. Ponadto szkoły rolnicze nadzorowane przez Ministra RiRW, przygotowując coroczne oferty edukacyjne, brały pod uwagę wyniki monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych, które były publikowane przez wojewódzkie urzędy pracy.

Minister RiRW monitorował losy absolwentów resortowych szkół rolniczych. Monitoring został przeprowadzony na podstawie badania ankietowego w szkołach i dotyczył losów zawodowych absolwentów. Ostatnie badanie dotyczyło osób, które ukończyły szkołę w roku szkolnym 2018/2019. Ankieta została przekazana do wszystkich szkół prowadzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Celem badania było zidentyfikowanie losów zawodowych absolwentów szkół prowadzonych przez Ministra

Prawidłowe wydatki na doskonalenie zawodowe nauczycieli w resortowych szkołach rolniczych

Monitorowanie absolwentów resortowych szkół rolniczych

Rolnictwa i Rozwoju Wsi, ze wskazaniem cech potencjalnego statusu absolwentów na rynku pracy:

- kontynuacji edukacji;
- podjęcia pracy, w tym w innym niż wyuczonym zawodzie;
- rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej;
- niepodjęcia pracy;
- emigracji za granicę i migracji do miast w celu poszukiwania pracy.

Badania te umożliwiły sporządzenie raportu, który został zatwierdzony przez kierownictwo ministerstwa i w kwietniu 2021 r. udostępniony dyrektorom szkół resortowych.

5.2. Zapewnienie przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi jako organ prowadzący rzetelnego nadzoru pedagogicznego, finansowego i administracyjnego nad szkołami rolniczymi

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi rzetelnie sprawował nadzór w zakresie spraw finansowych nad resortowymi szkołami rolniczymi oraz nadzór pedagogiczny w zakresie ewaluacji problemowych i monitorowania tych szkół, a także nadzór administracyjny w zakresie kontroli organizacji pracy resortowych szkół rolniczych oraz ewidencjonowania ich majątku trwałego.

Niewystarczający był natomiast nadzór pedagogiczny dotyczący kontroli resortowych szkół rolniczych oraz nadzór administracyjny w zakresie zapewnienia warunków działania resortowych szkół rolniczych, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki.

Organizacja nadzoru nad resortowymi szkołami rolniczymi

Zgodnie z art. 55 i art. 57 Prawa oświatowego, organ prowadzący sprawuje nadzór pedagogiczny, finansowy i administracyjny. Nadzór nad działalnością szkół w powyższym zakresie sprawowały trzy departamenty: Departament Oświaty i Polityki Społecznej, Departament Budżetu i Finansów, Departament Kontroli i Audytu, w których to 22 pracowników wykonywało zadania związane z nadzorem nad działalnością szkół rolniczych.

Rzetelny nadzór finansowy nad resortowymi szkołami rolniczymi

Nadzór w sprawach finansowych realizowany był przede wszystkim poprzez: stały kontakt z dyrektorami szkół, weryfikację planów finansowych, sprawozdań finansowych i formularzy opracowanych przez szkoły rolnicze oraz przeprowadzanie kontroli w poszczególnych placówkach. Nadzór w powyższym zakresie sprawowany był rzetelnie.

Formy nadzoru pedagogicznego

Nadzór pedagogiczny sprawowany był poprzez ewaluacje problemowe, monitorowanie i kontrole.

Rzetelne ewaluacje problemowe oraz monitorowanie resortowych szkół

Nadzór pedagogiczny w zakresie ewaluacji problemowych oraz monitorowania szkół był rzetelny.

W roku szkolnym 2018/2019 zaplanowano i przeprowadzono dwie ewaluacje, w 2019/2020 – jedną ewaluację a w roku szkolnym 2020/2021 zaplanowano dwie ewaluacje – z uwagi na epidemię COVID-19 ewaluacje zostały wstrzymane. Ewaluacje problemowe dotyczyły corocznie wybranych wymagań wobec szkół określonych w przepisach Prawa oświatowego.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

Wszystkie szkoły prowadzone przez Ministra RiRW były monitorowane poprzez pozyskiwanie na bieżąco informacji o działalności dydaktycznej, opiekuńczej i wychowawczej placówki.

Nadzór pedagogiczny w zakresie kontroli szkół rolniczych był niewystarczający.

W latach objętych kontrolą, w ramach nadzoru pedagogicznego, w roku szkolnym 2018/2019 zaplanowano i przeprowadzono kontrole w siedmiu zespołach szkół oraz przeprowadzono trzy kontrole doraźne. W roku szkolnym 2019/2020 zaplanowano osiem kontroli, z tego zrealizowano pięć. W roku szkolnym 2020/2021 zaplanowano osiem kontroli zespołów szkół, przy czym z uwagi na epidemię COVID-19 kontrole zostały wstrzymane do odwołania – w maju 2021 skontrolowany został jeden zespół szkół. Kontrole obejmowały zagadnienia dotyczące m.in.: zatrudniania nauczycieli zgodnie z wymaganymi kwalifikacjami, opracowania indywidualnych programów nauczania dla uczniów, organizacji zajęć wyrównawczych dla uczniów, nadzoru pedagogicznego dyrektora w stosunku do nauczycieli, prowadzenia dokumentacji szkolnej. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi został poinformowany przez dyrektorów szkół o pełnym i terminowym wykonaniu zaleceń z tych kontroli.

W 2018 r. skontrolowano 11 zespołów szkół, tj. 21,2% zespołów szkół prowadzonych przez Ministra RiRW, w 2019 r. – 10 (tj. 18,9%), w 2020 r. – trzy (tj. 5,6%), w 2021 r. – jeden (tj. 1,7%). Niski odsetek przeprowadzonych kontroli spowodowany był głównie tym, że kontrole były przeprowadzane tylko przez dwóch–trzech pracowników Wydziału Organizacji Szkolnictwa i Nadzoru Pedagogicznego, zatrudnionych w Departamencie Oświaty i Polityki Społecznej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Dyrektor tego Departamentu wyjaśnił m.in., że informował Ministra RiRW o ryzyku niewykonalności obowiązków wynikających z przepisów nałożonych na Ministra RiRW, jako organ prowadzący i organ sprawujący nadzór pedagogiczny, przy zatrudnionych dwóch wizytatorach.

Zauważyć należy, że powyższy odsetek przeprowadzonych kontroli wskazywał, że wizytacja pedagogiczna resortowej szkoły rolniczej odbywała się raz na siedem–osiem lat.

Minister RiRW rzetelnie sprawował nadzór administracyjny w zakresie przeprowadzania kontroli organizacji pracy szkół, ewidencjonowania ich majątku trwałego oraz przyjmowania protokołów z kontroli przeprowadzonych przez dyrektorów szkół dotyczących bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do szkoły.

Nadzór administracyjny w zakresie zapewnienia warunków działania szkół rolniczych prowadzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki, był niewystarczający.

W Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi gromadzono otrzymywane corocznie, ze wszystkich resortowych szkół rolniczych, protokoły z kontroli przeprowadzonych przez dyrektorów szkół dotyczące bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do szkoły,

Niewystarczający nadzór pedagogiczny w zakresie kontroli resortowych szkół rolniczych

Nadzór administracyjny w zakresie kontroli organizacji pracy resortowych szkół rolniczych

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

w tym higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki, ale nie były one przedmiotem analizy Ministra RiRW. Zestawienia obejmujące sposób wykonania zaleceń pokontrolnych z kontroli przeprowadzonych w latach 2018–2020 zostały przedstawione Ministrowi RiRW przez dyrektorów szkół dopiero w lipcu 2021 r. z inicjatywy kontrolerów Najwyższej Izby Kontroli.

Nie realizował zatem zadania określonego w art. 10 ust. 1 pkt 1 i 3 Prawa oświatowego, zgodnie z którym zadaniem organu prowadzącego szkołę jest w szczególności zapewnienie warunków działania szkoły, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki, a także wykonywanie remontów obiektów szkolnych oraz zadań inwestycyjnych w tym zakresie.

Rzetelność
rozpatrywania
skarg dotyczących
funkcjonowania
resortowych szkół
rolniczych

Do Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, wpłynęło siedem skarg dotyczących funkcjonowania szkół rolniczych. Skargi zostały zarejestrowane w rejestrze elektronicznym Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi dotyczącym skarg, petycji i wniosków i rozpatrzone rzetelnie zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania administracyjnego. Dotyczyły one m.in. wykorzystywania uczniów do napraw prywatnych pojazdów podczas zajęć praktycznych, wykorzystywania mienia szkoły do celów prywatnych, pomówienia pracowników szkoły.

Wsparcie resortowych
szkół rolniczych w czasie
epidemii COVID-19

W okresie epidemii COVID-19 Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi przekazał dodatkowe środki finansowe w wysokości 584,1 tys. zł. Środki te zostały przeznaczone przez szkoły na zakupy związane z organizacją pracy szkoły w czasie epidemii COVID-19, tj. m.in. na zakup sprzętu niezbędnego do organizacji zdalnej nauki, środki do dezynfekcji, maseczki ochronne dla pracowników. Ponadto została uruchomiona kwota 905,8 tys. zł z rezerwy celowej budżetu państwa na 2020 r. poz. 73 – Przeciwdziałanie COVID-19, na wypłaty jednorazowego dofinansowania do zakupu sprzętu lub oprogramowania dla nauczycieli. Ze środków tych skorzystało łącznie 1837 nauczycieli resortowych szkół rolniczych.

Szkoły uzyskały również wsparcie finansowe z Rządowego programu rozwijania szkolnej infrastruktury na lata 2020–2024 – „Aktywna tablica”⁸ Łącznie 49 szkół otrzymało kwotę 684,6 tys. zł z rezerwy celowej budżetu państwa na 2020 r. poz. 26 Środki na wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, zapewnienie uczniom objętym obowiązkiem szkolnym dostępu do bezpłatnych podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych oraz realizację programu rządowego „Aktywna tablica”. W ramach tej kwoty szkoły dokonały zakupu m. in.: laptopów wraz ze sprzętem umożliwiającym przetwarzanie wizerunku i głosu udostępnianego przez ucznia lub nauczyciela w czasie rzeczywistym za pośrednictwem transmisji audiowizualnej, tablice interaktywne, projektory.

⁸ Uchwała nr 151/2020 Rady Ministrów z dnia 23 października 2020 r. w sprawie ustanowienia Rządowego programu rozwijania szkolnej infrastruktury oraz kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych na lata 2020–2024 – „Aktywna tablica”; Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 października 2020 r. w sprawie szczegółowych warunków, form i trybu realizacji Rządowego programu rozwijania szkolnej infrastruktury oraz kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych na lata 2020–2024 – „Aktywna tablica”.

5.3. Zapewnienie przez szkoły odpowiedniej do potrzeb kadry i prawidłowej organizacji procesu kształcenia i przygotowania w zawodach rolniczych

W skontrolowanych zespołach szkół zapewniono odpowiednią do potrzeb kadre pedagogiczną oraz prawidłową organizację procesu kształcenia i przygotowania w zawodach rolniczych.

Kontrolą objęto osiem zespołów szkół rolniczych, z których trzy były prowadzone przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, trzy przez powiaty oraz dwa przez miasto na prawach powiatu.

Najwyższa Izba Kontroli przeprowadziła także badanie kwestionariuszowe dotyczące funkcjonowania szkół rolniczych. Spośród 281 podmiotów, do których skierowano kwestionariusz udzieliło odpowiedzi 172 respondentów, tj. 61,2% szkół przyjętych do badania. Wśród nich było 11 zespołów z trzema typami szkół, 45 zespołów z technikum i szkołą branżową I stopnia, dwa zespoły ze szkołami branżowymi I i II stopnia, dwie szkoły branżowe II stopnia, 53 szkoły branżowe I stopnia oraz 59 technikum.

Skontrolowane szkoły w roku szkolnym 2019/2020 kształciły 2602 uczniów, w 12 zawodach, w 124 oddziałach.

Objęte badaniem kwestionariuszowym 53 szkoły (30,8%) kształciły od jednego do 50 uczniów, 63 szkoły (36,6%) kształciły od 51 do 200 uczniów, 45 szkół (26,2%) kształciło od 201 do 500 uczniów. Powyżej 500 uczniów kształciło 11 (6,4%) zespołów szkół rolniczych. Szkół z oddziałami w liczbie od jednego do dziewięciu było 104 (60,4%). Szkół z oddziałami od 10 do 20 było 55 (32,0%), a zespołów szkół rolniczych z powyżej 20 oddziałami było 13 (7,6%). Do trzech zawodów rolniczych uczono w 112 szkołach (65,1%), od czterech do sześciu zawodów w 48 szkołach (27,9%), a powyżej sześciu zawodów rolniczych uczono w 12 zespołach (7,0%).

W skontrolowanych szkołach w roku szkolnym 2020/2021 zatrudnionych było 143 nauczycieli na 119,92 etatach. Najliczniejszą grupą byli nauczyciele dyplomowani 75 osób (52,4%), mianowanych było 22 (15,4%), kontraktowych 25 (17,5%), stażystów 6 (4,2%) oraz 15 nauczycieli bez stopnia awansu zawodowego (10,5%). Nastąpił wzrost zatrudnienia w tych szkołach łącznie o siedmiu nauczycieli kontraktowych oraz o siedmiu nauczycieli bez stopnia awansu zawodowego.

Średnia wieku kadry nauczycielskiej wyniosła 47 lat (od 44 lat w zespołach szkół w Piasecznie i Zamościu, do 55 lat w Pszczelej Woli).

Kontrola i badania
kwestionariuszowe szkół
rolniczych

Uczniowie, oddziały,
zawody w szkołach
rolniczych

Nauczyciele w szkołach
rolniczych

Przykłady

W **zespole szkół w Marianowie** prawie połowa (ośmiu z 17) nauczycieli mających kwalifikacje nauczania zawodowego osiągnęła lub osiągnie w ciągu czterech lat wiek emerytalny.

W **zespole szkół w Białymstoku** pięciu z 27 nauczycieli nauczania zawodowego osiągnęło lub osiągnie w ciągu czterech lat wiek emerytalny.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

Żadna ze skontrolowanych szkół nie była zmuszona do rezygnacji z prowadzenia zajęć kształcenia zawodowego teoretycznego bądź praktycznego z powodu braków kadrowych.

Zdecydowana większość, tj. 138 spośród 143 (96,5%) nauczycieli teoretycznej i praktycznej nauki zawodu zatrudnionych w skontrolowanych szkołach posiadała wymagane kwalifikacje do prowadzenia powierzonych im zajęć określone przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych dla nauczycieli. W przypadku dwóch nauczycieli bez wymaganego przygotowania pedagogicznego dyrektorzy dwóch zespołów szkół uzyskali stosowne zgody organu prowadzącego na ich zatrudnienie, co umożliwił art. 15 ust. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe.

Przykład

W zespole szkół w **Białymstoku** trzech (lekarze weterynarii) z 27 nauczycieli nauczania zawodowego nie miało wymaganego przygotowania pedagogicznego a niewystąpienie o uzyskanie zgody organu prowadzącego na ich zatrudnienie dyrektor tłumaczył nawałem pracy.

Nauczyciele w szkołach rolniczych – badanie kwestionariuszowe

Wyniki badań kwestionariuszowych wskazują, że w roku szkolnym 2020/2021, zatrudnionych było 3441 nauczycieli na 2856,27 etatach. Najliczniejszą grupą byli nauczyciele dyplomowani 2164 osoby (62,9%), mianowanych było 607 (17,6%), kontraktowych 429 (12,5%), stażystów 117 (3,4%) oraz 124 nauczycieli bez stopnia awansu zawodowego (3,6%).

Respondenci 99 placówek, tj. 57,6% objętych badaniem kwestionariuszowym potwierdziło wystarczającą liczbę nauczycieli praktycznej nauki zawodu, a 117, tj. 68,0% wskazało na wystarczającą liczbę nauczycieli teoretycznej nauki zawodu.

Doskonalenie zawodowe nauczycieli w szkołach rolniczych

Nauczyciele przedmiotów zawodowych podnosili wiedzę ogólną i zawodową poprzez uczestniczenie w różnych formach doskonalenia zawodowego zgodnie z art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela. Nie doskonalili się łącznie 21 nauczycieli, tj. około 14,7% grona nauczycielskiego skontrolowanych szkół. Byli to głównie emeryci, nauczyciele pracujący w niepełnym wymiarze oraz długotrwale nieobecni w pracy, a także nauczyciele o wysokim cenzusie zawodowym (z doktoratami). Ukończone formy kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli przedmiotów zawodowych to głównie studia podyplomowe, kursy zawodowe, warsztaty, szkolenia, konferencje i seminaria. Zrealizowane przez nauczycieli kierunki kształcenia i doskonalenia były zgodne z potrzebami i kierunkami działania macierzystej szkoły rolniczej.

Wydatki na doksztalcanie nauczycieli przedmiotów zawodowych w skontrolowanych szkołach wyniosły łącznie prawie 345 tys. zł i stanowiły od 60% do 100% zaplanowanych kwot. Ich niepełne wykorzystanie związane było w istotnej mierze z epidemią COVID-19 i nierealizowaniem zajęć w formie stacjonarnej. Poniesione wydatki były celowe oraz rzetelnie rozliczone.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

W siedmiu na osiem skontrolowanych szkół dyrektorzy opracowali harmonogram uczestniczenia nauczycieli w szkoleniach branżowych realizowanych w trzyletnim cyklu, wymagany rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2019 r. w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli, szczegółowych celów szkolenia branżowego oraz trybu i warunków kierowania nauczycieli na szkolenia branżowe⁹. Harmonogramy opracowane w sześciu na osiem skontrolowanych szkół uwzględniały wszystkich nauczycieli kształcenia zawodowego.

Przykłady

Dyrektor **zespołu szkół w Marianowie** nie opracował harmonogramu uczestniczenia nauczycieli w szkoleniach branżowych realizowanych w trzyletnim cyklu, z powodu obciążenia pracą w czasie epidemii COVID-19. Podał też, że nauczyciele zawodów kierowani byli na szkolenia branżowe na wniosek składany na Radzie Pedagogicznej poprzedzającej rozpoczęcie roku szkolnego. Zdaniem NIK, obciążenie pracą w okresie epidemii COVID-19 nie uprawniało do odstąpienia od realizacji wymaganych przepisami obowiązków tym bardziej, że obowiązek opracowania harmonogramu powstał 1 września 2019 r., tj. przed wprowadzeniem ograniczeń w funkcjonowaniu szkół w związku z epidemią COVID-19.

Dyrektor **zespołu szkół w Piasecznie** w wyniku pomyłki nie uwzględniła w harmonogramie dwóch nauczycieli – instruktorów nauki jazdy ciągnikiem. Zdaniem NIK, nieuwzględnienie wszystkich nauczycieli kształcenia zawodowego w przedmiotowym harmonogramie oraz nieuczestniczenie nauczycieli w tych szkoleniach może skutkować brakiem aktualizowania wiedzy zawodowej i specjalistycznej, np. w zakresie funkcjonowania i eksploatacji sprzętu technicznego.

W skontrolowanych zespołach szkół 55 programów i zestawów programowych dla poszczególnych zawodów rolniczych zostało przedstawionych przez nauczycieli prowadzących naukę danego zawodu oraz dopuszczonych do użytku szkolnego przez dyrektorów szkół po zasięgnięciu opinii Rady Pedagogicznej, a więc zgodnie z procedurą określoną w art. 22a ust. 3–7 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty¹⁰.

W programach i planach nauczania uwzględnione zostały wszystkie przedmioty dla nauczanych zawodów rolniczych, zgodnie z załącznikami określającymi podstawy programowe w zawodach rolniczych zawartymi w rozporządzeniu w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach a liczba godzin kształcenia zawodowego była zawsze równa bądź wyższa od minimalnej określonej dla danego zawodu rolniczego w powyższym rozporządzeniu.

We wszystkich skontrolowanych szkołach, w przypadkach przekroczenia liczby 30 uczniów w oddziale, stosowano podział na grupy w zajęciach edukacyjnych z zakresu kształcenia w danym zawodzie rolniczym oraz w zajęciach praktycznej nauki zawodu, co było zgodne z § 7 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół¹¹.

Prawidłowa organizacja procesu kształcenia w szkołach rolniczych

⁹ Dz. U. poz. 1653.

¹⁰ Dz. U. z 2021 r. poz. 1915.

¹¹ Dz. U. poz. 639, ze zm.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

Prawidłowa organizacja zajęć praktycznych w szkołach rolniczych

Organizacja zajęć praktycznych w pięciu skontrolowanych szkołach prowadzona była wyłącznie w obiektach zespołu szkół (pracowniach i warsztatach szkolnych). W trzech szkołach zajęcia praktyczne były współorganizowane z innymi podmiotami (system dualny praktycznej nauki zawodu) na podstawie zawartych umów.

Wymiar godzin przeznaczonych na zajęcia praktyczne dla zawodów rolniczych w skontrolowanych szkołach nie był niższy niż 50% godzin przewidzianych na kształcenie zawodowe, co było zgodne z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (przypis piąty do załącznika nr 5 do powyższego rozporządzenia).

Przykłady

Dyrektor **zespołu szkół w Głuchowie** zawarła z zakładami rolniczymi oraz indywidualnymi gospodarstwami rolnymi łącznie 66 umów o prowadzenie praktycznej nauki zawodu realizowanej w formie zajęć praktycznych (49 dla zawodu technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki oraz 17 dla zawodu technik rolnik).

Dyrektor **zespołu szkół w Białymstoku** zawarł porozumienia i umowy z dwoma firmami, trzema osobami fizycznymi prowadzącymi przychodnię i gabinet weterynaryjny oraz indywidualnymi gospodarstwami rolnymi o prowadzenie części zajęć praktycznych w zawodach: technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki, technik rolnik oraz technik weterynarii. Dla dwóch pierwszych zawodów porozumienia i umowy były bezkosztowe, a w przypadku weterynarii szkoła pokrywała koszty wynagrodzenia osoby prowadzącej zajęcia oraz koszty niezbędnych do zajęć materiałów.

W roku szkolnym 2019/2020 **zespół szkół w Zamościu** część zajęć praktycznych dla zawodów: technik rolnik, technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki oraz technik architektury krajobrazu, realizował na podstawie umowy z Centrum Kształcenia Zawodowego nr 1 w Zamościu – publiczną placówką oświatową bez wzajemnych rozliczeń finansowych (obie placówki oświatowe były prowadzone przez miasto Zamość).

Warunki realizacji zajęć praktycznych organizowanych poza szkołami określone zostały w umowach zawartych przez szkoły z innymi podmiotami, których postanowienia były zgodne z wymogami § 4 ust. 2 oraz § 7 ust. 1–3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu¹².

Prawidłowa organizacja zajęć praktycznych w szkołach rolniczych – badania kwestionariuszowe

Spośród 172 szkół objętych badaniem kwestionariuszowym, aż 127, tj. 73,8% współorganizowało zajęcia praktyczne nauki zawodów rolniczych przede wszystkim z lokalnymi przedsiębiorcami, z indywidualnymi rolnikami, a także ze szkołami wyższymi.

W roku szkolnym 2018/2019, 104 szkoły rolnicze zawarły 3140 umów na zajęcia praktyczne nauki zawodów rolniczych. W roku szkolnym 2019/2020 odpowiednio 100 szkół zawarło 2881 umów. W roku szkolnym 2020/2021 102 szkoły zawarły łącznie 4129 umów.

¹² Dz. U. poz. 391.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

Współpracę z podmiotami w zakresie realizacji umów na zajęcia praktyczne nauki zawodów rolniczych jako bardzo dobrą oraz dobrą oceniło 90,6% respondentów badania kwestionariuszowego.

W roku szkolnym 2019/2020, stosownie do obowiązującego od 11 marca 2020 r. rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 marca 2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19¹³, wszystkie zajęcia w skontrolowanych szkołach w dniach 12–13 marca 2020 r. zostały wstrzymane, a od 16 marca 2020 r. do zakończenia roku szkolnego 2019/2020 proces kształcenia zawodowego odbywał się w trybie zdalnym. W roku szkolnym 2020/2021, w zależności od sytuacji epidemicznej, stosownie do obowiązujących wówczas rozporządzeń w tej samej sprawie z dnia: 12 sierpnia 2020 r.¹⁴, 26 marca 2021 r.¹⁵, 29 kwietnia 2021 r.¹⁶, 28 maja 2021 r.¹⁷ oraz decyzji wydawanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną o kierowaniu na kwarantannę oddziałów niektórych szkół, zajęcia zawodowe praktyczne odbywały się w trybie stacjonarnym, hybrydowym lub zdalnym. Zajęcia z nauki jazdy (autem, ciągnikiem rolniczym, kombajnem) prowadzone były z zachowaniem reżimu sanitarnego. Organizacja pracy skontrolowanych szkół w zakresie praktycznej i teoretycznej nauki zawodów rolniczych odbywała się także zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19¹⁸. Dyrektorzy skontrolowanych szkół rolniczych wydali stosowne zarządzenia, wytyczne oraz procedury regulujące funkcjonowanie szkół w okresie epidemii COVID-19. W skontrolowanych szkołach nie udało się zrealizować wszystkich zaplanowanych w programach nauczania godzin zajęć praktycznych w poszczególnych zawodach rolniczych. Nie miało to jednak wpływu na realizację podstawy programowej dla danego zawodu rolniczego w całym cyklu jego nauczania.

Sprawną organizacją procesu kształcenia w szkołach rolniczych w warunkach epidemii COVID-19

Przykłady

Dyrektor **zespołu szkół w Zduńskiej Dąbrowie** w okresie od 12 marca 2020 r. do 31 maja 2021 r. wydał 28 zarządzeń regulujących pracę szkoły w okresie epidemii COVID-19. W okresie nauczania zdalnego, baza dydaktyczna szkoły była wykorzystywana tylko wtedy, gdy uczniowie mieli możliwość odbywania kształcenia zawodowego w szkole. Na czas nauki zdalnej wypożyczono uczniom 15 komputerów przenośnych. W okresie zawieszenia zajęć stacjonarnych nauczyciele prowadzili zajęcia w oparciu o prezentacje multimedialne oraz filmy zgromadzone na platformach internetowych. Kiedy pojawiły się możliwości nauki stacjonarnej kształcenia zawodowego uczniowie przyjeżdżali do szkoły na jeden dzień zajęć w tygodniu, natomiast zajęcia teoretyczne odbywały się zdalnie przez komunikatory.

¹³ Dz. U. poz. 410, ze zm. – uchylone z dniem 31 sierpnia 2020 r.

¹⁴ Dz. U. poz. 1389, ze zm. – uchylone z dniem 29 marca 2021 r.

¹⁵ Dz. U. poz. 561, ze zm. – uchylone z dniem 3 maja 2021 r.

¹⁶ Dz. U. poz. 824 – uchylone z dniem 31 maja 2021 r.

¹⁷ Dz. U. poz. 982, ze zm.

¹⁸ Dz. U. poz. 493, ze zm.

Dyrektor **zespołu szkół w Jabłoni** wydała 10 wytycznych i procedur dotyczących organizacji procesu kształcenia w warunkach epidemii COVID-19. W szkole tej, dla uczniów, którzy nie posiadali warunków do nauczania przez Internet, nauczyciele przygotowali komplet materiałów do nauki drukowanych lub z wykorzystaniem ćwiczeń w wersji papierowej. Nauczanie zdalne odbywało się z wykorzystaniem platformy MS Teams. Od listopada 2020 r. rozpoczęto „odmrażanie” kształcenia praktycznego w szkole. Zajęcia praktyczne odbywały się tylko w szkole, w mniejszych grupach, w wybranych dniach, w wymiarze nieprzekraczającym 10 godzin w tygodniu.

Dyrektor **zespołu szkół w Głuchowie**, w związku ze stanem epidemii COVID-19, wydała 13 zarządzeń regulujących pracę szkoły, w tym określając regulamin pracy zdalnej i odpowiednie procedury bezpieczeństwa. W odniesieniu do praktycznej nauki zawodu w czasie nauki zdalnej dla zawodu technik żywienia i usług gastronomicznych wprowadzono rozwiązania polegające na samodzielnym wykonywaniu ćwiczeń praktycznych przez uczniów i dokonywaniu ocen końcowych efektów pracy przez nauczyciela (zajęcia realizowane przez elektroniczne komunikatory). Z kolei dla zawodu technik rolnik wprowadzono możliwość praktycznej nauki zawodu w rodzinnych gospodarstwach rolnych pod kierunkiem zdalnego opiekuna, a dla zawodu technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki wprowadzono możliwość praktycznej nauki w rodzinnych gospodarstwach rolnych w oparciu o zadania przesyłane przez nauczycieli.

5.4. Zapewnienie przez szkoły odpowiedniej infrastruktury do kształcenia i przygotowania w zawodach rolniczych

Dyrektorzy skontrolowanych zespołów szkół właściwie identyfikowali potrzeby w zakresie wyposażenia i sprzętu niezbędnego do realizacji podstawy programowej i przyjętych programów nauczania zawodów rolniczych, natomiast nie zapewnili w pełni wymaganego wyposażenia pracowni i warsztatów określonego w rozporządzeniu w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach.

Respondenci badania kwestionariuszowego jednakże wskazali, że co 10 baza dydaktyczna szkoły nie spełniała obowiązującej podstawy programowej kształcenia w zawodach rolniczych, a ponad 40% z objętych badaniem kwestionariuszowym respondentów wskazało na braki odpowiedniego wyposażenia pracowni i warsztatów.

Bezpieczne i higieniczne warunki pobytu w szkołach rolniczych

W skontrolowanych szkołach corocznie przeprowadzono kontrole zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do szkół oraz bezpieczeństwa i higieny nauki, zgodnie z § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach¹⁹. Po kontrolach określano zakres prac remontowo-konserwacyjnych, które w większości realizowane były na bieżąco, stosownie do posiadanych środków. Z każdej przeprowadzonej kontroli sporządzano protokół, którego kopię przekazywano organowi prowadzącemu, zgodnie z § 3 ust. 2 powyższego rozporządzenia.

W kontroli NIK stwierdzono dwa przypadki niewykonania tego obowiązku.

¹⁹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1604.

Przykłady

W **zespole szkół w Piasecznie**, dopiero w toku kontroli NIK nastąpiło przekazanie do Starosty Powiatowego w Piasecznie kopii protokołu z kontroli BHP przeprowadzonej na początku 2020 r., wskazując jako przyczynę początkową fazę epidemii COVID-19.

Dyrektor **zespołu szkół w Pszczelej Woli** nie przekazał do Starosty Powiatowego w Lublinie kopii protokołów z kontroli BHP szkoły przeprowadzonych w latach 2019–2020. Aktualny dyrektor zespołu szkół nie potrafił wytłumaczyć przyczyn nieprzekazania kopii tych protokołów, o braku których nie monitorował również organ prowadzący.

W wyniku oględzin terenów i pomieszczeń szkół przeprowadzonych stwierdzono, że dyrektorzy skontrolowanych zespołów szkół zapewnili bezpieczne i higieniczne warunki pobytu oraz nauki w obiektach szkoły. W widocznych miejscach umieszczono plany ewakuacji oraz w sposób wyraźny i trwałe oznaczono drogi ewakuacyjne. W pomieszczeniach dydaktycznych w widocznych miejscach umieszczono regulaminy określające zasady BHP a przy maszynach i urządzeniach technicznych umieszczono instrukcje bezpiecznej ich obsługi. Na terenach szkół zapewniono oświetlenie oraz równą nawierzchnię dróg, przejść i chodników. Otwory kanalizacyjne, studzienki i inne zagłębienia na terenach szkół były właściwie i trwale zabezpieczone. W czystych pomieszczeniach sanitarnohigienicznych była ciepła oraz zimna woda a także środki higieniczne. Urządzenia sanitarne były dostosowane do liczby i potrzeb uczniów.

W trzech przypadkach stwierdzono niepełne ogrodzenie terenu szkoły, co było niezgodne z §7 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach.

Przykłady

Dyrektor **zespołu szkół w Marianowie** wyjaśnił, że brak ogrodzenia terenu szkoły z jednej strony wynika z tego, iż nieogrodzona część stanowi zjazd na grunty rolne. W zespole szkół w Zduńskiej Dąbrowie, dotychczasowe braki w ogrodzeniu na odcinku około 100 m, związane – jak wyjaśnił Dyrektor zespołu szkół – ze zmieniającą się sytuacją dotyczącą własności i podziału działek, zostały w toku kontroli NIK uzupełnione.

Dyrektor **zespołu szkół w Zamościu** wyjaśnił, że teren szkoły nie został ogrodzony, ponieważ wraz z budynkami stanowi kompleks, który podlega ochronie konserwatorskiej. Na terenie szkoły znajdują się też budynki mieszkalne należące do Zakładu Gospodarki Lokalowej w Zamościu, do których dojazd w przypadku powstania ogrodzenia stałby się niemożliwy, a przez teren szkoły przebiega również dojazd m.in. do magazynu zboża w spichlerzu należącego do Centrum Kształcenia Zawodowego nr 1 w Zamościu.

W wyniku oględzin stwierdzono też jeden przypadek nieumieszczenia w widocznym miejscu instrukcji obsługi urządzeń technicznych znajdujących się w laboratorium – pracowni technologii produktów pszczelich **w zespole szkół w Pszczelej Woli**, co było niezgodne z § 25 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach. Dyrektor zespołu szkół wyjaśnił m.in., że w regulaminie pracowni wskazano, iż posługi-

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

wanie się pomocami dydaktycznymi oraz sprzętem może odbywać się wyłącznie za zgodą nauczyciela prowadzącego zajęcia, jednakże nie był w stanie podać przyczyn nie wywieszenia tych instrukcji.

Odpowiednie pomieszczenia do kształcenia zawodowego w szkołach rolniczych

W skontrolowanych zespołach szkół było łącznie 90 pomieszczeń dydaktycznych (sal, pracowni, laboratoriów, warsztatów). W czterech zespołach funkcjonowały szkolne gospodarstwa z dydaktycznymi obiektami: szklarnią, oborą, chlewnią, stajnią oraz placami manewrowymi. Według wyjaśnień dyrektorów skontrolowanych zespołów szkół, liczba pomieszczeń dydaktycznych była wystarczająca i zapewniała prawidłowe kształcenie w zawodach rolniczych. Zostały zatem spełnione wymagania określone w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 grudnia 2010 r. w sprawie podstawowych warunków niezbędnych do realizacji przez szkoły i nauczycieli zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych oraz programów nauczania²⁰. Powyższe obiekty i pomieszczenia spełniły również warunki techniczne i lokalizacyjne określone w przepisach rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie²¹.

Przykłady

W zespole szkół w Białymstoku kształcenie i przygotowanie w zawodach rolniczych odbywało się w 12 pomieszczeniach dydaktycznych zlokalizowanych w budynku szkoły i warsztatach, a także w gospodarstwie szkolnym, na szkolnych gruntach rolnych, na placu manewrowym do nauki jazdy oraz na poligonie. W trakcie kontroli oddano do użytku nowo powstały budynek Centrum Kształcenia Zawodowego, w którym trwały prace organizacyjne, mające na celu wyposażenie warsztatów i sal dydaktycznych w pomoce i sprzęt do praktycznej nauki zawodu.

W zespole szkół w Zduńskiej Dąbrowie kształcenie i przygotowanie w zawodach rolniczych odbywało się w 14 pomieszczeniach dydaktycznych zlokalizowanych w budynku szkoły, budynku praktycznej nauki zawodu i warsztatach z halą maszyn. W bazie była też obora, chlewnia, stajnia, budynek architektury krajobrazu, silosy, paszarnia, stodoły, ogród i plac manewrowy.

Braki pomieszczeń do kształcenia zawodowego w szkołach rolniczych – badanie kwestionariuszowe

W roku szkolnym 2020/2021, w objętych badaniem kwestionariuszowym szkołach było łącznie 1843 pomieszczeń dydaktycznych (sal, pracowni, laboratoriów, warsztatów). Spośród nich 72 szkoły, tj. 41,9%, posiadało od jednego do pięciu pomieszczeń dydaktycznych wykorzystywanych do kształcenia w zawodach rolniczych, 41 szkół, tj. 23,8%, miało od sześciu do 10 pomieszczeń, 29 szkół, tj. 16,9%, posiadało od 11 do 20 pomieszczeń, a 30 szkół, tj. 17,4%, miało od 21 do 50 pomieszczeń dydaktycznych. Na braki związane z niewystarczającą liczbą pracowni do kształcenia praktycznego wskazało 54 respondentów, tj. 31,4% objętych badaniem, a 31 respondentów, tj. 18,0% wskazało na braki w zakresie pracowni do kształcenia teoretycznego z przedmiotów zawodowych.

Niepełne wyposażenie pracowni dydaktycznych i warsztatów w szkołach rolniczych

W sześciu spośród ośmiu skontrolowanych zespołów szkół, tj. w Marianowie, Jabłoni, Białymstoku, Zamości, Głuchowie i Piasecznie, poddane

²⁰ Dz. U. z 2011 r. Nr 6, poz. 23.

²¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 1065, ze zm.

ogłędzinom pracownie dydaktyczne oraz warsztaty nie były w pełni wyposażone zgodnie z wymogami określonymi w rozporządzeniu w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach. W rozporządzeniu tym określono warunki realizacji kształcenia w 27 zawodach rolniczych przyporządkowanych do siedmiu branż dla uczniów rozpoczynających szkołę w 2019/2020 r., w tym wyposażenie szkoły niezbędne do realizacji kształcenia w danej kwalifikacji zawodowej (wyposażenie pracowni).

Przykłady

Zespół szkół w Jabłoni nie posiadał wyposażenia, wymaganego na podstawie załącznika nr 24 do powyższego rozporządzenia w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach:

- oprogramowania do zarządzania gospodarstwem, które stanowi wyposażenie niezbędne do kształcenia w kwalifikacji ROL.10 Organizacja i nadzоровanie produkcji rolniczej w zawodzie technik rolnik;
- stacji bazowej systemu nawigacji i elementów systemów nawigacji satelitarnej, które stanowi wyposażenie niezbędne do kształcenia w kwalifikacji ROL.08 Eksploatacja systemów mechatronicznych w rolnictwie w zawodzie technik mechanizacji rolnictwa i agrotrotoniki;
- modeli maszyn i urządzeń stosowanych w przetwórstwie spożywczym, które stanowi wyposażenie niezbędne do kształcenia w kwalifikacji ROL.5 Organizacja i prowadzenie przedsiębiorstwa w agrobiznesie w zawodzie technik agrobiznesu.

Powyższe braki wyjaśniano wcześniejszym niezgłaszaniem przez nauczycieli potrzeb zakupu wskazanego wyposażenia bądź brakiem ofert na rynku niektórych pomocy dydaktycznych.

Zespół szkół w Piasecznie nie posiadał wyposażenia:

- w pracowni ogrodniczej, wykorzystywanej w kształceniu w zawodzie technik ogrodnik, brak było przyrządu do wyznaczania dojrzałości zbiorczej, sortowania i kalibracji owoców i warzyw – tj. wyposażenia niezbędnego do realizacji kształcenia w kwalifikacji OGR.02. Zakładanie i prowadzenie upraw ogrodniczych, określonego w załączniku nr 19 Podstawy programowe kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego przyporządkowanych do branży ogrodniczej (OGR) rozporządzenia w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach;
- w pracowni chowu i hodowli zwierząt, wykorzystywanej w kształceniu w zawodzie technik hodowca koni, brak było: cyrkla zoometrycznego, koliczykownicy oraz wiadra do odpajania cieląt – tj. wyposażenia niezbędnego do realizacji kształcenia w kwalifikacji ROL.06. Organizacja chowu i hodowli koni, określonego w załączniku nr 24 Podstawy programowe kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego przyporządkowanych do branży rolno-hodowlanej (ROL) rozporządzenia w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach;
- w pracowniach: zootechnicznej, rozrodu i inseminacji, zabiegowej oraz w laboratorium diagnostycznym, wykorzystywanych w kształceniu w zawodzie technik weterynarii, brak było: wiadra do pojenia cieląt, kredek do znakowania zwierząt, poskromu mechanicznego lub hydraulicznego, poskromu laskowego dla bydła, klamry na ścięgno Achillesa, poskromu skręcanego obustronnego dla bydła, kół nosowych i zaciskaczy, drążka do prowadzenia buhaja, pętli ryjowej dla świń, poskramiacza dla świń z prowadnicą, chwytaka na koty, chwytaka dla psów, rękawic ochronnych do chwytania i trzymania psów i kotów, torby iniekcyjnej dla psów i kotów, podbieraka do łapania psów i kotów, siatki do łapania zwierząt na drążku i zarzucania, kołnierza dla psów, stojaka do kastracji prosiąt, zestawu inseminacyjnego dla bydła, sprzętu i narzędzi do diagnozowania ciąży, urządzenia do stery-

lizacji, ultrasonografu, elektrokardiografu, analizatora hematologicznego, analizatora biochemicznego – tj. wyposażenia niezbędnego do realizacji kształcenia w kwalifikacji ROL.11. Prowadzenie chowu i inseminacji zwierząt oraz w kwalifikacji ROL.12. Wykonywanie weterynaryjnych czynności pomocniczych, określonego w załączniku nr 24 Podstawy programowe kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego przyporządkowanych do branży rolno-hodowlanej (ROL) rozporządzenia w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach.

Jak wyjaśniono, braki ilościowe składników bazy dydaktycznej spowodowane były niewystarczającymi środkami finansowymi przyznawanymi Zespołowi przez organ prowadzący w planach finansowych na dany rok.

W zespole szkół w Głuchowie nie było pełnego wyposażenia w pomoce dydaktyczne, określonego w załącznikach 12 i 24 do rozporządzenia w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach:

- dla zawodu *technik żywienia i usług gastronomicznych* w pracowni technologii gastronomicznej nie było: kuchenki indukcyjnej przenośnej, pakowaczki próżniowej i urządzenia do sous vide oraz witryny chłodniczej;
- dla zawodu *technik rolnik* w pracowniach produkcji roślinnej oraz produkcji zwierzęcej nie było: modeli narzędzi i maszyn do uprawy gleby, nawożenia, ochrony i zbioru roślin uprawnych, oprogramowania do układania dawek pokarmowych;
- w warsztatach szkolnych dla tego zawodu nie było: brony zębowej, rozstrząsacza obornika, siewnika rzędowego uniwersalnego, siewnika punktowego, maszyny do zbioru i konserwacji zielonek, ładowarki czołowej lub chwytakowej;
- dla zawodu *technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki* w pracowniach podstaw techniki rolniczej, maszyn i urządzeń rolniczych, pojazdów silnikowych, agrotechniki nie było: plotera, silników elektrycznych oraz oprogramowania symulującego pracę maszyn i urządzeń rolniczych, pojazdów silnikowych i ich diagnostykę, oprogramowania diagnostycznego i oprogramowania do analizy map pól, autotransformatorów, trenażerów z układami elektrycznymi i elektronicznymi przystosowanymi do pomiarów parametrów, przekaźników i styczników, łączników, wskaźników parametrów, sygnalizatorów, silników elektrycznych małej mocy, paneli sterujących pojazdami, maszynami i urządzeniami, układów mechatronicznych stosowanych w maszynach i urządzeniach rolniczych do symulowania i diagnozowania usterek, stacji bazowej systemu nawigacji, elementów systemów nawigacji satelitarnej i telematyki;
- w warsztatach szkolnych dla tego zawodu nie było: urządzenia dźwigowego i transportu wewnętrznego, urządzenia do mycia i konserwacji, tokarki, frezarki, wiertarki stołowej, szlifierki kątowej, piły mechanicznej, przyrządów do diagnostyki maszyn i pojazdów rolniczych, narzędzi do obróbki ręcznej i maszynowej skrawaniem, narzędzi traserskich.

Jak wyjaśniono, podejmowano działania zmierzające do zakupu brakującego wyposażenia w ramach realizowanego w Szkole projektu unijnego i zamierzano dokonać zakupów pomocy dydaktycznych do końca września 2021 r. Szkoła już w trakcie kontroli NIK zakupiła kuchenkę indukcyjną oraz oprogramowanie do układania dawek pokarmowych. Ponadto podano, że pomoce dydaktyczne niezbędne do realizacji i wskazane w podstawie programowej były w pełni dostępne dla uczniów podczas odbywania praktyk zawodowych oraz zajęć praktycznych realizowanych w podmiotach zewnętrznych.

Niepełne wyposażenie pracowni dydaktycznych i warsztatów w szkołach rolniczych – badanie kwestionariuszowe

Z analizy badania kwestionariuszowego (stan na koniec roku szkolnego 2020/2021) wynika, że baza dydaktyczna 9,9% szkół nie spełniała obowiązującej podstawy programowej kształcenia w zawodach rolniczych. Dyrektorzy 77,3% szkół ocenili jako bardzo dobre i dobre wyposażenie bazy dydaktycznej

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

do realizacji programów kształcenia w zawodach rolniczych, ale aż 44,8% respondentów wskazało na braki związane z niewystarczającą liczbą maszyn, urządzeń i pojazdów do kształcenia praktycznego a 43,6% dyrektorów szkół wskazało na braki odpowiedniego wyposażenia pracowni i warsztatów.

Zdaniem NIK, niepełne wyposażenie pracowni i warsztatów w wymagane pomoce dydaktyczne mogło stanowić utrudnienie w realizacji programów nauczania, a także oddziaływać na jakość kształcenia i przygotowanie zawodowe absolwentów. Utrudnienie to jednak było ograniczane dzięki stosowaniu przez szkoły rolnicze dualnego systemu praktycznej nauki zawodu.

W latach 2018–2020 skontrolowane zespoły szkół wydatkowały łącznie 16 558,8 tys. zł na pomoce dydaktyczne do kształcenia w zawodach rolniczych oraz pojazdy, urządzenia i maszyny rolnicze stanowiące wyposażenie szkolnych baz dydaktycznych.

Właściwie identyfikowano potrzeby w zakresie wyposażenia i sprzętu niezbędnego do realizacji podstawy programowej i przyjętych w skontrolowanych zespołach szkół programów nauczania zawodów rolniczych.

Środki transportu, maszyny, urządzenia oraz narzędzia wykorzystywane do kształcenia w zawodach rolniczych były sprawne i w należyłym stanie technicznym.

Wyposażenie i sprzęt były eksploatowane i utrzymywane zgodnie z zaleceniami producenta (dokonywano wymaganych przeglądów technicznych i gwarancyjnych) oraz właściwie wykorzystywane przez uczniów na zajęciach praktycznych oraz do nauki pracy maszynami a także przeprowadzania egzaminów zawodowych przez osoby odpowiednio przeszkolone w obsłudze sprzętu.

Szczegółowym badaniem objęto łącznie 6757,7 tys. zł poniesionych przez skontrolowane zespoły szkół na wydatki związane z zakupem środków dydaktycznych oraz maszyn, urządzeń i pojazdów do kształcenia w zawodach rolniczych. W wyniku badania stwierdzono, że wydatki zostały rzetelnie skalkulowane, dokonane terminowo i do wysokości kwot ujętych w planach finansowych zatwierdzonych przez organ prowadzący, a także prawidłowo zaewidencjonowane w księgach rachunkowych, tj. zgodnie z zasadami określonymi w art. 44 ufp. Zakupione pomoce dydaktyczne były wykorzystywane zgodnie z przeznaczeniem oraz w planowanym zakresie.

W latach szkolnych 2018/2019, 2019/2020, 2020/2021 respondenci badania kwestionariuszowego wzbogacili bazę dydaktyczną poprzez:

- 156, tj. 90,7% doposażenie pracowni praktycznej nauki zawodu;
- 140, tj. 81,4% zakup lub otrzymanie materiałów dydaktycznych;
- 124, tj. 72,1% respondentów brało udział w projekcie dofinansowanym ze środków UE;
- 114, tj. 66,3% zakup lub otrzymanie maszyn, urządzeń lub pojazdów do kształcenia praktycznego;
- 101, tj. 58,7% powiększenie szkolnego zaplecza edukacyjnego do kształcenia zawodowego;
- 56, tj. 32,6% powiększenie szkolnego zaplecza edukacyjnego do kształcenia ogólnego.

Wydatki na wyposażenie baz dydaktycznych w szkołach rolniczych

Wzbogacenie bazy dydaktycznej szkół rolniczych – badanie kwestionariuszowe

Środki UE istotnym źródłem wzbogacenia bazy dydaktycznej szkół rolniczych

Wszystkie skontrolowane zespoły szkół, poza środkami ujętymi w planach finansowych, korzystały ze środków finansowych UE, głównie w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych dla właściwych województw na lata 2014–2020, a także ze środków finansowych w ramach programów rządowych i samorządowych.

Przykłady

Zespół szkół w Piasecznie korzystał ze środków przyznanych w związku z realizacją projektu „Atrakcyjni na rynku pracy” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014–2020. W ramach realizacji tego projektu na doposażenie pracowni kształcących w zawodzie technik weterynarii wykorzystano środki finansowe w kwocie 144,4 tys. zł.

Zespół szkół w Zamościu uczestniczył w dwóch projektach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014–2020. W ich ramach zakupiono wyposażenie dydaktyczne pracowni zawodów rolniczych za 352,0 tys. zł.

W Strategii rozwoju **zespołu szkół w Marianowie** na lata 2018–2023 wskazano, że źródłami finansowania modernizacji bazy dydaktycznej, poza środkami budżetowymi, będą dwa projekty realizowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014–2020. W okresie objętym kontrolą na wzbogacenie i modernizację bazy dydaktycznej przeznaczono 4,8 mln zł, z czego 3,8 mln zł stanowiły środki UE, natomiast 1 mln zł środki budżetowe. W ramach modernizacji szkolnej bazy dydaktycznej zakupiono m. in. samochód osobowy do nauki jazdy, koparko-ładowarkę, sprzęt rolniczy, wyposażenie warsztatów oraz pracowni zawodowych, zgodnie z potrzebami określonymi w powyższej Strategii.

Dyrektor **zespołu szkół w Głuchowie** dokonywała identyfikacji potrzeb w zakresie wyposażenia i sprzętu niezbędnego do realizacji podstawy programowej i przyjętych w szkole programów nauczania, realizując kolejne zadania inwestycyjne lub projekty. I tak:

- w 2019 r. zakupiono budynek wraz z terenem przyległym do szkoły z przeznaczeniem na warsztaty szkolne i przeprowadzono jego modernizację;
- od października 2019 r. w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego realizowano projekt *Uczeń, pracownik, przedsiębiorca. Ścieżka do rozwoju osobistego i zawodowego* Uzyskano dofinansowanie na doposażenie pracowni mechanizacji rolnictwa (88,4 tys. zł), pracowni produkcji rolniczej (17,0 tys. zł) oraz pracowni gastronomicznej (2,5 tys. zł);
- W 2020 r. podciągnięto gaz do pracowni technologii gastronomicznej oraz w ramach rządowego programu „Moja Tablica” pozyskano 17,5 tys. zł na zakup dwóch interaktywnych monitorów dotykowych 55” oraz laptopa współpracującego z tablicą na potrzeby kształcenia w zawodach rolniczych.

W latach 2016–2017 r. w **zespole szkół w Białymstoku** przeprowadzono analizę kształcenia zawodowego. Efektem tych analiz było opracowanie *Planu rozwoju szkoły na lata 2016–2022*. Wskazano w nim na konieczność rozbudowy warsztatów szkolnych, wyposażenie ich w nowoczesne maszyny, urządzenia i narzędzia w celu zapewnienia realizacji podstawy programowej kształcenia w zawodach: technik mechanizacji rolnictwa i agrotrojniki, technik rolnik, technik architektury krajobrazu, technik weterynarii oraz na podniesienie kompetencji uczniów i nauczycieli. Efektem przyjęcia tego dokumentu przez Radę Pedagogiczną i zatwierdzenia przez organ prowadzący (Miasto Białystok) było opracowanie wniosku o dofinansowanie i uzyskanie dotacji na realizację projektu *Rozbudowa i modernizacja bazy kształcenia zawodowego w Zespole Szkół*

Rolniczych CKZ w Białymstoku, realizowanego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014–2020. Projekt zakładał rozbudowę warsztatów i ich wyposażenie (część twarda), finansowaną z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (11,3 mln zł) oraz działania tzw. miękkie (kursy, szkolenia, staże, kółka zainteresowań) – finansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego (3,5 mln zł). Realizatorem umowy było Miasto Białystok. Efektem realizacji projektu było oddanie 1 kwietnia 2021 r do użytkowania części budynków warsztatów Centrum Kształcenia Zawodowego.

Zespół szkół w Zduńskiej Dąbrowie zrealizował:

- projekt unijny *Nauczanie rolnicze XXI wieku – absolwent na rynku pracy*, w ramach którego zakupiono m.in. rozrzutnik obornika, rozsiewacz nawozów mineralnych, symulator kombajnu zbożowego oraz sprzęt do pielęgnacji terenów zieleni, aparat USG;
- ze środków budżetu Szkoły otrzymanych od organu założycielskiego m.in. dobudowano nową część internatu szkoły i przebudowano istniejącą przebudowano drogę dojazdową do pracowni rolniczej, zakupiono ciągnik do prac polowych, utwardzono teren wokół Szkoły i pracowni rolniczej, przebudowano część silosów na kiszonkę oraz zakupiono laptopy w ramach programu *Aktywna Tablica*. Przebudowano również budynek napraw pojazdów i maszyn rolniczych wraz z halą maszyn;
- ze środków unijnych Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich zakupiono beczkę asenizacyjną;
- w ramach projektu *Rewitalizacja drzewostanu, modernizacja zbiornika wodnego oraz zwiększenie bioróżnorodności roślinnej w ZSCKR (...) ze środków WFOŚiGW w Łodzi* wykonano modernizację zbiornika wodnego i pielęgnację drzew i krzewów w części parkowej, założono trawniki oraz skrzynie podniesione z nasadzeniami roślin oraz zakupiono i nasadzono drzewa;
- w ramach projektu unijnego pn. *Nauczanie rolnicze XXI wieku – modernizacja i rozbudowa bazy kształcenia zawodowego w ZSCKR (...)* m.in. przebudowano, rozbudowano i zakupiono wyposażenie chlewni, rozbudowano poligon nauki jazdy, wybudowano budynek diagnostyki i naprawy pojazdów i maszyn rolniczych wraz z halą maszyn, zakupiono wóz paszowy samojezdny, ciągnik do rolnictwa precyzyjnego oraz siewnik do wysiewu bezpośredniego;
- w ramach projektu unijnego pn. „Nauczanie rolnicze XXI wieku – młodzi na start” m.in. zakupiono wózek widłowy, ciągnik do nauki jazdy oraz kosiarkę rotacyjną.

Zespół szkół w Jabłoni, poza środkami ujętymi w planach finansowych, na doposażenie szkolnej bazy dydaktycznej wykorzystał środki finansowe w kwocie 1,1 mln zł w związku z realizacją projektu „Rozwój zawodowy krokiem w przyszłość” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014–2020. Zakupiono m.in. oprogramowanie do komputerowego wspomagania projektowania, spawarkę, stoły spawalnicze, piłę mechaniczną, prasę warsztatową, szlifierkę, tokarkę, frezarkę, wiertarkę udarową, ciągnik rolniczy, oprogramowanie do układania dawek pokarmowych, oprogramowanie do układania dawek nawozowych, komputery przenośne z oprogramowaniem biurowym, podnośnik hydrauliczny, druki formularzy stosowanych w prowadzeniu działalności produkcyjnej, usługowej, handlowej, zatrudnienia, płac, podatków, tj. pomoce dydaktyczne stanowiące wyposażenie pracowni wykorzystywanych w kształceniu w zawodach technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki, technik rolnik, technik agrobiznesu.

Technikum Pszczelarskie w Pszczelej Woli brało udział w czterech projektach umożliwiających wzbogacenie szkolnej bazy dydaktycznej:

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

- „Rozwój kształcenia zawodowego w Technikum Pszczelarskim w Pszczelej Woli”, zrealizowanym w edycji pierwszej w latach 2018–2019 oraz kontynuowanym w edycji drugiej (do września 2022 r.);
- „Edukacja w przyszłość w Powiecie Lubelskim”, zrealizowanym w okresie czerwiec 2017 r.–wrzesień 2019 r.;
- „Nowe kwalifikacje”, realizowanym w okresie listopad 2020 r.–listopad 2022 r.;
- Rządowym programie „Aktywna tablica” – edycja 2020 r..

Dzięki udziałowi w ww. projektach baza dydaktyczna szkoły wzbogaciła się m.in. o: wyposażenie dwóch pracowni informatycznych w komputery i monitory, komputery przenośne z systemem operacyjnym i oprogramowaniem biurowym, tablicę interaktywną z projektorem multimedialnym, inkubator do wychowu matek pszczelich, mikser spiralny do sporządzania ciasta miodowo-cukrowego, reduktor z rotametrem, ule (wielkopolskie, odkładowe), drobny sprzęt pszczelarski (podkurzacze, dłuta, szczotki pasieczne), odzież ochronną (kapelusze pszczelarskie, kombinezony, fartuchy robocze), literaturę specjalistyczną.

W latach 2018–2020 Zespół szkół w Pszczelej Woli z Starostwa Powiatowego w Lublinie oraz od innych podmiotów pozyskał też nieodpłatnie wyposażenie szkolnych pracowni przedmiotowych pszczelarskich (np. rzutnik, tablica multimedialna, komputery stacjonarne i przenośne, suszarka i wialnia do pyłku, topiarka gazowo-parowa do wosku, urządzenie wielofunkcyjne do dozowania, kremowania i pompowania miodu ze stołem obrotowym, 10-ramkowe ule wielkopolskie, mikroskop stereoskopowy).

6. ZAŁĄCZNIKI

6.1. Metodyka kontroli i informacje dodatkowe

Czy posiadana baza dydaktyczna szkół rolniczych pozwala na praktyczne przygotowanie do zawodu?

Cel główny kontroli

1. Czy Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi zapewnił odpowiednie warunki i infrastrukturę do kształcenia i przygotowania w zawodach rolniczych w szkołach rolniczych, dla których jest organem prowadzącym i nadzorującym?
2. Czy Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi zapewnił rzetelny nadzór administracyjny, finansowy i pedagogiczny nad szkołami rolniczymi, dla których jest organem prowadzącym?
3. Czy szkoły zapewniły odpowiednią do potrzeb kadre i prawidłową organizację procesu kształcenia i przygotowania w zawodach rolniczych?
4. Czy szkoły dysponowały odpowiednią infrastrukturą do kształcenia i przygotowania w zawodach rolniczych?

Cele szczegółowe

Kontrolą objęto dziewięć jednostek, w tym: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, trzy zespoły szkół rolniczych prowadzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, pięć zespołów szkół prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego.

Zakres podmiotowy

Kontrolę w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz trzech zespołach szkół rolniczych prowadzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi przeprowadzono na podstawie art. 2 ust. 1 w związku z art. 5 ust. 1 ustawy o NIK, z uwzględnieniem kryteriów: legalności, celowości, gospodarności i rzetelności. Kontrolę w pięciu zespołach szkół prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego przeprowadzono na podstawie art. 2 ust. 2 w związku z art. 5 ust. 2 ustawy o NIK, z uwzględnieniem kryteriów: legalności, gospodarności i rzetelności.

Kryteria kontroli

Od 1 stycznia 2018 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych, z uwzględnieniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, mających istotny wpływ na działalność objętą kontrolą.

Okres objęty kontrolą

Na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 1 ustawy o NIK zostało przeprowadzone badanie kwestionariuszowe dotyczące organizacji i warunków kształcenia oraz bazy dydaktycznej w szkołach rolniczych (bez szkół policealnych) zarejestrowanych w Bazie Systemu Informacji Oświatowej (według stanu na 14 czerwca 2021 r.). Ponadto w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f) ustawy o NIK, w postępowaniu kontrolnym uzyskano i wykorzystano informacje od jednostek samorządu terytorialnego będących organami prowadzącymi skontrolowane zespoły szkół.

Działania na podstawie art. 29 ustawy o NIK

Kontrola planowa, przeprowadzona z inicjatywy własnej Najwyższej Izby Kontroli. Propozycję tematu przedmiotowej kontroli zgłosiła również Senacka Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Czynności kontrolne przeprowadzono w okresie od 12 maja 2021 r. do 27 sierpnia 2021 r.

Pozostałe informacje

Wystąpienia pokontrolne skierowano do kierowników wszystkich dziewięciu skontrolowanych podmiotów. W wystąpieniach pokontrolnych do ośmiu podmiotów objętych kontrolą sformułowano łącznie 15 wniosków pokon-

trolnych. Adresaci wystąpień pokontrolnych poinformowali o sposobie wykorzystania ocen i uwag o nieprawidłowościach i sposobie realizacji wniosków pokontrolnych NIK. Żaden z kierowników jednostek objętych kontrolą nie złożył zastrzeżeń do wystąpień pokontrolnych. Na dzień 12 stycznia 2022 r. dziewięć wniosków zostało zrealizowanych, pięć pozostawało w trakcie realizacji a jeden wniosek nie został zrealizowany.

Wnioski skierowane do skontrolowanych jednostek

Poza wnioskiem systemowym przedstawionym w rozdziale 4 Informacji, NIK skierowała wnioski pokontrolne do:

Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o:

1. Usprawnienie zarządzania „Strategią kształcenia w szkołach prowadzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi do 2022 r.” poprzez:
 - zrealizowanie zadania pn. *Zatrudnienie w Wydziale Nadzoru Pedagogicznego Departamentu Spraw Społecznych i Oświaty Rolniczej, dodatkowo przynajmniej trzech osób – specjalistów do sprawowania nadzoru zawodowego nad szkołami;*
 - prowadzenie monitoringu i ewaluacji realizacji określonych w niej zadań;
 - sporządzanie rocznych sprawozdań z jej realizacji.
2. Zwiększenie nadzoru pedagogicznego nad szkołami rolniczymi poprzez przeprowadzanie większej liczby kontroli w szkołach.
3. Wzmocnienie nadzoru administracyjnego nad szkołami rolniczymi poprzez bieżącą analizę stanu bezpieczeństwa i higieny nauki, wychowania i opieki.

Dyrektorów Zespołów Szkół o:

- Opracowanie harmonogramów uczestniczenia nauczycieli w szkoleniach branżowych realizowanych w trzyletnich cyklach oraz uwzględnianie w nich wszystkich nauczycieli przedmiotów zawodowych.
- Przestrzeganie zasad zatrudniania nauczycieli przedmiotów zawodowych, niedysponujących wymaganym przygotowaniem pedagogicznym.
- Utworzenie pracowni dydaktycznych bądź uzupełnienie w wymagane wyposażenie funkcjonujących pracowni dydaktycznych i warsztatów szkolnych do realizacji kształcenia w zawodach rolniczych.
- Ogrodzenie bądź uzupełnienie ogrodzenia terenu Szkoły.
- Opracowanie i umieszczenie w widocznym miejscu instrukcji bezpiecznej obsługi sprzętu i urządzeń technicznych w pracowniach dydaktycznych i warsztatach szkolnych.
- Przekazywanie do organu prowadzącego Szkołę kopii protokołów po kontrolach stanu bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów szkolnych.

Lp.	Jednostka organizacyjna NIK przeprowadzająca kontrolę	Nazwa jednostki kontrolowanej	Imię i nazwisko kierownika jednostki kontrolowanej
1.	Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Grzegorz Puda
2.		Zespół Szkół nr 3 im. Cecylii Plater-Zyberkówny w Piasecznie	Małgorzata Król
3.		Zespół Szkół Rolniczych Centrum Kształcenia Zawodowego w Pszczelej Woli	Marcin Kępowicz
4.	Delegatura NIK w Białymstoku	Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. chor. Jana Szymańskiego w Marianowie	Sławomir Łomotowski
5.		Zespół Szkół Rolniczych w Białymstoku	Andrzej Kamiński
6.	Delegatura NIK w Lublinie	Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Augusta Zamoyskiego w Jabłoni	Agnieszka Piekarska
7.		Zespół Szkół Ponadpodstawowych nr 5 w Zamościu	Antoni Turzyniecki
8.	Delegatura NIK w Łodzi	Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. J. Dziubińskiej w Zduńskiej Dąbrowie	Stanisław Kosmowski
9.		Zespół Szkół w Głuchowie	Katarzyna Jochym

Wykaz ocen kontrolowanych jednostek

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
		prawidłowe	nieprawidłowe
1.	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	<p>Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, jako organ prowadzący szkoły rolnicze, zapewnił odpowiednie warunki i infrastrukturę do kształcenia i przygotowania w zawodach rolniczych, w szczególności organizował postępowania kwalifikacyjne na wyższy stopień awansu zawodowego, rzetelnie rozpatrywał skargi dotyczące funkcjonowania szkół rolniczych, monitorował losy absolwentów szkół, a także wspierał konkursy i olimpiady tematyczne organizowane na rzecz młodzieży.</p> <p>Ponadto opracował dokumenty o charakterze strategicznym dotyczące funkcjonowania szkół rolniczych, także w kontekście funkcjonowania polskiego rolnictwa w ramach Wspólnej Polityki Rolnej.</p> <p>Prawidłowo realizował zadania dotyczące przejmowania szkół rolniczych od jednostek samorządu terytorialnego w celu utworzenia krajowej sieci tych placówek.</p> <p>Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sposób prawidłowy sprawował nadzór zakresie spraw finansowych nad szkołami rolniczymi. Zapewniał środki finansowe – w miarę możliwości budżetu państwa – na funkcjonowanie i rozwój resortowych szkół rolniczych, w tym na modernizację istniejącej bazy dydaktycznej. Wspierał nauczycieli w podnoszeniu kwalifikacji zawodowych zapewniając na ten cel dodatkowe środki finansowe.</p> <p>Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sposób prawidłowy sprawował nadzór pedagogiczny w zakresie ewaluacji problemowych i monitorowania szkół rolniczych.</p> <p>Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sposób prawidłowy sprawował nadzór administracyjny w zakresie kontroli organizacji pracy szkół rolniczych oraz ewidencjonowania ich majątku trwałego.</p>	<p>Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi nie zrealizował zadania określonego w Strategii kształcenia w szkołach prowadzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi do 2022 r. Zatrudnienie w Wydziale Nadzoru Pedagogicznego Departamentu Spraw Społecznych i Oświaty Rolniczej, dodatkowo przynajmniej trzech osób – specjalistów do sprawowania nadzoru zawodowego nad szkołami oraz nie prowadził monitoringu i weryfikacji zadań Strategii kształcenia, nie sporządzał rocznych sprawozdań z realizacji jej wdrażania.</p> <p>Brak monitorowania i weryfikacji realizacji zadań Strategii kształcenia spowodowany był niewystarczającą liczbą zatrudnionych osób w stosunku do zadań nałożonych do realizacji przez Departament Spraw Społecznych i Oświaty Rolniczej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.</p> <p>Niewystarczający był nadzór pedagogiczny w zakresie kontroli szkół rolniczych. W okresie objętym kontrolą niski odsetek skontrolowanych szkół spowodowany był małą liczbą pracowników Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi uprawnionych do przeprowadzania takich kontroli.</p> <p>Niewystarczający był nadzór administracyjny w zakresie zapewnienia warunków działania szkół rolniczych, w tym bezpieczeństwa i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki. W okresie objętym kontrolą Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi nie analizując protokołów z kontroli w powyższym zakresie przeprowadzonych przez dyrektorów szkół i przekazanych Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi, nie realizował zadania określonego w art. 10 ust. 1 pkt 1 i 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe.</p>

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	nieprawidłowe
2.	Zespół Szkół nr 3 im. Cecylii Plater-Zyberkówny w Piasecznie	<p>prawidłowe</p> <p>W zakresie organizacji procesu kształcenia i przygotowania w zawodach rolniczych (technik hodowca koni, technik weterynarii, technik ogrodnik, technik architektury krajobrazu) zapewniono: wykwalifikowaną kadrę nauczycielską odpowiednią do nauczania zawodowego, a realizowane przez nauczycieli kierunki kształcenia i doskonalenia były zgodne z kierunkami działania szkoły; stosowane programy nauczania zostały opracowane przez zespoły nauczycieli przedmiotów zawodowych i pozytywnie zaopiniowane przez radę pedagogiczną, a następnie dopuszczone do użytku szkolnego przez Dyrektora Zespołu; wymiar godzin koniecznych do osiągnięcia efektów kształcenia w poszczególnych zawodach przewidziany w szkolnych programach oraz planach nauczania odpowiadał wymiarowi godzin kształcenia zawodowego określonego w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół; w szkolnych planach nauczania zostały ujęte wszystkie przedmioty kształcenia przewidziane w programach nauczania poszczególnych zawodów; zorganizowano i właściwie realizowano zajęcia praktyczne w pracowniach do kształcenia zawodowego; zorganizowano proces kształcenia w warunkach epidemii COVID-19, poprzez wydanie stosownych zarządzeń dotyczących m.in. wprowadzenia zasad zdalnego nauczania oraz procedur postępowania w czasie udzielania konsultacji uczniom, a także dotyczących nauczania z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.</p> <p>W zakresie infrastruktury odpowiedniej do kształcenia i przygotowania w zawodach rolniczych zapewniono: bezpieczne i higieniczne warunki nauki uczniom oraz ich pobytu w obiektach i na terenie Zespołu; niezbędne do kształcenia zawodowego pracownie, laboratoria oraz warsztaty szkolne; sprawne technicznie wyposażenie pracowni do kształcenia zawodowego; właściwe identyfikowanie potrzeb dotyczących wyposażenia zawodowego; do realizacji podstawy programowej oraz przyjętych programów i planów nauczania zawodowego.</p>	<p>nieprawidłowe</p> <p>Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły: niepełnego wyposażenia pracowni niezbędnego do realizacji kształcenia w zawodach: technik ogrodnik, technik hodowca koni oraz technik weterynarii, określonego w załącznikach nr 19 i nr 24 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego; nieuwzględnienia wszystkich nauczycieli Zespołu Szkół Nr 3 w harmonogramie uczestniczenia w szkoleniach branżowych.</p>

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	nieprawidłowe
		prawidłowe	
3.	Zespół Szkół Rolniczych Centrum Kształcenia Zawodowego w Pszczelej Woli	<p>W zakresie organizacji procesu kształcenia i przygotowania w zawodzie technik pszczelarz: zatrudniono wykwalifikowaną kadrę pedagogiczną przygotowaną do nauczania zawodowego; nauczyciele podnosili swoją wiedzę ogólną i zawodową, uczestnicząc w różnych formach kształcenia i doskonalenia; kształcenie uczniów prowadzono na podstawie prawidłowo dopuszczonych programów nauczania opracowanych i dostosowanych do potrzeb Technikum Pszczelarzskiego przez zespoły nauczycieli przedmiotów zawodowych; w szkolnych planach nauczania zostały ujęte wszystkie przedmioty kształcenia przewidziane w programach nauczania zawodu technika pszczelarza w cyklu kształcenia 4-letniego i 5-letniego technikum; liczba (wymiar) zaplanowanych i zrealizowanych godzin kształcenia zawodowego (teoretycznego i praktycznego) dla wybranej próby przedmiotów zawodowych koniecznych do osiągnięcia założonych efektów kształcenia technika pszczelarza przewidziana w szkolnych programach i planach nauczania, odpowiadała minimalnemu wymiarowi godzin kształcenia zawodowego określonego w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół, oraz odpowiadała minimalnej liczbie godzin kształcenia zawodowego dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie zgodnie z podstawą programową kształcenia w zawodach; do zajęć praktycznych wykorzystywano szkolną bazę dydaktyczną (pawilon pszczelarski mały, pracownię Technologii Produktów Pszczelich, szkolną pasiekę, grunty należące do Szkoły) oraz własny i wynajmowany sprzęt rolniczy; zorganizowano proces kształcenia w warunkach epidemii COVID-19, poprzez wydanie przez dyrektora Zespołu stosownych zarządzeń w wyniku wykonania przepisów prawa powszechnie obowiązującego.</p> <p>W zakresie odpowiedniej infrastruktury i wyposażenia do kształcenia i przygotowania w zawodzie technik pszczelarz zapewniono: bezpieczne i higieniczne warunki nauki i pobytu w obiektach dydaktycznych oraz na terenie Zespołu Szkół; niezbędne do kształcenia zawodowego pomieszczenia do realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych (pracownię, laboratorium); właściwie wyposażone pracownie przedmiotowe, pracownie do nauki zawodu oraz laboratorium umożliwiają realizację podstawy programowej kształcenia w zawodzie technik pszczelarz; sprawne technicznie wyposażenie pomieszczeń do kształcenia zawodowego; udział w projektach współfinansowanych ze środków unijnych, który umożliwił uczniom i nauczycielom uzyskanie nowych umiejętności i uprawnień na różnych kursach kwalifikacyjnych, a także uzupełnił wyposażenie pracowni i obiektów, w których prowadzono kształcenie zawodowe w urządzeniu, sprzęt i inne pomoce dydaktyczne.</p>	<p>Stwierdzone nieprawidłowości nie miały istotnego wpływu na ocenę w zakresie zapewnienia odpowiedniej infrastruktury i wyposażenia do kształcenia i przygotowania w zawodzie i polegały na: nieprzekazaniu organowi prowadzącemu kopii protokołów z kontroli zapewnienia bezpieczeństwa i higienicznych warunków korzystania z obiektów szkolnych przeprowadzonych przed rozpoczęciem roku szkolnego 2019/2020 i 2020/2021; nieumieszczeniu przy urządzeniach i sprzęcie znajdujących się w laboratorium, w widocznym miejscu, instrukcji bezpiecznej ich obsługi.</p>

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	nieprawidłowe
4.	Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. chor. Jana Szymańskiego w Marianowie	<p>Szkoła posiadała bazę dydaktyczną pozwalającą na praktyczne przygotowanie do zawodów rolniczych, w których prowadzone było kształcenie. W Zespole zapewniono odpowiednią do potrzeb kadre. Wszyscy nauczyciele posiadali bowiem uprawnienia do prowadzenia zajęć z przedmiotów zawodowych, określone rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli. Prawidłowo zorganizowano również proces kształcenia i przygotowania do zawodu, ponieważ programy i plany nauczania w zawodach zapewniały wyższą niż minimalna liczbę godzin kształcenia zawodowego, wymaganą rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego, a liczba zrealizowanych godzin kształcenia zawodowego był zgodna z przyjętymi programami i planami nauczania. Szkoła posiadała odpowiednią infrastrukturę i wyposażenie do kształcenia i przygotowania w zawodzie technik rolnik. Pozyskane z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020 środki na modernizację i wyposażenie bazy dydaktycznej wydatkowane były celowo i gospodarnie. Realizowano również modernizację posiadanych obiektów szkolnych ze środków uzyskanych z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020.</p>	<p>Stwierzone nieprawidłowości dotyczyły niezapewnienia ogrodzenia całości terenu Szkoły a także niepełnego wyposażenia pracowni niezbędnych do realizacji kształcenia w zawodach mechanik operator pojazdów i maszyn rolniczych oraz technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki, określonego w załączniku nr 24 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego. Stwierdzona też nieprawidłowość dotycząca nieopracowania harmonogramu uczestniczenia nauczycieli w szkoleniach branżowych, realizowanych w trzyletnich cyklach, wymaganego rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2019 r. w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli, szczegółowych celów szkolenia branżowego oraz trybu i warunków kierowania nauczycieli na szkolenia branżowe nie miała istotnego wpływu na organizację procesu kształcenia.</p>

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	nieprawidłowe
5.	Zespół Szkół Rolniczych w Białymstoku	<p>W Szkole zapewniono odpowiednią do potrzeb kadre. Wszyscy nauczyciele posiadali bowiem wykształcenie na kierunku zgodnym z prowadzonymi zajęciami z przedmiotów zawodowych, określone rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli. Z kolei wymiar zajęć dydaktycznych z przedmiotów zawodowych przewidziany w szkolnym planie nauczania był zgodny z ramowym planem nauczania oraz planami nauczania określonymi w programach nauczania zawodów. W Szkole spełniono także wymogi dotyczące liczebności oddziałów i podziału na grupy na zajęciach praktycznych. Zapewniono również prawidłowe warunki do właściwej realizacji praktycznej nauki zawodu na czas modernizacji i rozbudowy Centrum Kształcenia Zawodowego (CKZ) oraz w czasie epidemii Covid-19. Zajęcia praktyczne w tym czasie prowadzone były w oparciu o bazę pracodawców, na podstawie zawartych trzech porozumień o współpracy oraz w oparciu o bazę dydaktyczną indywidualnych gospodarstw rolnych.</p> <p>Szkola zapewniła odpowiednią infrastrukturę i wyposażenie do kształcenia i przygotowania w zawodzie technik rolnik oraz technik weterynarii, wymagane w załączniku nr 24 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego. Zapewniono również większość wyposażenia niezbędnego do kształcenia w zawodach technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki oraz technik architektury krajobrazu, wymaganego załącznikiem nr 19 i 24 do tego rozporządzenia. Opracowano „Planu rozwoju szkoły na lata 2016-2022”, który umożliwił uzyskanie dotacji na realizację projektu „Rozbudowa i modernizacja bazy kształcenia zawodowego w Zespole Szkół Rolniczych CKZ w Białymstoku”, realizowanego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020. Pozyskane środki umożliwiły dostosowanie bazy dydaktycznej w pomoce dydaktyczne, sprzęt i wyposażenie do wymogów rozporządzenia w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach. Szkoła spełniała również wymogi w zakresie bezpieczeństwa i higieny określone w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach.</p>	<p>Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły niepełnego wyposażenia pracowni niezbędnej do realizacji kształcenia w zawodach technik architektury krajobrazu oraz technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki, określonego w załącznikach nr 19 i nr 24 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego. Stwierdzona też nieprawidłowość w zakresie zatrudnienia bez przygotowania pedagogicznego trzech nauczycieli (lekarz weterynarii), wymaganego rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli, nie ma istotnego wpływu na ocenę kontrolowanej działalności.</p>

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	nieprawidłowe
6.	Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Augusta Zamoyskiego w Jabloniu	<p>Szkoła prawidłowo zorganizowała kształcenie w zawodach rolniczych oraz zapewniła odpowiednią do potrzeb kadre dydaktyczną. Dopuszczone przez Dyrektora do użytku szkolnego programy nauczania dla zawodów były opracowane przez zespół nauczycieli prowadzących kształcenie zawodowe i pozytywnie zaopiniowane przez Radę Pedagogiczną. Obowiązujące w ZSKR szkolne plany nauczania odpowiadały wymogom rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół oraz zostały w nich ujęte wszystkie przedmioty kształcenia, przewidziane w programach nauczania dla poszczególnych zawodów. Właściwie zorganizowano i zrealizowano zajęcia praktyczne, również w warunkach epidemii COVID-19. Kwalifikacje nauczycieli realizujących nauczanie przedmiotów zawodowych były zgodne z obowiązującymi wymaganiami. Nauczyciele podnosili swoją wiedzę, korzystając z różnych form kształcenia i doskonalenia zawodowego, zgodnych z potrzebami Szkoły. Zapewniono odpowiednią infrastrukturę do kształcenia i przygotowania w zawodach rolniczych, bezpieczne i higieniczne warunki pobytu uczniów oraz niezbędne do kształcenia zawodowego pracownie i warsztaty szkolne. Baza dydaktyczna była dostępna dla uczniów, a środki transportu, maszyny, urządzenia i narzędzia, a także wyposażenie pracowni były sprawne technicznie. W ZSKR właściwie identyfikowano potrzeby w zakresie wyposażenia i sprzętu.</p>	<p>Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły niewystarczającego wyposażenia pracowni przedmiotowych do realizacji niezbędnych kształceń w zawodach technik rolnik, technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki oraz technik agrobiznesu, wymaganego w załączniku nr 24 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego.</p>

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	nieprawidłowe
		prawidłowe	
7.	Zespół Szkół Ponadpodstawowych nr 5 w Zamościu	<p>Szkola prawidłowo zorganizowała kształcenie w zawodach rolniczych oraz zapewniła odpowiednią do potrzeb kadre dydaktyczną. Stosowane programy nauczania dla zawodów rolniczych zostały dopuszczone do użytku szkolnego po opracowaniu ich przez nauczycieli prowadzących kształcenie zawodowe i pozytywnym zaopiniowaniu przez Radę Pedagogiczną. Obowiązujące szkolne plany nauczania odpowiadały wymogom rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół oraz zostały w nich ujęte wszystkie przedmioty kształcenia, przewidziane w programach nauczania dla poszczególnych zawodów. Zajęcia praktyczne zorganizowano i realizowano zgodnie z wprowadzonymi regulacjami prawnymi, również w warunkach epidemii COVID-19. Kwalifikacje nauczycieli, prowadzących nauczanie przedmiotów zawodowych, były zgodne z obowiązującymi wymaganiami. Nauczyciele podnosili swoją wiedzę, korzystając z różnych form kształcenia i doskonalenia zawodowego. Szkoła zapewniła odpowiednią infrastrukturę do kształcenia i przygotowania w zawodach rolniczych, w tym bezpieczne i higieniczne warunki pobytu uczniów na jej terenie. Zajęcia praktyczne w zawodach technik weterynarii oraz techniki architektury krajobrazu zorganizowano w szkolnych pracowniach. W przypadku zawodów technik rolnik i technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki wymagane warunki kształcenia praktycznego zapewniono w ramach umowy zawartej z inną jednostką oświatową prowadzoną przez miasto Zamość. Władze Szkoły podejmowały skuteczne działania w celu zaspokojenia zdiagnozowanego zapotrzebowania na sprzęt i pomoce dydaktyczne w zawodach rolniczych, uczestnicząc w projektach współfinansowanych z budżetu Unii Europejskiej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014–2020. Szkolna baza dydaktyczna była dostępna dla uczniów, a środki transportu, maszyny, urządzenia i narzędzia, a także wyposażenie pracowni, były sprawne technicznie.</p>	<p>Stwierzone nieprawidłowości polegały na niewystarczającym wyposażeniu pracowni przedmiotowych do kształcenia w zawodzie technik weterynarii, wymaganym na podstawie przepisów, określonych w załączniku nr 24 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego.</p>

Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
Nazwa jednostki kontrolowanej	nieprawidłowe
<p>8. Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. J. Dziubińskiej w Zduńskiej Dąbrowie</p>	<p>prawidłowe</p> <p>Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania Szkoły w obszarze zapewnienia odpowiedniej do potrzeb kadry i organizacji procesu kształcenia i przygotowania w zawodach rolniczych.</p> <p>Nauczyciele realizujący nauczanie przedmiotów zawodowych posiadali kwalifikacje zgodne z wymaganiami do prowadzenia zajęć teoretycznych i praktycznych. W objętych badaniem cyklach nauczania zachowano minimalny wymiar godzin koniecznych do osiągnięcia założonych efektów zajęć kształcenia zawodowego. W Szkole właściwie zorganizowano praktyczną naukę zawodu oraz zorganizowano proces kształcenia w warunkach epidemii COVID-19, poprzez wydanie przez dyrektora Zespołu stosownych zarządzeń w wyniku wykonania przepisów prawa powszechnie obowiązującego.</p> <p>Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działania Szkoły w zakresie zapewnienia odpowiedniej infrastruktury do kształcenia i przygotowania w zawodach rolniczych. Szkoła zapewniła bezpieczne i higieniczne warunki pobytu, a posiadana baza techniczno-dydaktyczna umożliwiła osiągnięcie celów kształcenia w zawodzie technik rolnik, technik weterynarii oraz technik architektury krajobrazu.</p> <p>Dyrektor Szkoły zapewnił odpowiednią bazę dydaktyczną a zajęcia realizowano w bezpiecznych i higienicznych warunkach. Wydatki na jej doposażenie i prawidłowe utrzymanie zostały poniesione zgodnie z zasadami gospodarowania środkami publicznymi. Dyrektor Szkoły sukcesywnie dokonywał zakupów i modernizacji sprzętu i obiektów bazy dydaktycznej.</p>
<p>9. Zespół Szkół w Giłuchowie</p>	<p>Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły niepełnego wyposażenia pracowni i warsztatów niezbędnego do realizacji kształcenia w zawodach technik żywienia i usług gastronomicznych, technik rolnik oraz technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki, określonego w załącznikach nr 12 i nr 24 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego.</p> <p>prawidłowe</p> <p>Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania Szkoły w obszarze zapewnienia odpowiedniej do potrzeb kadry i organizacji procesu kształcenia i przygotowania w zawodach rolniczych.</p> <p>Nauczyciele realizujący nauczanie przedmiotów zawodowych posiadali kwalifikacje zgodne z wymaganiami do prowadzenia zajęć teoretycznych i praktycznych. W objętych badaniem cyklach nauczania zachowano minimalny wymiar godzin koniecznych do osiągnięcia założonych efektów zajęć kształcenia zawodowego. W Szkole właściwie zorganizowano praktyczną naukę zawodu oraz zorganizowano proces kształcenia w warunkach epidemii COVID-19, poprzez wydanie przez dyrektora Zespołu stosownych zarządzeń w wyniku wykonania przepisów prawa powszechnie obowiązującego.</p> <p>Zapewniono bazę dydaktyczną (poza stwierdzonym brakiującym wyposażeniem w niektórych pracowniach) a zajęcia realizowano w bezpiecznych i higienicznych warunkach. Wydatki na jej doposażenie i jej prawidłowe utrzymanie, poniesione zostały zgodnie z zasadami gospodarowania środkami publicznymi. Dyrektor Szkoły sukcesywnie dokonywał zakupów i modernizacji sprzętu i obiektów bazy dydaktycznej.</p>

6.2. Przebieg i sposób badania kwestionariuszowego

Podstawa prawna badania kwestionariuszowego

Na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 1 ustawy o NIK zostało przeprowadzone badanie kwestionariuszowe dotyczące organizacji i warunków kształcenia oraz bazy dydaktycznej w szkołach rolniczych (bez szkół policealnych) zarejestrowanych w Bazie Systemu Informacji Oświatowej (według stanu na 14 czerwca 2021 r.).

Organizacja badania kwestionariuszowego

W celu pozyskania informacji dotyczących funkcjonowania szkół rolniczych, Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi wystosował zapytanie do podmiotów głównych bądź nadrzędnych nad szkołami rolniczymi z terenu całej Polski oraz do samodzielnych szkół rolniczych. Ze względu na małą aktywność rolniczych szkół policealnych (spośród 57 takich szkół tylko sześć było aktywnych) zostały one pominięte w badaniu kwestionariuszowym. Wsparcie informatyczne i analiza danych wynikowych badania były realizowane przez Wydział Analiz i Wsparcia Informatycznego Kontroli w Departamencie Metodyki Kontroli i Rozwoju Zawodowego NIK.

Sposób badania kwestionariuszowego

Pytania zostały przygotowane w postaci elektronicznego kwestionariusza i skierowane do wybranych podmiotów w systemie badań internetowych PS QUAESTIO PRO. Badanie było prowadzone w dniach od 5 do 23 lipca 2021 r. i dotyczyło organizacji szkół rolniczych w latach szkolnych 2018/2019, 2019/2020 i 2020/2021.

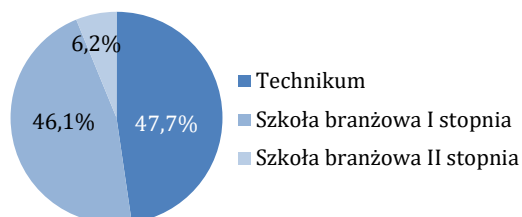
Respondenci badania kwestionariuszowego

Kwestionariusz został wysłany do 339 respondentów – dyrektorów szkół rolniczych. Po zweryfikowaniu przez podmioty główne bądź nadrzędne szkół rolniczych oraz przez samodzielne szkoły rolnicze prawidłowości właściwości szkoły rolniczej przyjęto do badania 281 podmiotów (samodzielne szkoły rolnicze lub zespoły, w skład których wchodziły szkoły rolnicze). Kwestionariusz został wypełniony przez 172 respondentów, tj. 61,2 % podmiotów przyjętych do badania. Wśród nich było 11 zespołów z trzema typami szkół, 45 zespołów z technikum i szkołą branżową I stopnia, dwa zespoły ze szkołami branżowymi I i II stopnia, dwie szkoły branżowe II stopnia, 53 szkoły branżowe I stopnia oraz 59 technikum.

Zestawienie zbiorcze wyników badania kwestionariuszowego

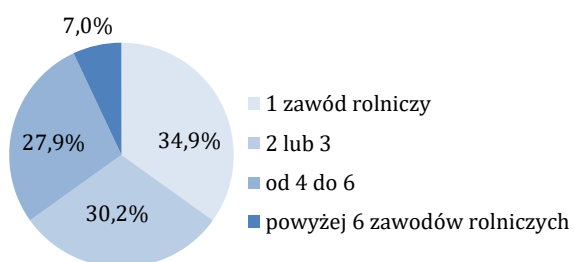
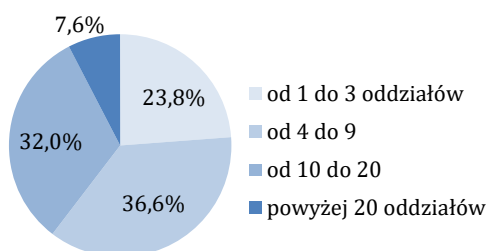
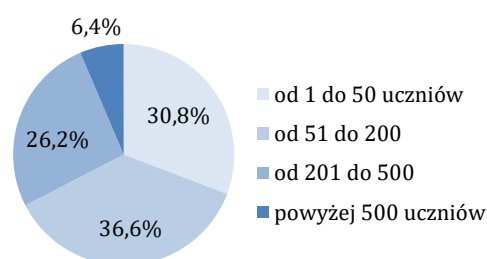
1. Kierowana przez Panią/Pana Szkoła rolnicza (Szkoły rolnicze) prowadzi kształcenie na poziomie /N=172/:

Rodzaj szkoły	Liczba odpowiedzi	Odsetek
Ogółem	241	
Technikum	115	47,7%
Szkoła branżowa I stopnia	111	46,1%
Szkoła branżowa II stopnia	15	6,2%

2. Proszę podać liczbę uczniów, liczbę oddziałów oraz liczbę zawodów rolniczych, w których odbywa się kształcenie (według stanu na koniec roku szkolnego 2020/2021)/N=172/:

	Liczba odpowiedzi	Odsetek
Uczniowie		
od 1 do 50 uczniów	53	30,8%
od 51 do 200	63	36,6%
od 201 do 500	45	26,2%
powyżej 500 uczniów	11	6,4%
Oddziały		
od 1 do 3 oddziałów	41	23,8%
od 4 do 9	63	36,6%
od 10 do 20	55	32,0%
powyżej 20 oddziałów	13	7,6%
Zawody rolnicze		
1 zawód rolniczy	60	34,9%
2 lub 3	52	30,2%
od 4 do 6	48	27,9%
powyżej 6 zawodów rolniczych	12	7,0%

3. Proszę podać liczbę nauczycieli i etatów nauczycielskich kształcących teoretycznie i praktycznie w zawodach rolniczych (według stanu na koniec roku szkolnego 2020/2021)/N=172/:

	Ogółem		Odsetek	
	liczba	etaty	liczba	etaty
Ogółem	3 441	2 856,27	100,0%	100,0%
Nauczyciele dyplomowani	2 164	1 805,44	62,9%	63,2%
Nauczyciele mianowani	607	505,19	17,6%	17,7%
Nauczyciele kontraktowi	429	364,67	12,5%	12,8%
Nauczyciele stażyści	117	92,45	3,4%	3,2%
Nauczyciele bez stopnia awansu	124	88,52	3,6%	3,1%

Etaty

Rok szkolny
2020/2021

Nauczyciele dyplomowani

liczba placówek szkolnych	163
średnia liczba zatrudnionych nauczycieli	11,08
mediana liczby zatrudnionych nauczycieli	6,86

Nauczyciele mianowani

liczba placówek szkolnych	132
średnia liczba zatrudnionych nauczycieli	3,83
mediana liczby zatrudnionych nauczycieli	2,89

Nauczyciele kontraktowi

liczba placówek szkolnych	118
średnia liczba zatrudnionych nauczycieli	3,09
mediana liczby zatrudnionych nauczycieli	2,01

Stażyści

liczba placówek szkolnych	56
średnia liczba zatrudnionych nauczycieli	1,65
mediana liczby zatrudnionych nauczycieli	1,00

Nauczyciele bez stopnia awansu

liczba placówek szkolnych	58
średnia liczba zatrudnionych nauczycieli	1,53
mediana liczby zatrudnionych nauczycieli	1,22

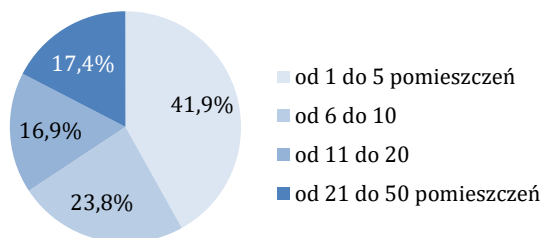
Nauczyciele

liczba placówek szkolnych	172
średnia liczba zatrudnionych nauczycieli	16,61
mediana liczby zatrudnionych nauczycieli	11,07

ZAŁĄCZNIKI

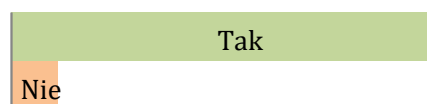
4. Proszę podać liczbę pomieszczeń dydaktycznych (pracownie, laboratoria, warsztaty) wykorzystywanych do kształcenia w zawodach rolniczych, funkcjonujących w Pani/Pana Szkole (Szkołach) (według stanu na koniec roku szkolnego 2020/2021) /N=172/:

Pomieszczenia	Liczba odpowiedzi	Odsetek
od 1 do 5 pomieszczeń	72	41,9%
od 6 do 10	41	23,8%
od 11 do 20	29	16,9%
od 21 do 50 pomieszczeń	30	17,4%

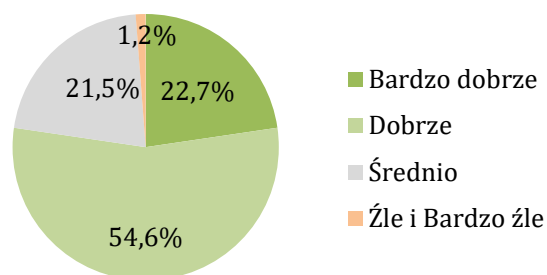
5. Czy baza dydaktyczna (niezbędne wyposażenie w pomieszczenia, pomoce i sprzęt) spełnia obowiązujące podstawy programowe kształcenia w zawodach rolniczych (według stanu na koniec roku szkolnego 2020/2021)? /N=172/

	Liczba odpowiedzi	Odsetek
Tak	155	90,1%
Nie	17	9,9%

6. Jak ocenia Pani/Pan wyposażenie bazy dydaktycznej przeznaczonej do realizacji programów kształcenia w zawodach rolniczych/N=172/:

	Liczba odpowiedzi	Odsetek
Bardzo dobrze	39	22,7%
Dobrze	94	54,6%
Średnio	37	21,5%
Źle	1	0,6%
Bardzo źle	1	0,6%

7. Czy w Pani/Pana Szkole (Szkołach) występują braki związane z niewystarczającą liczbą/N=172/:

	Liczba odpowiedzi	Odsetek
Nauczycieli teoretycznej nauki zawodu	55	32,0%
Nauczycieli praktycznej nauki zawodu	73	42,4%
Pracowni do kształcenia teoretycznego z przedmiotów zawodowych	31	18,0%
Pracowni do kształcenia praktycznego	54	31,4%
Odpowiedniego wyposażenia pracowni i warsztatów	75	43,6%
Maszyn, urządzeń i pojazdów do kształcenia praktycznego	77	44,8%

8. W ciągu ostatnich trzech lat szkolnych (2018/2019, 2019/2020, 2020/2021) Szkoła (Szkoły) wzbogaciła swoją bazę dydaktyczną poprzez /N=172/:

	Liczba odpowiedzi	Odsetek
Powiększenie szkolnego zaplecza edukacyjnego do kształcenia ogólnego (np. nowa hala sportowa, pracownia językowa)	56	32,6%
Powiększenie szkolnego zaplecza edukacyjnego do kształcenia zawodowego (np. rozbudowa warsztatów, nowa pracownia do kształcenia praktycznego)	101	58,7%
Doposażenie pracowni praktycznej nauki zawodu	156	90,7%
Zakup lub otrzymanie materiałów dydaktycznych (oprogramowanie, programy multimedialne, filmy edukacyjne, narzędzia, itp.)	140	81,4%
Zakup lub otrzymanie maszyn, urządzeń lub pojazdów do kształcenia praktycznego	114	66,3%

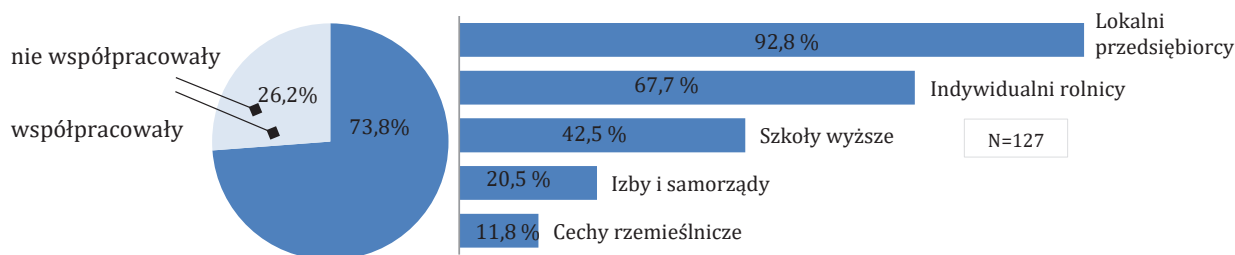
9. Czy w ciągu ostatnich trzech lat szkolnych (2018/2019, 2019/2020, 2020/2021) Szkoła (Szkoły) brała udział w projekcie dofinansowanym ze środków Unii Europejskiej, którego efektem było wzbogacenie bazy dydaktycznej? /N=172/

	Liczba odpowiedzi	Odsetek
Tak	124	72,1%
Nie	48	27,9%

10. Czy w ciągu ostatnich trzech lat szkolnych (2018/2019, 2019/2020, 2020/2021) Szkoła (Szkoły) współorganizowała zajęcia praktycznej nauki zawodów rolniczych z niżej wymienionymi podmiotami otoczenia naukowego i gospodarczego /N=172/:

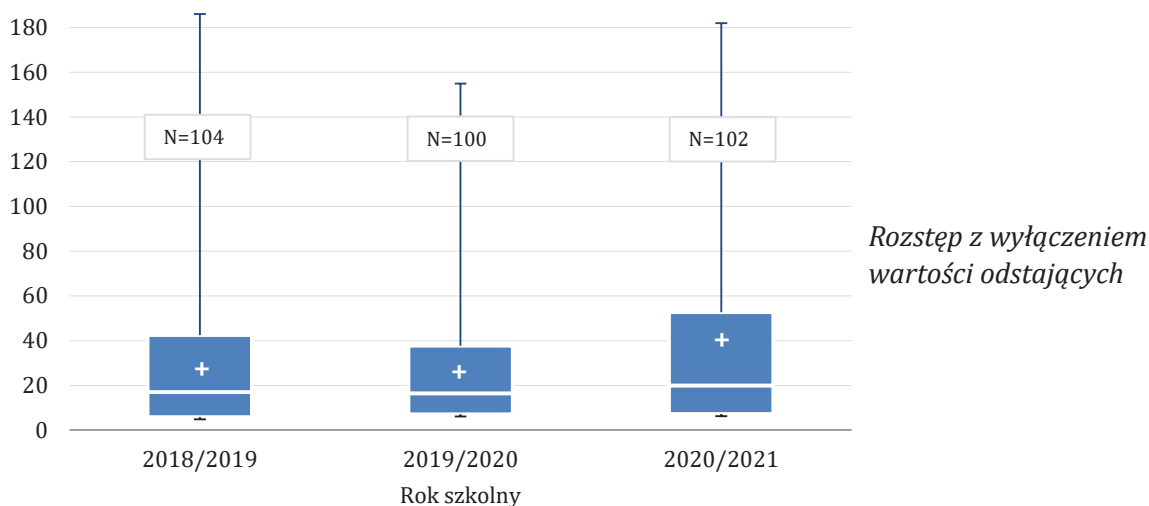
	Liczba odpowiedzi	Odsetek
Szkoły współorganizujące zajęcia	127	73,8%
z podmiotami:		
Szkoły wyższe	54	42,5%
Izby i samorządy gospodarcze	26	20,5%
Cechy rzemieślnicze	15	11,8%
Lokalni przedsiębiorcy	118	92,9%
Indywidualni rolnicy	86	67,7%
Szkoły niewspółorganizujące zajęć	45	26,2%

ZAŁĄCZNIKI

11. Proszę podać liczbę umów na zajęcia praktyczne nauki zawodów rolniczych zawartych przez Szkołę (Szkoły) z podmiotami otoczenia naukowego i gospodarczego (według stanu na koniec roku szkolnego) /N=127/:

	Rok szkolny 2018/2019	Rok szkolny 2019/2020	Rok szkolny 2020/2021
Liczba zawartych umów	3 140	2 881	4 129
Liczba placówek szkolnych, które zawarły umowy	104	100	102
Średnia liczba zawartych umów (na wykresie ozn. '+')	30	29	41
Minimum liczby zawartych umów	1	1	1
Kwartyl pierwszy liczby zawartych umów	6	7	7
Mediana liczby zawartych umów	17	16	20
Kwartyl trzeci liczby zawartych umów	42	38	53
Maksimum liczby zawartych umów	186	232	261

12. Jak ocenia Pani/Pan współpracę z podmiotami otoczenia naukowego i gospodarczego w zakresie realizacji umów na zajęcia praktyczne nauki zawodów rolniczych w ciągu ostatnich trzech lat szkolnych (2018/2019, 2019/2020, 2020/2021) /N=127/:

	Liczba odpowiedzi	Odsetek
Bardzo dobrze	58	45,7%
Dobrze	57	44,9%
Średnio	12	9,4%
Źle	0	0,0%
Bardzo źle	0	0,0%

6.3. Analiza stanu prawnego i uwarunkowań organizacyjno-ekonomicznych

Stan prawny
kontrolowanej
działalności

Podstawowe uwarunkowania prawne w przedmiocie kontroli zostały określone w przepisach zawartych w ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe²² oraz przepisach zawartych w niektórych wykonawczych aktach prawnych do tej ustawy.

Obowiązujący w Polsce system oświaty obejmuje m.in. ponadpodstawowe szkoły rolnicze (art. 2 pkt 2 lit. b Prawa oświatowego).

Na etapie tych szkół realizowane jest kształcenie zawodowe (art. 4 pkt 28a lit. a w związku z art. 18 ust. 1 pkt 2 lit. b, c, e, f Prawa oświatowego).

Szkołą rolniczą zgodnie z definicją zawartą w art. 4 pkt 7 Prawa oświatowego jest szkoła ponadpodstawowa kształcąca wyłącznie w zawodach dla rolnictwa, dla których, zgodnie z klasyfikacją zawodów szkolnictwa branżowego (o której to klasyfikacji jest mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 46 ust. 1 Prawa oświatowego) ministrem właściwym jest minister właściwy do spraw rolnictwa, minister właściwy do spraw rozwoju wsi lub minister właściwy do spraw rynków rolnych.

W szkołach rolniczych uczniowie kształcą się w zawodach ujętych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego.

Na mocy art. 46 ust. 1 Prawa oświatowego minister właściwy do spraw oświaty i wychowania został zobligowany do określenia, w drodze rozporządzenia, m.in. ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego, klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego oraz podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego. Wykonując delegację ustawową Minister Edukacji Narodowej wydał dwa rozporządzenia:

- z dnia 15 lutego 2019 r. w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego²³,
- z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego²⁴.

Minister RiRW został wskazany jako właściwy dla 27 zawodów szkolnictwa branżowego przyporządkowanych do siedmiu branż, w tym dla najpopularniejszych zawodów: technik rolnik, technik weterynarii oraz technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki, przyporządkowanych do branży rolno-hodowlanej (ROL).

W podstawie programowej określa się:

- kwalifikacje wyodrębnione w zawodzie,
- cele kształcenia,
- efekty kształcenia i kryteria weryfikacji tych efektów,

²² Dz. U. z 2021 r. poz. 1082, ze zm.

²³ Dz. U. z 2019 r. poz. 316, ze zm.

²⁴ Dz. U. z 2019 r. poz. 991, ze zm.

ZAŁĄCZNIKI

- warunki realizacji kształcenia w zawodzie,
- wyposażenie szkoły niezbędne do realizacji kształcenia w kwalifikacji zawodowej (pracownie),
- minimalną liczbę godzin kształcenia zawodowego dla kwalifikacji zawodowej,
- możliwości podnoszenia kwalifikacji w zawodzie.

Za działalność szkoły odpowiada organ prowadzący (art. 10 ust. 1 Prawa oświatowego). Do zadań organu prowadzącego szkołę należy w szczególności:

- zapewnienie warunków działania szkoły, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki;
- wykonywanie remontów obiektów szkolnych oraz zadań inwestycyjnych w tym zakresie;
- zapewnienie obsługi administracyjnej, w tym prawnej, obsługi finansowej, w tym w zakresie wykonywania czynności, o których mowa w art. 4 ust. 3 pkt 2–6 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości²⁵ i obsługi organizacyjnej szkoły;
- wyposażenie szkoły w pomoce dydaktyczne i sprzęt niezbędny do pełnej realizacji programów nauczania, programów wychowawczo-profilaktycznych, przeprowadzania egzaminów oraz wykonywania innych zadań statutowych;
- wykonywanie czynności w sprawach z zakresu prawa pracy w stosunku do dyrektora szkoły.

Organami prowadzącymi szkoły rolnicze (art. 4 pkt 16 Prawa oświatowego) są Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz jednostki samorządu terytorialnego.

Minister RiRW może zakładać i prowadzić publiczne szkoły rolnicze, a prowadzenie publicznych szkół rolniczych może być przekazywane w drodze porozumienia zawieranego między Ministrem RiRW a jednostką samorządu terytorialnego (art. 8 ust. 7 pkt 1 oraz ust. 20 Prawa oświatowego). Cechy statuujące szkoły publiczne (w tym rolnicze) określono w art. 14 ust. 1 i ust. 2 Prawa oświatowego, a typy szkół (m.in. pięcioletnie technikum, trzyletnia branżowa szkoła I stopnia oraz dwuletnia branżowa szkoła II stopnia) określono w art. 18 ust. 1 Prawa oświatowego.

Zgodnie z art. 14 ust. 1 i ust. 2 Prawa oświatowego, szkołą publiczną jest szkoła, która:

- zapewnia bezpłatne nauczanie w zakresie ramowych planów nauczania,
- przeprowadza rekrutację uczniów w oparciu o zasadę powszechnej dostępności,
- zatrudnia nauczycieli posiadających kwalifikacje określone w odrębnych przepisach,
- realizuje programy nauczania uwzględniające podstawę programową kształcenia ogólnego, a w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe – również podstawy programowe kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz ramowy plan nauczania,

²⁵ Dz. U. z 2021 r. poz. 217, ze zm.

- realizuje zasady oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów oraz przeprowadzania egzaminów.

Szkoły publiczne umożliwiają uzyskanie świadectw lub dyplomów państwowych.

Sprawowanie nadzoru pedagogicznego nad publicznymi szkołami rolniczymi prowadzonymi przez jednostki samorządu terytorialnego powierzone kuratorowi oświaty właściwemu dla obszaru danego województwa (art. 51 ust. 1 pkt 1 Prawa oświatowego) a Ministrowi RiRW sprawowanie nadzoru pedagogicznego nad prowadzonymi przez niego publicznymi szkołami rolniczymi (art. 53 ust. 2 Prawa oświatowego). Zakres nadzoru określono w art. 55 ust. 1 i ust. 2 Prawa oświatowego. Nadzór pedagogiczny polega m. in. na:

- obserwowaniu, analizowaniu i ocenianiu przebiegu procesów kształcenia i wychowania oraz efektów działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkół;
- ocenianiu stanu i warunków działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkół;
- udzielaniu pomocy szkołom, a także nauczycielom w wykonywaniu ich zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

Nadzorowi podlega działalność szkoły w zakresie dydaktycznym, opiekuńczym i wychowawczym, w szczególności:

- posiadanie przez nauczycieli wymaganych kwalifikacji do prowadzenia przydzielonych im zajęć;
- realizacja podstaw programowych i ramowych planów nauczania;
- przestrzeganie zasad oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów oraz przeprowadzania egzaminów, a także przestrzeganie przepisów dotyczących obowiązku szkolnego oraz obowiązku nauki;
- przestrzeganie statutu szkoły;
- zapewnienie uczniom bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki.

Do obowiązków organu prowadzącego szkołę należy również sprawowanie nadzoru nad jej działalnością w zakresie spraw finansowych i administracyjnych, w szczególności nadzorowi podlega: prawidłowość dysponowania przyznanymi szkole środkami budżetowymi oraz pozyskanymi przez szkołę środkami pozyskanymi z innych źródeł, gospodarowanie mieniem, przestrzeganie przepisów BHP oraz przestrzeganie przepisów dotyczących organizacji pracy szkoły (art. 57 ust. 1 i ust. 2 Prawa oświatowego).

Szczegółowe normy bezpieczeństwa i higieny obowiązujące w szkołach określa rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy²⁶ oraz rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach²⁷. Stosownie do § 2 tego rozporządzenia dyrektor zapewnia bezpieczne i higieniczne warunki pobytu w szkole,

²⁶ Dz. U. z 2003 r. Nr 169, poz. 1650, ze zm.

²⁷ Dz. U. z 2020 r. poz. 1604.

a także bezpieczne i higieniczne warunki uczestnictwa w zajęciach organizowanych przez szkołę poza nią. Ponadto ww. rozporządzenie (§ 3 ust. 1 i 2) nakłada na dyrektora szkoły obowiązek dokonania co najmniej raz w roku kontroli obiektów szkolnych pod kątem zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z tych obiektów i udokumentowania tej czynności protokołem. Kopię protokołu dyrektor przekazuje organowi prowadzącemu szkołę.

W rozporządzeniu z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli²⁸, Minister Edukacji Narodowej określił te kwalifikacje, w szczególności poziom wykształcenia i jego zakres w odniesieniu do poszczególnych typów szkół.

Stosownie do art. 62 ust. 1 Prawa oświatowego, szkołą kieruje nauczyciel mianowany lub dyplomowany, któremu powierzono stanowisko dyrektora.

Stanowisko dyrektora szkoły rolniczej powierza Minister RiRW lub jednostka samorządu terytorialnego (art. 63 ust. 1 Prawa oświatowego). Kompetencje dyrektora szkoły zostały określone w art. 68 Prawa oświatowego, zgodnie z którym, dyrektor szkoły w szczególności:

- kieruje działalnością szkoły oraz reprezentuje ją na zewnątrz;
- sprawuje nadzór pedagogiczny;
- sprawuje opiekę nad uczniami;
- realizuje uchwały rady szkoły;
- dysponuje środkami określonymi w planie finansowym szkoły zaopiniowanym przez radę szkoły i ponosi odpowiedzialność za ich prawidłowe wykorzystanie, a także może organizować administracyjną, finansową i gospodarczą obsługę szkoły;
- wykonuje zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom i nauczycielom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę.

Dyrektor jest kierownikiem zakładu pracy dla zatrudnionych w szkole nauczycieli i pracowników niebędących nauczycielami.

Dyrektor szkoły w wykonywaniu swoich zadań współpracuje z radą szkoły, radą pedagogiczną, rodzicami i samorządem uczniowskim.

Dyrektor szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe, w porozumieniu z organem prowadzącym szkołę, ustala zawody, w których kształci szkoła, po:

- uzyskaniu opinii wojewódzkiej rady rynku pracy o zasadności kształcenia w danym zawodzie zgodnie z potrzebami rynku pracy, o której mowa w art. 22 ust. 5 pkt 5 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy²⁹, oraz
- nawiązaniu współpracy odpowiednio z pracodawcą lub osobą prowadzącą indywidualne gospodarstwo rolne, których działalność jest związana z danym zawodem lub branżą, w ramach umowy, porozumienia lub ustaleń, o których mowa w art. 120a ust. 1 Prawa oświatowego, obejmujących co najmniej jeden cykl kształcenia w danym zawodzie. Współpraca ta polega w szczególności na: tworzeniu klas patronackich,

²⁸ Dz. U. z 2020 r. poz. 1289.

²⁹ Dz. U. z 2021 r. poz. 1100, ze zm.

przygotowaniu propozycji programu nauczania zawodu, realizacji kształcenia zawodowego, w tym praktycznej nauki zawodu, wyposażeniu warsztatów lub pracowni szkolnych, organizacji egzaminu zawodowego, doskonaleniu nauczycieli kształcenia zawodowego, w tym organizowaniu szkoleń branżowych, realizacji doradztwa zawodowego i promocji kształcenia zawodowego.

W przypadku nieobecności dyrektora szkoły zastępuje go wicedyrektor, a w szkołach, w których nie utworzono stanowiska wicedyrektora – inny nauczyciel tej szkoły, wyznaczony przez organ prowadzący.

Organ prowadzący nadaje statut szkole. Statut szkoły zawiera w szczególności:

- nazwę i typ szkoły oraz jej siedzibę, a w przypadku gdy szkoła wchodzi w skład zespołu szkół – także nazwę tego zespołu;
- nazwę i siedzibę organu prowadzącego szkołę;
- cele i zadania szkoły wynikające z przepisów prawa oraz sposób ich wykonywania;
- organizację pracy szkoły;
- zakres zadań nauczycieli oraz innych pracowników szkoły;
- nazwę zawodu lub zawodów, w których kształci szkoła – w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe;
- szczegółową organizację praktycznej nauki zawodu – w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe;
- organizację zajęć edukacyjnych w ramach kształcenia zawodowego – w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe;
- organizację pracowni szkolnych, w szczególności pracowni ćwiczeń praktycznych, pracowni symulacyjnych oraz warsztatów szkolnych dla realizacji zajęć praktycznych, jeżeli szkoła takie pracownie i warsztaty posiada,

co wynika z art. 88 ust. 7 i art. 98 ustawy Prawo oświatowe.

Podstawowym dokumentem organizacyjnym szkoły jest arkusz organizacji szkoły (art. 110 Prawa oświatowego), określający szczegółową organizację nauczania, wychowania i opieki w danym roku szkolnym.

Informacje o szkołach gromadzone są w systemie informacji oświatowej, służącym uzyskiwaniu danych niezbędnych do:

- prowadzenia polityki oświatowej państwa na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym wspomagania zarządzania oświatą;
- efektywnego funkcjonowania systemu finansowania zadań oświatowych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym;
- analizy efektywności wykorzystania środków publicznych przeznaczonych na finansowanie zadań oświatowych;
- nadzorowania i koordynowania wykonywania nadzoru pedagogicznego na terenie kraju oraz podnoszenia jakości edukacji,

co wynika z art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej³⁰.

³⁰ Dz. U. z 2021 r. poz. 584, ze zm.

W systemie informacji oświatowej są gromadzone i przetwarzane dane dotyczące m.in. publicznych szkół, jst i ministrów prowadzących szkoły. W art. 4 powyższej ustawy określono bazę danych SIO – centralny zbiór danych, w szczególności o szkołach, uczniach i nauczycielach, prowadzony przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, w skład którego wchodzi m.in. zbiór danych o szkołach i placówkach oświatowych oraz ich zespołach – Rejestr Szkół i Placówek Oświatowych. RSPO jest modułem SIO.

Wykonując delegację z art. 115 ust. 1 powyższej ustawy, Minister Edukacji Narodowej wydał rozporządzenie z dnia 9 sierpnia 2012 r. w sprawie szczegółowego zakresu danych gromadzonych w bazach danych oświatowych, zakresu danych identyfikujących podmioty prowadzące bazy danych oświatowych, terminów przekazywania danych między bazami danych oświatowych oraz wzorów wydruków zestawień zbiorczych³¹.

Zgodnie z art. 11 ust. 1 i ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych³², szkoły rolnicze, będące jednostkami budżetowymi, pokrywają swoje wydatki bezpośrednio z budżetu, a pobrane dochody odprowadzają odpowiednio na rachunek dochodów budżetu państwa albo budżetu jednostki samorządu terytorialnego. Podstawą gospodarki finansowej jednostki budżetowej jest plan dochodów i wydatków – „plan finansowy jednostki budżetowej”. Plany finansowe szkół resortu rolnictwa są corocznie określone w ustawie budżetowej.

Zgodnie z art. 28 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego³³, samorzady otrzymują od państwa część oświatową subwencji ogólnej na zadania szkolne związane z prowadzeniem szkół. Corocznie minister właściwy do spraw oświaty i wychowania na podstawie art. 28 ust. 6 powyższej ustawy zarządza sposób podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jst, określając stosowny algorytm. Sposób takiego podziału w 2021 roku został określony w rozporządzeniu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 18 grudnia 2020 r.³⁴

Na mocy art. 46 ust. 6 Prawa oświatowego Minister RiRW może wspomagać materialnie i organizacyjnie szkoły samorządowe prowadzące kształcenie w zawodach rolniczych, w zakresie realizacji kształcenia zawodowego, w tym stosowania nowoczesnych technik i technologii w procesie kształcenia zawodowego odpowiednio do potrzeb rynku.

Zgodnie z art. 11a ust. 1 ufp, państwowe jednostki budżetowe, dla których organem prowadzącym są organy administracji państwowej, prowadzące działalność określoną w Prawie oświatowym, gromadzą na wydzielonym rachunku dochody uzyskiwane:

- 1) ze spadków, zapisów i darowizn w postaci pieniężnej na rzecz jednostki budżetowej;

³¹ Dz. U. z 2012 r. poz. 957, ze zm.

³² Dz. U. z 2021 r. poz. 305, ze zm.

³³ Dz. U. z 2021 r. poz. 1672, ze zm.

³⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 2384.

- 2) z odszkodowań i wpłat za utracone lub uszkodzone mienie będące w zarządzie bądź użytkowaniu jednostki budżetowej;
- 3) z działalności wykraczającej poza zakres działalności podstawowej, określonej w statucie, polegającej między innymi na świadczeniu usług, w tym szkoleniowych i informacyjnych;
- 4) z opłat egzaminacyjnych, za wydawanie świadectw i certyfikatów, jak również za sprawdzanie kwalifikacji;
- 5) z tytułu odpłatności za wyżywienie i zakwaterowanie uczniów i młodzieży w bursach i internatach, ponoszonych przez rodziców lub opiekunów;
- 6) z dopłat bezpośrednich i innych płatności stosowanych w ramach Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej, otrzymanych na podstawie odrębnych przepisów.

W rozdziale 5 działu I ufp określono zasady gospodarowania środkami publicznymi, w tym zasady dokonywania wydatków ze środków publicznych (art. 44 ufp).

W trakcie okresu objętego kontrolą, w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, Minister Edukacji Narodowej wydał rozporządzenie z dnia 11 marca 2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19³⁵. Wyżej wymienione rozporządzenie zostało uchylone przez rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 sierpnia 2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19³⁶, które z kolei zostało uchylone przez rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 26 marca 2021 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19³⁷. To rozporządzenie zostało uchylone przez rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19³⁸, a to rozporządzenie zostało uchylone przez rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 28 maja 2021 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19³⁹.

Minister Edukacji Narodowej wydał też rozporządzenie z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczegółowych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19⁴⁰, w którym do końca września 2021 r. dokonano 32 zmian.

³⁵ Dz. U. z 2020 r. poz. 410, ze zm.

³⁶ Dz. U. z 2020 r. poz. 1389, ze zm.

³⁷ Dz. U. poz. 561, ze zm.

³⁸ Dz. U. poz. 824.

³⁹ Dz. U. poz. 982, ze zm.

⁴⁰ Dz. U. poz. 493, ze zm.

Dyrektorzy szkół rolniczych na podstawie art. 68 ust. 1 pkt 1 i 6 Prawa oświatowego wydawali wytyczne (procedury) w sprawie realizacji zadań szkół w czasie epidemii, w tym funkcjonowania pracowni praktycznej nauki zawodu oraz nauki jazdy.

Zgodnie z zarządzeniem Nr 13 Ministra RiRW z dnia 27 kwietnia 2021 r. w sprawie ustalenia regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi⁴¹, Departament Oświaty i Polityki Społecznej realizuje zadania Ministra RiRW dotyczące m.in. oświaty rolniczej. W szczególności Departament prowadzi sprawy w zakresie:

- opracowywania rozwiązań dotyczących oświaty rolniczej;
- opracowywania rozwiązań na rzecz zdobywania i podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez młodzież i dorosłych mieszkańców obszarów wiejskich;
- uznawania kwalifikacji zawodowych w zakresie rolnictwa i gospodarki żywnościowej;
- realizacji zadań organu prowadzącego i sprawującego nadzór pedagogiczny nad publicznymi szkołami i placówkami rolniczymi oraz publiczną placówką doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych, którzy nauczają w szkołach rolniczych, prowadzonych przez Ministra RiRW;
- zakładania, przekształcania i przejmowania szkół i placówek rolniczych;
- spraw osobowych dyrektorów szkół i placówek rolniczych;
- podległości i nadzorowania szkół i placówek rolniczych prowadzonych przez Ministra RiRW,

co wynikało z § 18 pkt 8–10, 12–14 i 21 lit. c powyższego zarządzenia Ministra RiRW.

Departament Budżetu i Finansów w MRiRW natomiast realizuje zadania Ministra RiRW dotyczące planowania i dysponowania środkami finansowymi w części budżetu państwa 32–Rolnictwo, z którego finansowane są szkoły rolnicze.

Do końca 1998 r. nadzór administracyjny oraz nadzór pedagogiczny nad szkołami rolniczymi sprawował Minister Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej. Działalność szkół rolniczych finansowana była ze środków budżetowych, których wysokość była corocznie określana w ustawie budżetowej.

Wdrożona od początku 1999 r. reforma ustroju państwa, związana z powstaniem samorządów powiatowych i wojewódzkich, spowodowała, że mienie szkół rolniczych, jako mienie Skarbu Państwa, stało się od 1 stycznia 1999 r. mieniem samorządu powiatowego. W okresie prowadzenia szkół rolniczych przez powiaty odnotowano proces pogarszania się w nich warunków do realizacji kształcenia zawodowego (szczególnie szkolenia praktycznego).

Od 2004 r., po zmianie ustawy o systemie oświaty, minister właściwy do spraw rolnictwa mógł zacząć przejmować od jednostek samorządu terytorialnego z powrotem szkoły rolnicze. Do 2017 r. Minister RiRW przejął 47 szkół rolniczych dysponujących gruntami o łącznej

Uwarunkowania
ekonomiczno-
organizacyjne

⁴¹ Dz. Urz. MRiRW z 2021 r. poz. 15, ze zm.

ZAŁĄCZNIKI

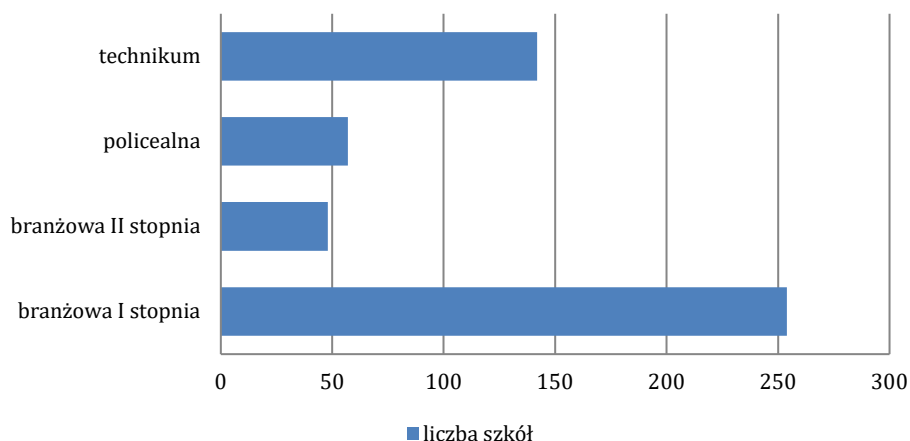
powierzchni 1868,546 ha, z tego 44 szkoły dysponowały użytkami rolnymi o powierzchni 1473,613 ha, a przy 23 szkołach działają warsztaty mechanizacji rolnictwa.

Od 1 września 2012 r. kształcenie zawodowe w Polsce było realizowane przede wszystkim w 3-letniej zasadniczej szkole zawodowej oraz 4-letnim technikum.

Od 1 września 2017 r. realizowana była w Polsce reforma struktury szkolnictwa. Dzień 31 sierpnia 2019 r. był ostatnim dniem funkcjonowania zasadniczych szkół zawodowych. Aktualnie struktura szkół zawodowych obejmuje: 5-letnie technikum, 3-letnią szkołę branżową I stopnia oraz 2-letnią szkołę branżową II stopnia.

Według „Zestawienia”, w Polsce było 501 szkół rolniczych, w tym 142 technika, 57 szkół policealnych, 48 szkół branżowych II stopnia oraz 254 szkoły branżowe I stopnia. Spośród nich 456 było szkołami publicznymi a 45 szkołami niepublicznymi.

Infografika nr 4
Typy szkół rolniczych

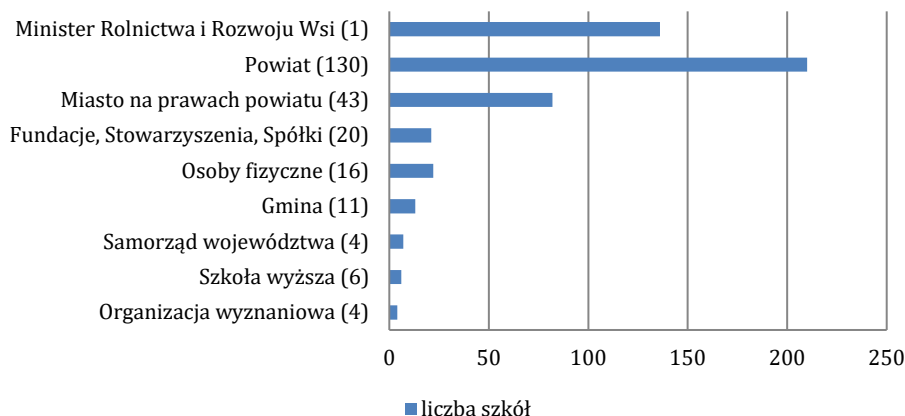

Źródło: opracowanie własne NIK.

Według „Zestawienia”, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi był organem prowadzącym dla 136 szkół rolniczych. Z kolei 130 powiatów prowadziło 210 szkół rolniczych. Miasta na prawach powiatu w liczbie 43 były organem prowadzącym dla 82 szkół rolniczych. Organami prowadzącymi szkoły rolnicze także były samorządy województw, gminy, spółki, osoby fizyczne, fundacje, stowarzyszenia, szkoły wyższe. Cztery organizacje wyznaniowe prowadziły cztery szkoły rolnicze, w których w zawodzie kucharz kształciło się 83 uczniów.

Infografika nr 5

Organ prowadzący szkołę rolniczą

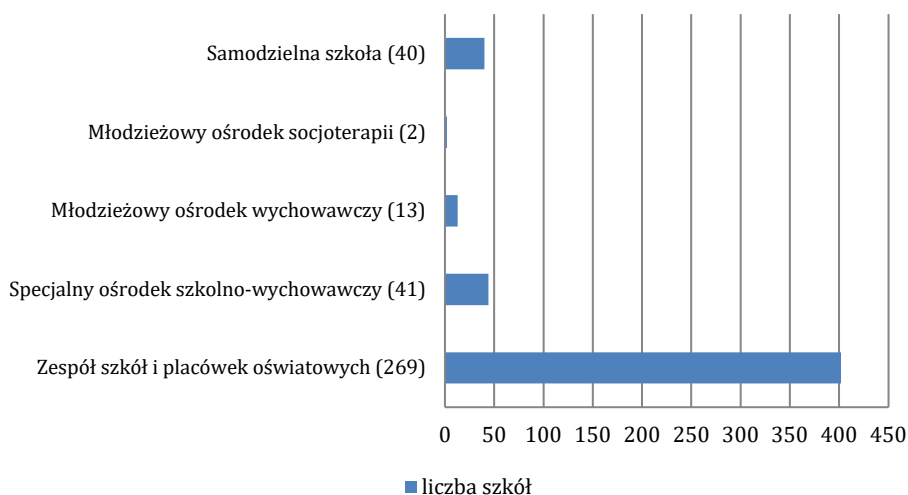

Źródło: opracowanie własne NIK.

Zgodnie z „Zestawieniem”, 269 zespołów szkół i placówek oświatowych było podmiotem głównym bądź nadrzędnym dla 402 szkół rolniczych wszystkich typów. Takimi podmiotami dla 59 szkół rolniczych były specjalne i młodzieżowe ośrodki szkolno-wychowawcze oraz socjoterapii. Było też 40 samodzielnych szkół rolniczych.

Infografika nr 6

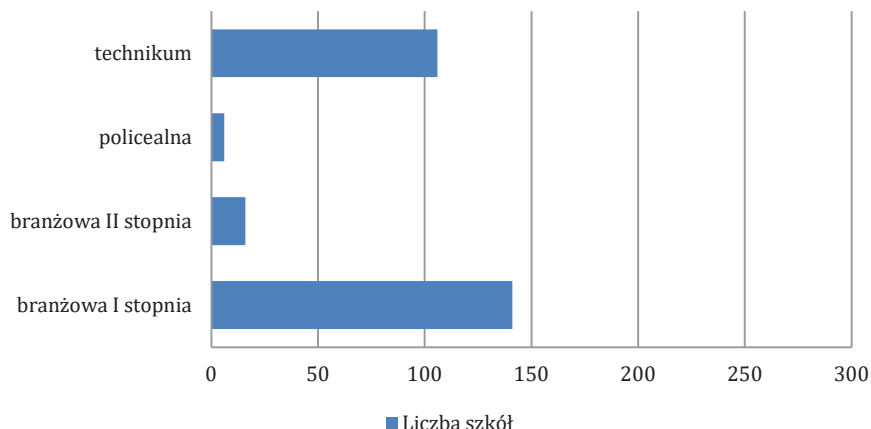
Podmiot główny dla szkoły rolniczej

Źródło: opracowanie własne NIK.

Według „Zestawienia”, tylko 269 szkół rolniczych było aktywnych. Do 232 szkół ujętych w RSPO, tj. 46,3% szkół rolniczych ogółem (36 techników, 51 szkół policealnych, 32 szkół branżowych II stopnia oraz 113 szkół branżowych I stopnia) pomimo ogłaszania corocznych naborów, nie było zgłoszeń potencjalnych uczniów – w przypadku niektórych szkół nawet od wielu lat (szkoły nieaktywne).

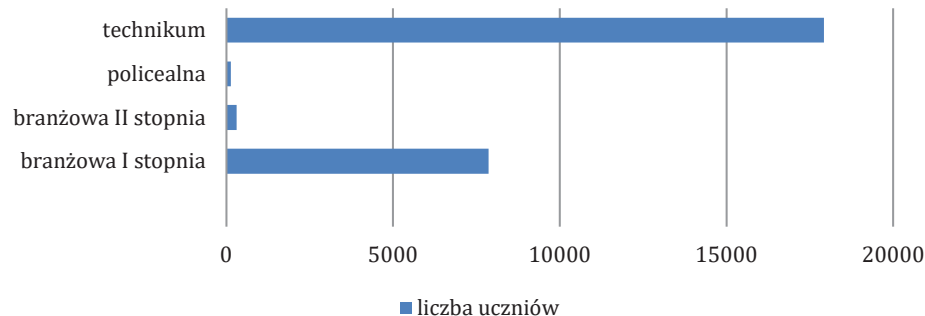
Infografika nr 7
Typy aktywnych szkół rolniczych

Źródło: opracowanie własne NIK.

Zgodnie z „Zestawieniem”, w aktywnych szkołach rolniczych uczyło się łącznie 26227 uczniów, z tego 17921 uczniów w 106 technikumach, 132 uczniów w sześciu szkołach policealnych, 308 uczniów w 16 szkołach branżowych II stopnia oraz 7866 uczniów w 141 szkołach branżowych I stopnia. Spośród 27 zawodów rolniczych nauka odbywała się w 22 zawodach. Młodzież nie kształciła się w pięciu zawodach, tj. w zawodzie: jeździec, pszczelarz, rybak śródlądowy, przetwórcza ryb oraz technik rybactwa śródlądowego.

Infografika nr 8
Uczniowie w aktywnej szkole rolniczej

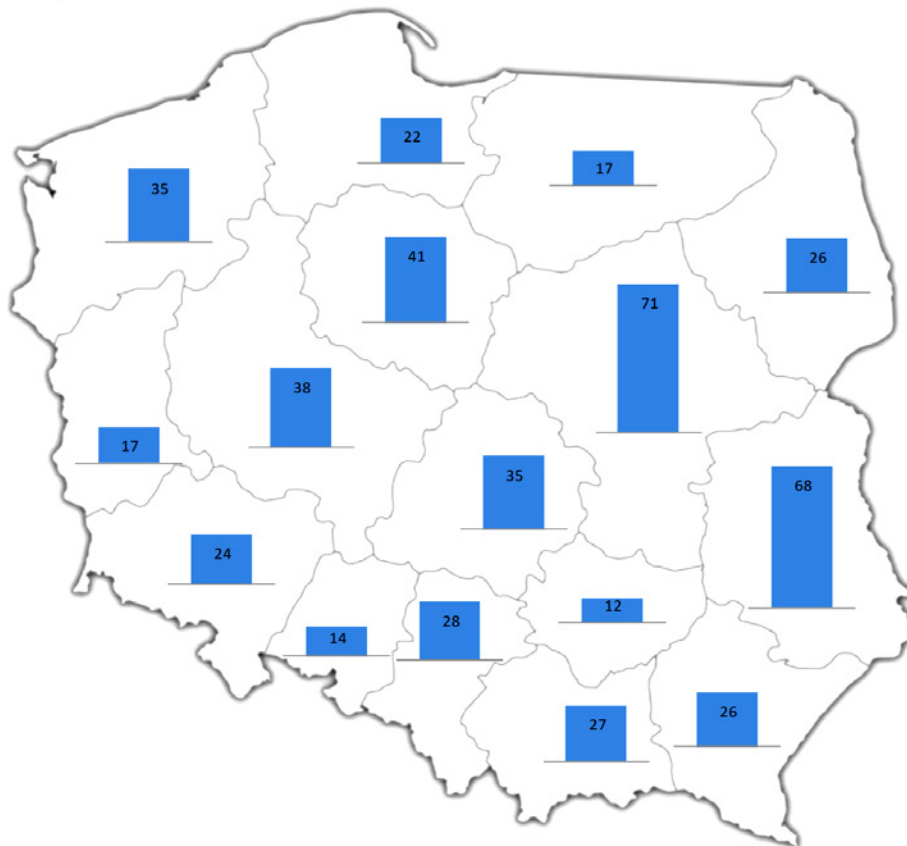
Źródło: opracowanie własne NIK.

Według „Zestawienia”, najwięcej szkół rolniczych bo aż 71 było w woj. mazowieckim (38 szkół branżowych I stopnia, dwie szkoły branżowe II stopnia, dziewięć szkół policealnych, 22 technika). Uczyło się w nich łącznie 4894 uczniów w 17 zawodach rolniczych. Dużo szkół rolniczych w liczbie 68 było również w woj. lubelskim (26 szkół branżowych I stopnia, osiem szkół branżowych II stopnia, siedem szkół policealnych, 27 techników). Uczyło się w nich łącznie 2573 uczniów w 17 zawodach rolniczych. Najmniej szkół rolniczych, bo tylko 12, było z kolei w woj. świętokrzyskim (pięć szkół branżowych I stopnia, jedna szkoła policealna, sześć techników). Uczyło się w nich łącznie 704 uczniów w ośmiu zawodach rolniczych. Niewielka liczba szkół rolniczych, w liczbie 14, była także w woj. opolskim (osiem szkół branżowych I stopnia, jedna szkoła policealna, pięć techni-

ków). Uczyło się w nich łącznie 521 uczniów w ośmiu zawodach rolniczych. W powyższych obu województwach nie było szkół branżowych II stopnia.

Infografika nr 9

Szkoły rolnicze w województwach

Źródło: opracowanie własne NIK.

Słabe strony szkolnictwa rolniczego oraz zagrożenia ich dalszego rozwoju określone zostały w analizie SWOT zawartej w „Strategii kształcenia rolniczego w szkołach prowadzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi do 2022 r.”, opracowanej w MRiRW, w kwietniu 2017 r.⁴²

Zidentyfikowanymi słabymi stronami (czynnikami wewnętrznymi) rozwoju szkolnictwa rolniczego były:

- 1) narastające problemy z rekrutacją do szkół, co ogranicza możliwość dokonywania pozytywnej selekcji w procesie rekrutacyjnym;
- 2) wciąż za niski poziom spójności prowadzonych kierunków kształcenia z potrzebami rynku pracy;
- 3) stosunkowo niska motywacja uczniów i słuchaczy do nauki, z czym związane są trudności z zatrudnieniem absolwentów;

⁴² Przy opracowaniu tego rozdziału wykorzystano informacje zawarte w „Strategii kształcenia rolniczego”.

ZAŁĄCZNIKI

- 4) zbyt mało sukcesów na olimpiadach i konkursach regionalnych i ogólnopolskich (Olimpiada Wiedzy i Umiejętności Rolniczych), organizowanych z zakresu kształcenia zawodowego uczniów szkół rolniczych;
- 5) niewystarczająca ilość gospodarstw spełniających warunki do organizowania w ich bazie praktycznej nauki zawodu;
- 6) małe zaangażowanie pracodawców w proces kształcenia zawodowego uczniów, którzy najczęściej widziani są jako tania siła robocza;
- 7) występujące trudności z pozyskaniem nauczycieli specjalistów do nauczania przedmiotów zawodowych;
- 8) zbyt niska kwota środków budżetowych przeznaczanych dla szkół na unowocześnianie bazy kształcenia zawodowego, szczególnie praktycznego;
- 9) brak lub słabo rozwinięty system poradnictwa zawodowego;
- 10) brak ośrodka, który zajmowałby się koordynacją naboru uczniów na poszczególne kierunki kształcenia w powiecie (uwzględniając potrzeby rynku pracy, rozmieszczenie już prowadzonych kierunków kształcenia w innych pobliskich szkołach, warunki kształcenia, specjalizację szkół);
- 11) wyrażanie przez powiaty zgody na otwieranie przez szkoły kierunków kształcenia lub dodatkowej liczby oddziałów (uwzględniając ich chęci, modę, liczbę zgłaszających się, zatrudnienie nauczycieli), bez rozpoznania potrzeb środowiska, czy też bazy dydaktycznej oraz zatrudnienia kwalifikowanej kadry pedagogicznej.

Zidentyfikowanymi zagrożeniami (czynnikami zewnętrznymi) rozwoju szkolnictwa rolniczego były:

- 1) postępujący niż demograficzny i wynikająca z tego duża konkurencja wśród szkół zawodowych w miejscowościach ościennych;
- 2) zbyt powolny proces dostosowywania kierunków kształcenia do wymogów rynku pracy;
- 3) trudności w pozyskiwaniu pracodawców do współpracy ze szkołami w zakresie kształcenia zawodowego;
- 4) niewystarczające nakłady finansowe w budżecie państwa na inwestycje w szkołach rolniczych;
- 5) utrzymująca się niska skłonność mieszkańców wsi do samokształcenia w systemie oświaty osób dorosłych;
- 6) opieranie oferty kształcenia na żywiołowych preferencjach kandydatów do szkół, których wybory często są kierowane modami, a które nie wynikają z fachowych ofert ośrodków doradztwa zawodowego;
- 7) lokalizacja szkół w miejscowościach mało atrakcyjnych, do których utrudniona jest komunikacja;
- 8) negatywna opinia na temat kształcenia w szkołach, wynikająca z wieloletniego marginalizowania szkół zawodowych i trudności w zatrudnieniu absolwentów tych szkół.

Modelowym rozwiązaniem stosowanym w realizacji procesu dydaktycznego w oświacie rolniczej, znanym również w Polsce, jest system Ośrodków Kształcenia w Zakresie Techniki Rolniczej – DEULA (z niem. Deutsche Lehranstalten für Agrartechnik), które mają za zadanie przekazywać uczniom, studentom oraz osobom zawodowo czynnym, wiedzę i umiejętności w zakresie stosowania najnowszej techniki i technologii w rolnictwie, ogrodnictwie, usługach, w gospodarstwach domowych i rzemiośle. Poza Niemcami, ośrodki o podobnych funkcjach występują w Holandii, Danii oraz Francji. W Polsce są centra kształcenia praktycznego i ustawicznego.

Model rolniczego kształcenia praktycznego (CKR) w założeniach powinien sprowadzać się do:

- stworzenia bazy dydaktycznej niezbędnej do realizacji programu kształcenia praktycznego;
- wdrożenia optymalnego modelu organizacyjnego kształcenia praktycznego, zbieżnego z wymogami kierunków kształcenia;
- umożliwienia uczniom poznania podstawowych czynności związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, z technologią i organizacją produkcji lub usługami na rzecz wsi i rolnictwa poprzez uczestnictwo w procesie produkcji (praktyki zawodowe i system dualny);
- realizowania kształcenia praktycznego w CKR we własnej bazie dydaktycznej oraz w zewnętrznej bazie szkoleniowej w formie grupowych zajęć praktycznych, praktyk zawodowych oraz indywidualnych zajęć praktycznych (nauka jazdy, eksploatacja instalacji, maszyn i urządzeń).

Jednym z najtrudniejszych elementów prawidłowego przebiegu procesu nauczania rolniczego jest kształtowanie umiejętności praktycznych. Wiąże się z tym konieczność organizowania kształcenia praktycznego zarówno w bazie podmiotów zewnętrznych, jak i w bazie szkolnej (pracownie, szkolne gospodarstwa rolne). I właśnie baza szkolna będzie podstawowym przedmiotem programowanej kontroli w szkołach rolniczych.

Baza własna szkół rolniczych do kształcenia praktycznego opiera się o pracownie zawodowe, zlokalizowane w warsztatach i na terenie rolnego gospodarstwa dydaktycznego, funkcjonującego jako pracownia przedmiotowa. Dla pełnej realizacji kształcenia praktycznego niezbędne jest posiadanie rolnego gospodarstwa dydaktycznego (ziemia, szklarnie, budynki inwentarskie), sal ćwiczeniowych, poligonu do eksploatacji agregatów maszynowych w ciągu całego roku, pracowni dydaktyczno-produkcyjnych, wyposażonych w nowoczesne maszyny, urządzenia, agregaty, taśmy produkcyjne, środki transportowe i napędowe. Gospodarstwo rolne (pracownia rolnicza) szkoły rolniczej powinno godzić interesy szkoły i uwzględniać uwarunkowania racjonalnej produkcji w gospodarstwie.

Do zadań gospodarstwa szkolnego (pracowni) należy w szczególności:

- prowadzenie działalności produkcyjnej i usługowej;
- pomoc szkole w realizacji programu kształcenia praktycznego poprzez zaznajomienie uczniów z przebiegiem procesów produkcyjnych oraz bezpośrednie ich uczestnictwo w tym procesie;

ZAŁĄCZNIKI

- tworzenie warunków umożliwiających praktyczne doskonalenie się nauczycieli;
- wdrażanie do produkcji elementów postępu technicznego, organizacyjnego, technologicznego, biologicznego, chemicznego i ekonomicznego;
- wdrażanie do produkcji wyników prac naukowo-badawczych, poprzez stałą współpracę z placówkami naukowymi oraz ośrodkami doradztwa rolniczego w zakresie unowocześniania produkcji, postępu rolniczego oraz rolniczej różnorodności biologicznej.

Koncepcja wizji szkół rolniczych przedstawiona w „Strategii” zakłada, że Minister RiRW:

- zapewnia środki finansowe na funkcjonowanie i rozwój resortowych szkół rolniczych;
- zapewnia efektywny nadzór administracyjny i pedagogiczny poprzez zatrudnianie racjonalnej, adekwatnej do wielkości zadań związanych z nadzorem, kadry pracowników pedagogicznych w Departamencie Oświaty i Polityki Społecznej w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi;
- prowadzi racjonalną politykę kadrową w odniesieniu do szkół rolniczych, zmierzającą do zapewnienia szkołom odpowiedniej, kompetentnej kadry na stanowiskach kierowniczych oraz wykwalifikowanych nauczycieli i wychowawców;
- zapewnia odpowiednią strukturę zawodów umieszczonych w wykazie zawodów branżowego szkolnictwa zawodowego umożliwiających ofertę kształcenia rolniczego dostosowaną do potrzeb zmieniającego się rynku pracy;
- prowadzi dobrze zorganizowane Krajowe Centrum Edukacji Rolniczej, zatrudniające pracowników o wysokich kwalifikacjach, zapewniając różnorodne formy doskonalenia nauczycieli, dostosowane do ich potrzeb.

Koncepcja wizji szkół rolniczych przedstawiona w „Strategii” zakłada z kolei, że dyrektorzy szkół rolniczych:

- dbają o wysoki poziom kształcenia, potwierdzony zdawalnością egzaminów zawodowych i maturalnych;
- racjonalnie gospodarują powierzonymi finansami szkoły, a ponadto podejmują działania w celu pozyskania dodatkowych środków finansowych na funkcjonowanie i rozwój szkoły;
- prowadzą, na odpowiednim poziomie, kontrolę zarządczą i wypracowują nowe formy sprawowania kontroli i nadzoru pedagogicznego, doskonałą organizację zarządzania szkołą przy współpracy z radą pedagogiczną, radą rodziców i samorządem uczniowskim – zapewniają skuteczne formy obiegu informacji;
- modernizują i poszerzają bazę dydaktyczną i zapewniają sprzyjające warunki pracy na każdym stanowisku pracy, wyzwalają u wszystkich członków społeczności szkolnej poczucie współodpowiedzialności za szkołę i kształtowanie jej wizerunku zgodnie z misją szkoły;

ZAŁĄCZNIKI

- dokonują ewaluacji regulaminów pracowniczych, informujących o stawianych wymaganiach i uprawnieniach zawodowych;
- dbają o właściwą organizację pracy inspirującą do twórczych działań społeczność szkolną – nauczycieli i pozostałych pracowników oraz uczniów;
- wspólnie z kadrą szkolną, rodzicami i uczniami decydują o zamierzonych działaniach edukacyjnych i wychowawczych;
- zapewniają podnoszenie kwalifikacji kadry poprzez doskonalenie wewnętrzne i zewnętrzne;
- dokumentują pracę szkoły zgodnie z przepisami oświatowymi zgodnie z przyjętymi wzorami;
- dbają o właściwe stosunki międzyludzkie na rzecz tworzenia przyjaznej i twórczej atmosfery pracy;
- efektywnie współpracują z MRiRW, co wpływa korzystnie na jakość procesu dydaktycznego;
- dbają o kształtowanie pozytywnego wizerunku szkoły w środowisku oraz prezentują walory szkoły poprzez szeroko zakrojoną promocję szkół, zmierzającą do zapewnienia należytego naboru uczniów.

6.4. Wykaz aktów prawnych dotyczących kontrolowanej działalności

1. Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2021 r. poz. 1762).
2. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2021 r. poz. 1915).
3. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2021 r. poz. 217).
4. Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1672, ze zm.).
5. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2021 r. poz. 1100, ze zm.).
6. Ustawa z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 289, ze zm.).
7. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 305, ze zm.).
8. Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 584, ze zm.).
9. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082, ze zm.).
10. Ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1781).
11. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. z 2003 r. Nr 169, poz. 1650, ze zm.).
12. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 stycznia 2002 r. w sprawie organizacji przyjmowania i rozpatrywania skarg i wniosków (Dz. U. Nr 5 poz. 46).
13. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2019 r. poz. 1065, ze zm.).
14. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2020 r. poz. 1604).
15. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 grudnia 2010 r. w sprawie podstawowych warunków niezbędnych do realizacji przez szkoły i nauczycieli zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych oraz programów nauczania (Dz. U. z 2011 r. Nr 6, poz. 23).
16. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2012 r. w sprawie szczegółowego zakresu danych gromadzonych w bazach danych oświatowych, zakresu danych identyfikujących podmioty prowadzące bazy danych oświatowych, terminów przekazywania danych między bazami danych oświatowych oraz wzorów wydruków zestawień zbiorczych (Dz. U. poz. 957, ze zm.).

ZAŁĄCZNIKI

17. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (Dz. U. z 2020 r. poz. 1289).
18. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 lipca 2018 r. w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli (Dz. U. z 2020 r. poz. 2200).
19. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 2019 r. w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego (Dz. U. poz. 316, ze zm.).
20. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu (Dz. U. poz. 391).
21. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz. U. poz. 639, ze zm.).
22. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego (Dz. U. poz. 991, ze zm.).
23. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2019 r. w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli, szczegółowych celów szkolenia branżowego oraz trybu i warunków kierowania nauczycieli na szkolenia branżowe (Dz. U. poz. 1653).
24. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 marca 2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz. U. poz. 410, ze zm.) – uchylone z dniem 31 sierpnia 2020 r.
25. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz. U. poz. 493, ze zm.).
26. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 sierpnia 2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz. U. poz. 1389, ze zm.) – uchylone z dniem 29 marca 2021 r.
27. Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 18 grudnia 2020 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w 2021 r. (Dz. U. poz. 2384).
28. Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 26 marca 2021 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz. U. poz. 561, ze zm.) – uchylone z dniem 3 maja 2021 r.

29. Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz. U. poz. 824) – uchylone z dniem 31 maja 2021 r.
30. Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 28 maja 2021 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz. U. poz. 982, ze zm.).
31. Zarządzenie Nr 10 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 marca 2020 r. w sprawie ustalenia regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (Dz. Urz. MRiRW poz. 9, ze zm.) – uchylone z dniem 13 marca 2021 r.
32. Zarządzenie Nr 8 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 11 marca 2021 r. w sprawie ustalenia regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (Dz. Urz. MRiRW poz. 9) – uchylone z dniem 28 kwietnia 2021 r.
33. Zarządzenie Nr 13 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 kwietnia 2021 r. w sprawie ustalenia regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (Dz. Urz. MRiRW poz. 15, ze zm.).

6.5. Zestawienie i tabele

Zestawienie nr 1

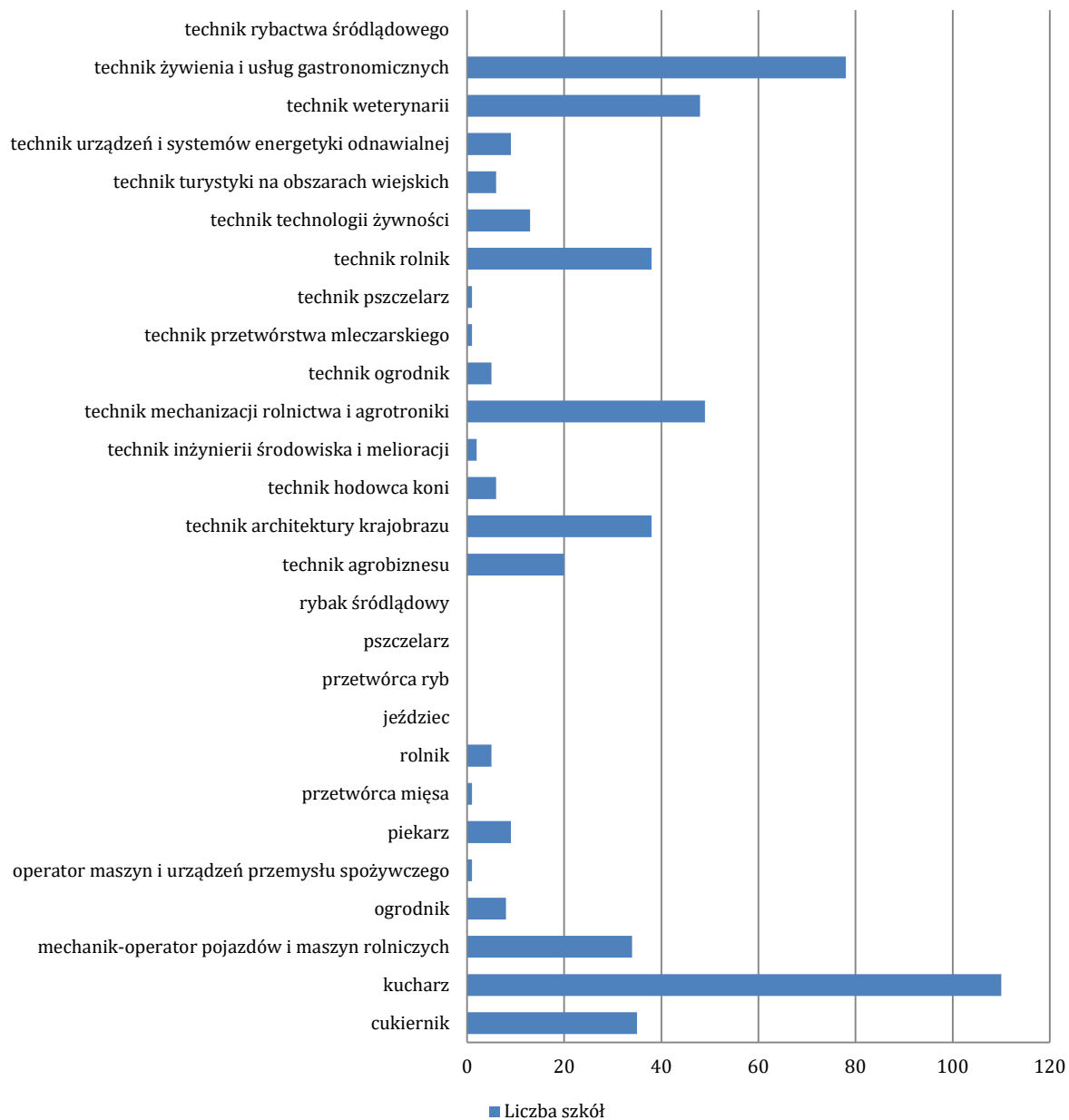
Zawody rolnicze (zawody określone w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 2019 r. w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego, dla których właściwy jest Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi)

1. Cukiernik
2. Jeździec
3. Kucharz
4. Mechanik-operator pojazdów i maszyn rolniczych
5. Ogrodnik
6. Operator maszyn i urządzeń przemysłu spożywczego
7. Piekarz
8. Przetwórca ryb
9. Pszczelarz
10. Rolnik
11. Rybak śródlądowy
12. Przetwórca mięsa (wcześniej wędliniarz)
13. Technik agrobiznesu
14. Technik architektury krajobrazu
15. Technik hodowca koni
16. Technik inżynierii środowiska i melioracji
17. Technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki (wcześniej technik mechanizacji rolnictwa)
18. Technik ogrodnik
19. Technik przetwórstwa mleczarskiego
20. Technik pszczelarz
21. Technik rolnik
22. Technik rybactwa śródlądowego
23. Technik technologii żywności
24. Technik turystyki na obszarach wiejskich (wcześniej technik turystyki wiejskiej)
25. Technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej
26. Technik weterynarii
27. Technik żywienia i usług gastronomicznych

Źródło: opracowanie własne NIK.

Tabela nr 1
Zawody rolnicze w szkołach rolniczych

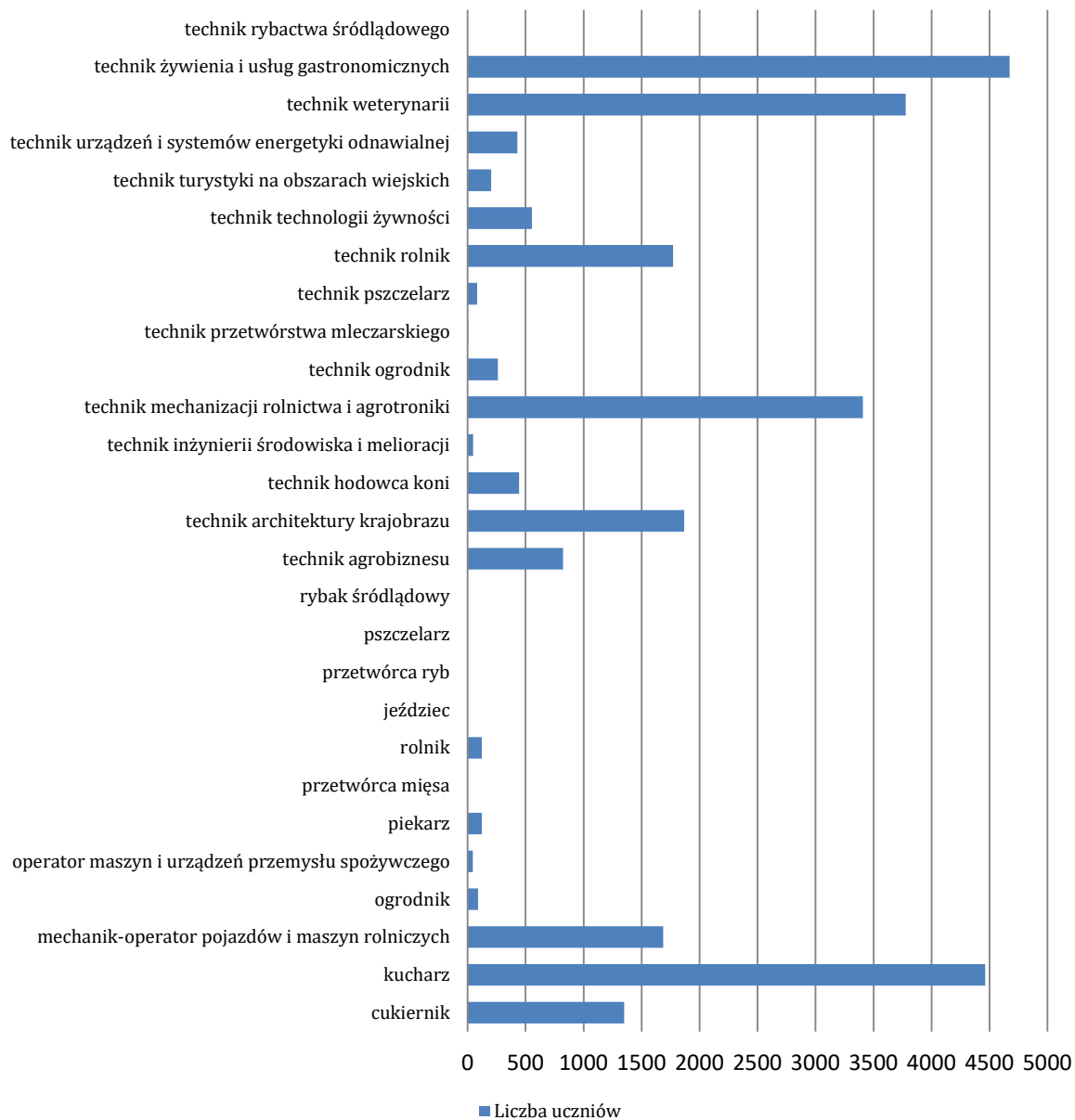
Zawody w szkołach

Źródło: opracowanie własne NIK.

Tabela nr 2

Liczba uczniów w zawodzie rolniczym

Liczba uczniów w zawodzie

Źródło: opracowanie własne NIK.

ZAŁĄCZNIKI

Tabela nr 3

Warunki realizacji kształcenia w zawodzie rolnik i technik rolnik (Kwalifikacja wyodrębniona w zawodzie ROL.04. Prowadzenie produkcji rolniczej) zgodnie z podstawą programową kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego przyporządkowanych do branży rolnohodowlanej (ROL) – załącznik nr 24 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego

Wyposażenie szkoły niezbędne do realizacji kształcenia w kwalifikacji ROL.04.Prowadzenie produkcji rolniczej

Pomieszczenie dydaktyczne	Wyposażenie
Pracownia produkcji roślinnej	<ul style="list-style-type: none"> - stanowisko komputerowe dla nauczyciela z dostępem do internetu, urządzenie wielofunkcyjne, projektor multimedialny, pakiet programów biurowych, profile glebowe, próbki nasion uprawnych; - okazy naturalne roślin i chwastów, atlasy roślin uprawnych, chwastów i szkodników, zielniki roślin uprawnych i chwastów; - przyrządy pomiarowe klimatycznych i glebowych czynników siedliska; - modele narzędzi i maszyn do uprawy gleby, nawożenia, ochrony i zbioru roślin uprawnych; - przykładowe karty technologiczne dotyczące produkcji roślinnej.
Pracownia produkcji zwierzęcej	<ul style="list-style-type: none"> - stanowisko komputerowe dla nauczyciela z dostępem do internetu, urządzenie wielofunkcyjne, projektor multimedialny, pakiet programów biurowych; - przekroje i modele anatomiczne zwierząt; - próbki pasz i komponentów paszowych; - oprogramowanie do układania dawek pokarmowych; - normy żywienia zwierząt, przykładowe karty technologiczne dotyczące produkcji zwierzęcej.
Pracownia techniki rolniczej	<ul style="list-style-type: none"> - stanowisko komputerowe dla nauczyciela z dostępem do internetu, urządzenie wielofunkcyjne, projektor multimedialny, pakiet programów biurowych; - przykładowe karty technologiczne organizacji pracy środków technicznych; - katalogi pojazdów, maszyn i narzędzi oraz ich części; - instrukcje obsługi pojazdów i maszyn rolniczych.
Warsztaty szkolne	<ul style="list-style-type: none"> - instrukcje obsługi maszyn i urządzeń; - maszyny, narzędzia i urządzenia stosowane w produkcji rolniczej (co najmniej pług zagonowy lub obracalny, brona zębowa, kultywator, rozsiewacz nawozów, roztrzaskacz obornika, narzędzie do upraw międzyrzędowych, siewnik rzędowy uniwersalny, siewnik punktowy, opryskiwacz ciągnikowy, kosiarka rotacyjna, maszyny do zbioru i konserwacji zielonek, ładowarka czołowa lub chwytakowa); - pojazdy do nauki jazdy (ciągniki rolnicze, przyczepy); - poligon do nauki pracy maszynami rolniczymi.
Zapewnienie dostępu do gospodarstwa rolnego lub gospodarstwa szkolnego	<ul style="list-style-type: none"> - budynki inwentarskie z żywymi zwierzętami; - płyta obornikowa, kompostownik, zbiornik na gnojówkę i gnojownicę; - magazyny do przechowywania produktów rolniczych; - magazyny do przechowywania pasz, nawozów mineralnych i środków ochrony roślin; - garaże i wiaty na maszyny; - pola z roślinami uprawnymi, łąki, pastwiska, działka agrobiologiczna.

Źródło: opracowanie własne NIK.

Tabela nr 4
Nauczyciele kształcenia zawodowego w kontrolowanych szkołach

Lp.	St. zawodowy	2018/2019			2019/2020			2020/2021		
		etaty	struktura w %	osoby	etaty	struktura w %	osoby	etaty	struktura w %	osoby
1.	Dyplomowany	58,12	59,60	76	63,41	54,74	78	61,85	54,93	75
2.	Mianowany	16,70	17,12	22	17,28	14,92	24	17,69	16,90	22
3.	Kontraktowy	14,09	14,45	18	20,41	17,62	23	21,04	16,20	25
4.	Stażysta	3,87	3,97	7	6,98	6,03	8	6,66	5,63	6
5.	Bez st. awansu	4,74	4,86	8	7,76	6,70	9	12,68	6,34	15
Razem		97,52	100,00	131	115,84	100,00	142	119,92	100,00	143

Źródło: opracowanie własne NIK.

Tabela nr 5
Nauczyciele kształcenia zawodowego w szkołach prowadzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Lp.	St. zawodowy	2018/2019		2019/2020		2020/2021	
		osoby	struktura w %	osoby	struktura w %	osoby	struktura w %
1.	Dyplomowany	1167	56,46	1314	57,02	1456	57,10
2.	Mianowany	548	26,51	557	24,16	604	23,69
3.	Kontraktowy	250	12,09	237	10,28	315	12,35
4.	Stażysta	58	2,81	125	5,42	89	3,49
5.	Bez st. awansu	44	2,13	72	3,12	86	3,37
Razem		2067	100,00	2305	100,00	2550	100,00

Źródło: Opracowanie własne NIK.

6.6. Wykaz podmiotów, którym przekazano informacje o wynikach kontroli

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Prezes Trybunału Konstytucyjnego
6. Rzecznik Praw Obywatelskich
7. Rzecznik Praw Dziecka
8. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi
9. Minister Edukacji i Nauki
10. Sejmowa Komisja do Spraw Kontroli Państwowej
11. Sejmowa Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi
12. Sejmowa Komisja Edukacji, Nauki i Młodzieży
13. Senacka Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi
14. Senacka Komisja Nauki, Edukacji i Sportu

6.7. Stanowisko Ministra do informacji o wynikach kontroli

WICEPREZES RADY MINISTRÓW
MINISTER
ROLNICTWA I ROZWOJU WSI
Henryk Kowalczyk

Warszawa, 04 lutego 2022 r.

Znak sprawy: DKA.on.0910.7.2021

Telefon: 16-20

E-mail: Sylwia.Witenberg@minrol.gov.pl

Pan

Marian Banaś

Prezes Najwyższej Izby Kontroli

Dotyczy: Informacji o wynikach kontroli P/21/047 Baza dydaktyczna szkół rolniczych w Polsce

Szanowny Panie Prezesie,

odpowiadając na Informację o wynikach kontroli P/21/047 nadesłaną przy piśmie z 17 stycznia 2022 r. znak KRR.430.007.2021, będącą wynikiem kontroli przeprowadzonej w ww. przedmiocie, uprzejmie informuję, co następuje.

Odnosząc się do wniosków pokontrolnych dotyczących *wzmocnienia nadzoru pedagogicznego nad resortowymi szkołami rolniczymi w zakresie planowanych kontroli szkół, szczególnie w perspektywie kolejnych przejęć szkół rolniczych od jednostek samorządu terytorialnego oraz zwiększenia nadzoru pedagogicznego nad szkołami rolniczymi poprzez przeprowadzenie większej liczby kontroli w szkołach*, informuję, że w roku szkolnym 2020/2021 wyjazdy kontrolne zostały wstrzymane z uwagi na trwający w kraju od marca 2020 roku stan pandemii i obowiązujące regulacje prawne z nim związane, dotyczące zarówno urzędów, jak i szkół. W roku szkolnym 2021/2022 odbyły się dotychczas 2 kontrole, natomiast kolejne kontrole planowane są w trybie on-line. Gdy sytuacja epidemiczna w kraju ustabilizuje się, niezwłocznie przeprowadzone zostaną kontrole w szkołach w trybie stacjonarnym. Jednocześnie należy zauważyć, że kierując się definicją nadzoru pedagogicznego opisaną w ustawie Prawo oświatowe oraz wykorzystując formy nadzoru pedagogicznego, o których mowa w rozporządzeniu o nadzorze pedagogicznym, tj. kontrolę i wspomaganie, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (dalej Ministerstwo),

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa
telefon: +48 22 250 01 18, e-mail: kancelaria@minrol.gov.pl
www.gov.pl/rolnictwo

oprócz przeprowadzanych kontroli, w ramach nadzoru pedagogicznego gromadziło informacje dotyczące różnych obszarów pracy szkoły, takich jak:

- 1) zgodność naboru z przepisami branżowymi,
- 2) zgodność zatrudniania nauczycieli z wymaganymi kwalifikacjami (w trakcie zatwierdzania arkuszy organizacji pracy szkoły),
- 3) analiza wyników egzaminów zewnętrznych,
- 4) organizacja pomocy psychologiczno-pedagogicznej (monitorowanie),
- 5) podejmowane przez dyrektora działania dotyczące klasyfikowania uczniów (monitorowanie),
- 6) baza dydaktyczno-wychowawcza (pod kątem umożliwiania realizacji podstaw programowych),
- 7) organizacja szkoleń (np. mediacje, obcokrajowcy w szkole, opracowywanie, aktualizowanie statutów),
- 8) działania innowacyjne, nowatorskie rozwiązania w zakresie edukacji.

W związku z realizacją wniosku pokontrolnego dotyczącego *usprawnienia zarządzania „Strategią kształcenia rolniczego w szkołach rolniczych prowadzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi do 2022”* (dalej Strategia), Ministerstwo wykorzystując ankiety ze szkół rolniczych dokonało ewaluacji Strategii. Wnioski zostały ujęte w sprawozdaniu z realizacji Strategii za lata 2017-2020. W dokumencie podjęto próbę określenia stopnia zgodności realizowanych zadań z założonymi kierunkami określonymi w Strategii. Aktualnie prowadzone są prace nad przygotowaniem kolejnego sprawozdania z realizacji Strategii w 2021 r. W zakresie monitoringu Strategii Ministerstwo na bieżąco zbiera informacje będące odpowiedzią na realizację zawartych w niej działań m.in. w zakresie realizacji inwestycji w szkołach rolniczych, losów absolwentów czy też wyników kształcenia zawodowego w szkołach rolniczych. Całkowite efekty realizacji Strategii w latach 2017-2022 zostaną ocenione po 2022 roku.

W zakresie realizacji zadania pn. *Zatrudnienie w Wydziale Nadzoru Pedagogicznego Departamentu Spraw Społecznych i Oświaty Rolniczej, dodatkowo przynajmniej trzech osób - specjalistów do sprawowania nadzoru zawodowego nad szkołami*, uprzejmie informuję, że w 2021 r. przyznany został dodatkowy 1 etat głównego wizytatora. Obecnie w departamencie są cztery stanowiska głównych wizytatorów realizujących zadania nadzoru pedagogicznego.

Odnosząc się do wniosku pokontrolnego dotyczącego *wzmocnienia nadzoru administracyjnego nad szkołami rolniczymi poprzez bieżącą analizę stanu bezpieczeństwa i higieny nauki, wychowania i opieki*, informuję, że wprowadzona została zasada sporządzania zestawień danych z protokołów z kontroli przeprowadzonych przez dyrektorów szkół dotyczących bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do szkoły, w tym higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki. Fakt dokonania analizy treści ww. protokołów będzie dodatkowo potwierdzany stosowną adnotacją na tych dokumentach. Na podstawie dokonanych analiz Ministerstwo będzie zabezpieczało środki finansowe w budżetach poszczególnych szkół na realizację zaleceń pokontrolnych.

Dodatkowo informuję, że w ramach wzmocnienia nadzoru Ministerstwo przeprowadziło w 2021 r. dwie kontrole w powyższym zakresie, a w kolejnym roku planuje przeprowadzenie kolejnych kontroli bezpośrednio w szkołach, o ile pozwoli na to sytuacja epidemiczna.

Z poważaniem

Henryk Kowalczyk

/podpisano elektronicznie/

6.8. Opinia Prezesa NIK do stanowiska Ministra